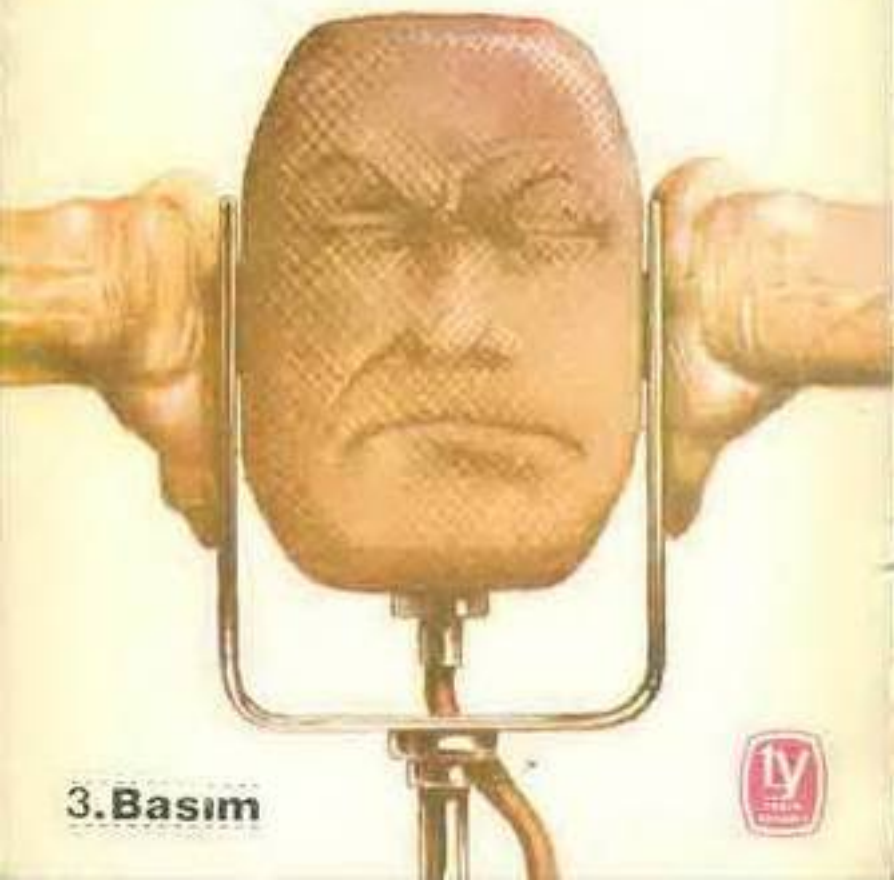

“SÖZ MECLİSTEN İCERİ...,”

uğur mumcu

3. Basım

Söz Meclisten İçeri, Uğur Mumcu / 13. Basım, 1993 / Kapak, Erkal Yavi / Kapak Baskısı, Özyılmaz Matbaası / İç Baskı, Yaylacık Matbaası / Cilt, Aziz-Kan Mücellithanesi / Kitabı Yayımlayan Tekin Yayınevi, Ankara Cad. No: 43 İSTANBUL
Tel: 527 69 69-512 59 84 Fax: 511 11 22

UĞUR MUMCU

"SÖZ MECLİSTEN İÇERİ,,

Onüçüncü Basım

TEKİN YAYINEVİ

BİR KÜÇÜK SÖYLEŞİ

«Parlamentolar toplumların aynalarıdır» sözü ne ölçüde doğrudur, bilemem. Belki bir bakıma doğrudur; parlamentolar, toplumlara «gökten zenbil ile» düşmez, milletvekilleri, senatörler, toplumların içinden çıkar; parlamento bu bakımdan bir «ayna» sayılabilir.

«Parlamentolar toplumların aynaları» sözü bir bakıma da yanlıştır. Yanlıştır, çünkü, seçim sistemleri ve ülkenin yapısal özellikleri, halkı, parlamento aynasında olduğu gibi yansıtmaz. Bu aynada, çoğu kez birbirlerine benzer görüntüler, başka başka «makyajlarla» yansıtılır. Örneğin bir seçim sisteminden bir başka seçim sistemine göre bu «ayna» birbirlerinden farklı, değişik görüntüleri verir.

Günlük dilde «millî irade» olarak adlandırılan seçim sonuçlarını seçim sistemleri açısından değerlendirdiğinizde, bu «millî irade»nin, bir önceki parlamentonun belirlediği seçim yasasına göre değişik sonuçlar verdiğini görürsünüz. Öyleyse bunlardan hangisi «millî irade», hangisi değildir? Buna yanıt bulmak gerekir.

Hukuk alanında olduğu gibi, siyasal konularda da soyut ve genel kavramlarla konuşmak insanların kolayına gelir. Sözgelişi «millî irade» deyince, bu tılsımlı sözün yaratacağı yankılarla çok «bilimsel»

5

konuştüğümüzü sanırız. Bunun gibi, «egemenlik» deyince hükümetin, bakanlıkların, meclislerin «manevî şahsiyetleri;» deyince, olupbitenleri, hükümetleri, bakanlıkları, meclisleri oluşturan kişilerden soyutlayarak, konuları, bir çeşit «metafizik» bulutlar içine sokarız. Bunu yaptık mı, gerisi kolay; bundan sonra kim «millî irade»ye karşı çıkabilir, kim «egemenlik» kavramını eleştirebilir, kim «manevî şahsiyet» kavramının dokunulmazlık zırhını deler!

Yirminci yüzyıl akıl çağıdır. Yirminci yüzyılda her konu, özgürce ve serbestçe tartışılmalıdır. İlk Yunan uygarlığından, islâm kültürüne, islâm kültüründen, hristiyan uygarlığına, buradan, burjuva devrimlerine, sosyalist kültüre kadar, insanlığın sahip olduğu bütün «düşünce mirası», yirminci yüzyılın insanına açık olmalıdır. Özgür insanlık, yüzyılların biriktirdiği bu görkemli mirası, yirminci yüzyılın insanına cömertçe açmalıdır.

Ben diyorum ki, «tartışalım», bütün konuları tartışalım. Tartışmaya, bu tartışma uygarca olduğu sürece, hiçbir sınır, hiçbir yasak getirilmemeli; getirilmemeli ki, bu insanlık mirasından, özgürce ve eşitçe yararlanalım!

Örneğin «millî irade», örneğin «egemenlik», örneğin «manevî şahsiyet» nedir, ne değildir, bunları tartışalım.

Bir seçim sisteminden bir başka seçim sistemine değişik sonuçlar veren oylama biçimi «millî irade» midir, yoksa yalnızca seçim sistemlerine göre belirlenmiş yöntemlerle elde edilen «çoğunluk iradesi» mi?. Ya da «millet egemenliği» diye

tanımlanacak bir «egemenlik» biçimi var mıdır? Var mıdır ki, «millî irade», «millet egemenliği» ve «manevî şahsiyet» kavramları yıllardır bizleri ipotekleri altına alır?

6

Ünlü Fransız hukukçusu Duguit, «hayır» diyor, «millet egemenliği öğretisi, kralın ilâhî hakkı yerine milletin ilâhî hakkını geçirmekten başka bir şey , yapmamıştır..» Ve devam ediyor: «Eğer bir karar 500'e karşı 1000 oyla alınmış ise gerçekten 1000 kişi iradeleriyle öteki 500 kişiye hükmetmiş olurlar. Bu takdirde sizin millet egemenliği dediğiniz nesne 1000 kişinin elinde demektir ve 100 bireysel irade, öteki iradelere hükmetmek savındadır ve bu kralın iradesi ile tabasına hükmetmek istemesinden daha hak- lı bir sav değildir. Millet egemenliği sadece azınlığın çoğunluğun boyunduruğuna girmesi demektir.»

Doğru ama demokrasilerde başka yol var mı? Elbette oylama yapılacak, elbette çoğunluk görüşü geçerli görüş sayılacak.. Duguit buna «hayır» demiyor. Bu ünlü hukukçu, yalnızca, devletin dayandığı öğretiyi bir başka temele dayamaya çalışıyor. Diyor ki, «bir hükümet, memlekette mevcut belirli politik kuvvetlere dayanmadıkça ve bundan başka kendisine düşen sosyal görevleri yerine getirmedikçe vücut bulamaz ve tutunamaz».. Duguit'e göre böyle bir hükümetten söz ediliyorsa, ortada devlet olarak «örgütlenmiş bir aygıt» söz konusudur.

Her toplum, «yönetenler» ve «yönetilenler» diye iki ana bölüme ayrılır.

Yönetenler «zorlama yetkisine» sahiptirler. İradeleri, yönetici ya da yöneten olarak ayırmak yapay bir çaba olur; çünkü «bütün iradeler ferdi iradelerdir»; yöneticilere üstün güç veren yetki, iradenin yöneldiği amaca göre değerlendirilir. İradeyi, «bireysellikten kurtaran da budur. Yani, bireysel nitelikteki iradenin kamu hizmetinin örgütlenmesi ve işlemesi amacı, iradeyi, bireysellikten kamusalılığa dönüştürür.

Duguit diyor ki:

– «Meselâ Fransız devletine düşen vazifeler-

7

den bahsettiğimiz vakit, egemen kişi sayılan Fransız devletine değil (bu sadece varsayılan bir kavramdan başka birşey değildir), fiilen politik kudreti elinde tutan, etten ve kemikten olan fertlere, üç- yüz senatöre, altı yüz milletvekiline, cumhurbaşkanına, on üç bakana düşen görevleri kastediyoruz.»

(Duguit Leon, Kamu Hukuku Dersleri, Ank. 1954, s: 75)

Gelmek istediğim nokta budur. Evet, insan toplumları, genel olarak «yönetenler» ve «yönetilenler» olmak üzere ikiye ayrılırlar. Her toplumda, sınıflar, tabakalar, sosyal gruplaşmalar vardır. Yönetici kadro, bu yapısal özelliklere göre renk ve biçim alır. Ama yönetenler de, tıpkı yönetilenler gibi, etten -kemikten oluşan insanlardır.

Bu insanların tutum ve davranışları, hukukta artık «metafizik» diyebileceğimiz genel kavramların dokunulmazlık alanlarına sokulursa, hiçbir siyasal gerçek olduğu gibi tartışılmaz. Hükümeti mi eleştireceksiniz? Hayır eleştiremezsiniz!. Hükümet «manevî şahsiyet» zırhı içindedir, parlamento üyelerini mi eleştireceksiniz? Onlar da böyle, aynı «manevî şahsiyetsin koruyucu kanıtları altındadır.

Nedir öyleyse, «manevî şahsiyet?»

Bir bilim adamımız yazıyor, «şahıs» Türkçede, sözcük olarak, «uzaktan sezilen karartı» demekmiş! (Arsebük Esat, Başlangıç ve Şahsın Hukuku, İst. 1938, s: 171).. Böyleyse, «manevî şahsiyet» kavramının yorumu çok kolaylaşıyor!

Haydi şakayı biraz daha artıralım :

«Şahıs» sözcüğünün yabancı dillerdeki karşılığı, Fransızca «porsonne», Almanca ve İngilizcede «person», İtalyancada «persine», latince «personasdır. Latince «persona» sözcüğü «maske» anlamında kullanılırmış; «Roma'da aktörler sahneye çıkarken, yüzlerine temsil ettikleri kişilerin maskelerini» geçi-

8

rirlermiş! (Ataay Aytekin. Şahıslar Hukuku, İst. 1969, s: 16).

Öyleyse nedir bu «manevî şahsiyet?»

Hukukta üniü bir sözdür «hiçbir hükmî şahıs ile kahvaltı yapılmaz», hükmî şahsiyet (tüzel kişilik) gibi, «manevî şahsiyet» kavramı da yalnızca bir varsayımın sonucudur. Öyle bir varsayım ki, etten - kemikten insanları, yöneticileri, politikacıları, eleştiri oklarından korumaya yarar. «Manevî

şahsiyet» sözcük anlamında olduğu gibi, bir «maskedir» ya da «uzaktan sezilen karartı»!

Demokrasiyi savunmak, özetle «özgürlüğü savunmak» demektir. Toplumun her türlü düşünceye açık olması, her türlü sorunun açıkça ve özgürce tartışılması demektir. Sosyal sınıf ve tabakaların, siyasal parti, sendika ve dernek olarak örgütlenmeleri demektir. Yöneticilerin, özgürce eleştirilmeleri, iktidar çarkının, bu özgür ortam içinde, genel oyla el değiştirmesi demektir. Bu süreç içinde bu «manevî şahsiyetsin kadroları, yani bu «maddî şahsiyet», bütün tutum ve davranışları ile eleştiriye açık olmalı mı, olmamalı mı? Açık rejim ile totaliter yönetimleri ayırdedici çizgi bu soru işaretinden geçmektedir.

Bu kitaba konu olan olaylar, çoğunlukla parlamento yaşamındaki çirkin görüntülerdir. Bu görüntüler, her parlamentonun bir «kurum» olarak saygınlığına gölge düşüren çirkin söz ve davranışlardır. Bu gibi söz ve davranışlar, parlamentolar içinde bir «azınlık» tarafından sahneye konurlar. Bu bakımdan, bu sözleri, parlamentolarda onurla, özveri ile, erdem ile görev yapmış parlamentoçulara ve kurum olarak parlamentoya maletmek çok ama çok büyük haksızlık olur. Bu davranışlar, parlamentoları oluşturan çoğunluklar tarafından çoğu kez acıyla izlenmiştir.

9

Ama ne yazık ki, bu tür davranışlardan parlamentoları koruma yolu bulunamamış ve bu «azınlık» parlamento çalışmalarını, gözle görülür biçimde engellemiştir. Ve işin daha da acısı, bu «azınlık» bu çirkin görüntülerini «manevî şahsiyet» adı verilen bir dokunulmazlığın gölgesine sığınarak sergilemiştir.

«Manevî şahsiyet» devlet ile hükümet, hükümet ile parlamentoların içice ve özdeş olduğu «tek parti» yönetimlerine özgü bir koruyucu kalkandır. Çoğunluk demokrasilerde siyasal kadroları bu tür metafizik kavramlarla korumak artık yersizdir. Parlamentoçuları, bakanları, hükümet üyelerini koruyucu ceza yaptırımları varolduğuna göre, ayrıca bir «manevî şahsiyet» kavramı yaratmanın demokratik eleştiri ortamını kısıtladığı, artık bunca deneyden sonra kabul edilmelidir.

Bu kitabın içinde eleştiri konusu, «kurum» olarak «parlamento» değildir. Parlamentoçuları oluşturan kişilerin aritmetik çoğunluğu da değildir. Bu kitap ile yalnızca, parlamento çalışmalarını engelleyen, kürsülerde yurt ve dünya sorunlarının özgürce konuşulmasını engelleyen sorumsuz bir «azınlık» eleştirilmiştir; bu azınlığın sergilediği çirkinlikler eleştiri konusu yapılmıştır. Şu küçük kitap şu olumsuz gelişmeyi vurguluyor. Parlamento yaşamımızda sövgülü tartışmalar, gün geçtikçe yoğunluğu artırıyor ve bu konudaki duyarlılık, önce anlaşılmaz bir hoşgörüyü, sonra sorumsuzluğa ve kayıtsızlığa dönüşüyor. 1877 Meclis-i Me-busan'ında Ahmet Vefik Paşa'nın «sus eşek» (*)

(*) Bazı yerli ve yabancı kaynaklar, Meclis-i Me-busan'ın başkanı Ahmet Vefik Paşa'nın bir mebus'a «sus eşek» dediğini kaydetmektedirler. (Bernard Lewis, The Emergence of Modern Turkey, London, Oxford Üniver-stiy Press. 1961, s: 165, aynı yapıtın Türkçe çevirisi, Mo-

10

sövgüsü ile başlayan sövgü yarışı, 1980 yılında en bayağı biçimlere bürünüyor. İlk Büyük Millet Meclisi'nde «Şu Recebi arze-deyim. Eskişehir'in sükûtundan iki ay evvel Recep namında, birinci defa kerhaneci, ikinci defa dolandırıcı, üçüncü defa hırsız, dördüncü defa, şuna, buna böyle yapan, oğlan ve erkek getiren bir teres ki» sözleri, «efendi hazretleri bir parça nezahat» uyarısı ile karşılanırken (TBMM, : 124, 8.12.1337, s: 2, s: 448), sonradan «hoşt'lar, puşt'lar, hassıktır lan orospu çocukları» anlaşılmaz bir kayıtsızlıkla geçiştirilmiştir.

Evet, niye bu hale gelindi?

Parlamento çalışmalarını izlerken bu yozlaşmanın nedenlerini düşündüm. Bir üye, örneklerini iler-

dern Türkiye'nin Doğuşu, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1970, s: 167. Lewis, Daily News gazetesi İstanbul muhabiri Sir Edwin Pears'ın Abdülhamid adlı yapıtına yollama yaparak bu bilgiyi vermektedir. (Life of Abdülhamid, Londra, 1971, s: 49-51)

Doçent Sina Aksin, «Birinci Meşrutiyet Meclis-i Me-busanı» adlı incelemesinde (SBF Dergisi, Cilt XXV, sayı I, ayrı bası s: 14) ayrıca Doçent İlber Ortaylı da bir seminerde aynı savı ileri sürmüşlerdir. (Türk Parlamen-toculuğunun İlk Yüzyılı, Kanun-i Esasi'nin Yüzüncü Sempozyumu s: 447)

Tarık Hakkı Us'un derlediği tutanaklarda bu «sus eşek» sözü yer almamaktadır. Bilindiği gibi, Meclis-i Mebusan tutanakları yanmıştır. Hakkı Tarık Us'un derlemesinde büyük olasılıkla bu «eşek» sözü unutulmuş ya da bu sözün tutanaklara alınması gerekli görülmemiştir.

Ahmet Vefik Paşa tarafından söylendiği ileri sürülen bu «eşek» sözcüğü üzerine, bu denli durmamızın bir nedeni var. Eğer, Daily News muhabiri Pears'm verdiği bilgi doğruysa, parlamento hayatımızda ilk sövgünün sahibi Ahmet Vefak Paşa olmaktadır!

11

ki sayfalarda göreceğiniz sövgüleri sıralarken, kürsüden ya da oturduğu yerden en bayağı sözleri kullanırken, parti genel başkanları, parti yöneticileri tayfından uyarılmış ya da kınanmış mıdır?

Hayır, tersine örnekler gördük; kınanmamış, tersine, kutlanmıştır! En bayağı sözleri söyleyenler, parti yöneticilerince kutlandı, sırtları sıvazlandı, yüreklendirildi. Sövgü böylesine «siyasal prim» yapınca yarış büsbütün kızıştı, bu ortam içinde parlamento çalışmaları büsbütün engellendi. Tartışmaların başında sövgüyü önleyen önlemler alınmadı ve bu «azınlık» parlamento çalışmalarını adım adım yoz-laştırdı.

Bu yozlaşmanın bir başka ve genel nitelikteki nedeni de şudur: Batı türü demokrasilerde «parlamento» burjuvazi tarafından oluşturulmuş, zamanla işçi sınıfı, çeşitli etkinliklerle ve örgütlerle siyasal yaşama ağırlığını koymuştur. İki ana sınıfın dengesine dayanan batı türü demokrasilerde, parlamento yaşamı, bu sınıflardan kaynaklanan kadrolar eliyle ayakta tutulmuştur.

Türkiye'de ise şöyle bir gelişmeyle karşılaşıyoruz. Burjuvazi, henüz «siyasal kadrosunu» parlamentolara sokmuş değildir. Sokmuş olsa, hiç şüphesiz, bu sınıf, parlamentolarda uygarca temsil edilir. Çeşitli yasaklar ve engellemelerle «işçi sınıfı» da kendi «siyasal kadrosunu» parlamentoya sokamamıştır. Böylece, iki ana sınıftan kaynaklanan politikacılar yerine yoz bir tabaka bütün partilere dağılmış ve demokratik gelişmeyi tıkamıştır.

Kim bunlar?

Bunlara, «lumpen politikacılar» ya da «politikacı lümpeni» adlarını takabiliriz. Gerçi, marksist literatürdeki «lumpen» kavramı ile bu tür politikacılar arasında bilimsel ölçeklerle belirlenecek bir benzer-

12

lik kurulamaz ama bu kavrama günlük dilde yerver-mek herhalde yararlı olacaktır. Nedeni şu :

Lumpen, sözcük olarak kabaca, kendi sınıfından kopmuş, yozlaşmış kişi ve bu kişilerin oluşturduğu sosyal tabaka için kullanılır. Köylerden kentlere akın edip, kentlerde iş bulamayan ve bu yüzden marksist öğretiyeye göre «sınıf» kavramı içinde görülmeyen ve köyde topraksız, kentte işsiz olan bu sosyal tabaka, belli disiplinden de yoksun bulun-duğu için zaman zaman günlük dilde «serserilik» dediğimiz davranışlara girer, bu tür eylemlerde bulunur.

«Burjuva lümpeni» kavramını da kısa sürede zengin olmuş, ancak, burjuvazinin gerektirdiği, kültür, ahlâk ve yaşam düzeyinden yoksun türedi ve yoz bir sosyal tabaka için kullanıyoruz. İşçi sınıfı bilincinden yoksun «lumpen proleterya» gibi, burjuvazinin sınıf bilinci ve düzeyi dışında «burjuva lümpenleri» de bulunmaktadır, özellikle son yirmi yılın türedi zenginleri arasında bu tür sosyal tabakaya ve yoz kişiliklere rastlanmaktadır.

«Politikacı lümpeni» kavramını buralardan esinlenerek türetiyoruz. Küçük siyasal oyunlarla köşe başlarını tutan, iktidar nimetleri ile zenginleşen ve siyasal etkinlik sağlayan bu tür politikacılar, herhan-gibir sınıf bilincinden de yoksundurlar. Bunlar, çeşitli partilerde yer bulmuşlardır. Ancak, bunlara ne «burjuva» denilebilir, ne de emekçi! Bunlar, politikayı kendilerine meslek edinerek yaşamaktadırlar. «Kötü paranın iyi parayı kovması» örneği, onurlu, namuslu ve erdemli politikacıyı, siyaset sahnelerinde yenik düşürenler de bunlardır.

Bunların gerçek sınıfsal kökenleri «lumpen proleterya» değildir. Kimi sendikacı, kimi öğretmen, ki-

13

mi de avukattır. Ama davranış modelleri ile «lumpenleri» andırırlar. Gördükleri eğitimlere karşın davranışları, düzeyleri, kültür dağarcıkları ve ilkelilikleri «lumpenlere» benzer. Bunlar, sınıfsal kökenleri ne olursa olsun, «lumpen ruhlu»durlar.

İdeolojik adıyla «burjuva demokrasisi», şu çoğulcu demokrasi, şu batı tür demokrasi, öncelikle burjuvazinin insanlığa armağan ettiği bir siyasal ve sosyal düzendir. Bu siyasal, bu sosyal düzen, tarihsel süreç içinde işçi sınıfı ile öteki emekçi sınıf ve tabakalarla bütünleşip, dengelenmiş ve bugünkü aşamasına ulaşmıştır.

Çok partili yaşama adımızı atarken, demokrasiyi oluşturan bu süreci gözardı ettik ve siyaset sahnesini, burjuvazinin siyasal kadroları ile emekçi sınıf ve tabakaların temsilcilerinden yoksun bıraktık. Bu iki ana sınıfın kurmadığı, geliştirmede, sahip çıkmadığı demokrasi, birbirlerine benzer partilerin kör döğüşü ile yozlaştıkça, yozlaştı ve böylece bunalımdan, bunalıma sürüklendi.

Kitaba konu olan bu sövgülerin sahipleri, işte, bu oluşumun, bu yozlaşmanın ürünleridir. Ben bunlara, kim ne derse desin «politikacı lumpenleri» adını

takıyorum, yakalarına bu kartvizitleri ilaştırıyorum. Bunlar, çoğulcu demokrasinin, özgür parlamentoların değil, tersine, eksik demokrasinin ve yasaklı parlamentoların acı meyveleridir. Bunlar, parlamento aynasının pasları, bunlar, bu yoz takımın çirkin yüzleridir. Bunları kim, ne adına savunabilir?

Hiç şüphesiz, sövgülü tartışmaları yapanlar, yalnızca, bu «politikacı lumpenleri» değildir. Sövgülü tartışmalar, bir kez, tartışma düzeyini düşürünce, en akli başında sayılan insanlar bile sinirlerine sahip olamayıp, ister istemez, bu sövgü yağmuruna katılmaktadırlar. Örneklerine çok tanık olduk.

14

Tutanaklar üzerine yaptığım bu küçük incelemenin yeterli olduğu kanısında değilim, içinde yaşadığımız «olağanüstü» dönemde, yayınlanan bildirileri gözönünde bulundurduğum için özellikle 1961-80 yılları arasındaki sövgülü tartışmalarda parti ve kişi adı vermedim. Biliyordum, bu bir bakıma eksiklikti. Sövgülerin, kişi ve parti olarak dökümünü yapmak, hiç şüphesiz, çok daha yararlı olurdu. Ama bu eksiklikleri, ilerde giderme olanağı vardır. Şimdilik önemli olan, özellikle önemli olan, bu sövgülerin "sahiplerinden önce. bu sövgülerin tutanaklara girmiş olmasıdır. Çirkinliğin kendisi, çirkinliğin sahiplerden, bir ölçüde, daha önemlidir.

Bu kitabın yayınlandığı günlerde Kurucu Meclis çalışmalarına başlamış olacaktır. Geçmiş dönemlerin bu sövgülü tartışmalarının yeni başlayacak bu dönemde anımsanması, hiç olmazsa, bu konuda belli düzenlemeler yapma; önlemler alma olasılığı söz konusudur.

Şunu da açık yürekle açıkça kaydedeyim: Bu kitabın bir bölümü Cumhuriyet Gazetesi'nde «tutanakları utandıran sözler» başlığı ile yayınlanmasından sonra «siyasetin askıya alındığı bir dönemde bunlar yayınlanır mı?» gibisinden eleştiriler aldım. Bu eleştirilerin sahipleri, genellikle eski parlamenterlerdi. Bunlardan bir kısmı da benim, dostluklarına önem verdiğim arkadaşlarımdı. Belki kapatılmış bir parlamentonun üyeleri olmanın verdiği eziklikle, belki de olağanüstü dönemin olağanüstü duyarlı ortamının etkisi ile bana bu yayınların «zamansız» olduğunu söylemişler ve yazmışlardı.

Bu sövgülerin sahipleri, parlamentolar içinde «azınlığı» oluştururlar. Bu azınlığın sövgülerini, kurum olarak parlamentoya maletmek çok büyük haksızlıktır. Parlamento çoğunluğu, bu tür çirkinliklerin

15

dışında kalmıştır. Ancak, bu çirkinlikler, yaşanmıştır ve bu sövgülü tartışmalar, parlamentolardaki özgür tartışma olanağını büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır. Bu yüzden, bir çirkinliğin şu ya da bu zamanda sergilenmiş olmasının büyük bir önemi yoktur. Eğer, bu çirkinlikler, demokrasiyi ve özgürlükçü rejimin işleyişini engellemiş ise, bu çirkinliklerin özellikle yeni bir siyasal döneme adım atıldığı günlerde sergilenmesinin ayrı bir yararı vardır.

Geçmişî yeniden yaşamak istemiyorsak, bu geçmişî, çok iyi tanımak ve değerlendirmek zorundayız. Ben, kendi ölçülerim içinde, bu zorunluluğun gereğini yerine getirmeye çalışıyorum. Belki yetersiz ama bu haliyle bile gerekli! Aslına bakarsanız, parlamentoları eleştirmenin her dönemde güçlüğü vardır. «Kurum» olarak parlamentoyu yüceltmek ve kökleştirmek istiyorsak, bu çirkinlikleri, her yerde ve her zaman sergilemeliyiz. Parlamento içinde boy veren ayrıık otları, dün eleştirilmez, «manevî şahsiyet» adıyla bilinen ceza yaptırımı var! Bugün eleştirilmez, «aman zamanı mıdır?» diye düşünülür. Peki, bunlar, ne zaman ve nasıl eleştirilecek?

Parlamentoyu savunmak, parlamento içinde köşe başlarını tutmuş «küfürbaz kabadayılar» savunmak demek değildir. Parlamentoyu savunmak, demokrasiyi ve özgürlüğü savunmak demektir.

Hem, sevgili okurlar, parlamento ve parlamenterler, bizim yakın tarihimizde de amansızca eleştirilmiş değiller midir? örnek mi istersiniz? Örnek, şair Eşrefte, örnek Neyzen Tevfik'tedir, uzağa gitmeye ne gerek var?

Evet Türk yazını içinde parlamentoların alayU anlatım biçimleri ile eleştirildiklerini de görürüz. Şair Eşref, ikinci Meşrutiyet'in «Meclis-i Mebu-

16

san» larını «Mebusan Listesi» adlı şiirinde şöyle tanımlıyor :
Kör topal toplandı meb'usanımız Bir tarafta kalmadı noksanımız.
Meclis'e dizdim büyük küpler gibi, Arz-ı endam ettiler....gibi.

Bazısında taze çıkmıştır potur,
Yan bakar, dersin «efendi düz otur».

Bazısı bağdaş kurup der «merhaba» Nerde kaldı kahveci Mercan ağa?
İstiyor gönül içmek bir nargile, Hâlâ gelmedi sokaktan hergele.
Şöyle diz çökmüş yere bir diğeri. Der ki: «gelsin, isterim Ser-askeri».
Solda bir meb'us kav çakmak çakar. Sağda bir âza soyunmuş bit bakar.
Bazısı kürsüde nutuk irad eder, «Handa aç kaldım» diye feryad eder.
Şimdi görse derdi Veysi, Nergisi: «Oldu meb'usan bir tip sergisi».

Ey ahâli yok duhuliye girin,
Her vilâyetten getirdim, seyr edin.

Yine Eşref «Meclis-i Meb'usan Reis-i Muvakkatinin Nur-i Manzumu» başlıklı şiirinde kavgalı oturumları eleştiriyor:

Arkadaşlar, haydi yek-avaz olun, Bir sürü güya kümeste kaz olun.

17

Bir ağızdan bağırın »millet!« diye, fBin yaşa ey şanlı hürriyet* diye.
Bin gürültü, bin şemâtet eyleyin, Câ-be-câ izhar-ı hiddet eyleyin.
Eyleyin yek-diğere birden hücum Böyle şaşkınlıklara vardır lüzum.
Avrupa meclislerinde kaside: Yok sükûnetle geçerse fâide.

Hangi işte olsa kavgaa, sâmiin, Öyle işlerde olur gayet emin.
Hangi bir iş olsa kavgaasız geçen, Dâima eyler ahâli su-i zan.
Haydi siz de öylece kavgaa edin, Türklüğü lâkin güzel icra edin.
Uğraşırken siz, bina sarsılmalı, Pantolon, setre, yelek yırtılmalı.
İndirin yek-diğere şaplakları, Aşk edin enseye tâ tırnakları.
Defter-i yek-diğeri cebren dürün, Bazı meb'usu boğarken öldürün.

İstirahat eyleyin beş altı gün,
Her zaman size hazır böyle düşün. .

Şair Eşref, şu dörtlüğünde de bakınız o tarihteki siyasal kadroları nasıl acımasızca eleştirir:

Eşkiya kesretçe meb'usanımızdan fazladır, Etmeyin içmaz ile aldırılmazlık,
aldırın; Oynamaz bir ip-te bin canbaz, rezalet çıkmasın. Millete kâfisiniz siz,
eşkiyayı kaldırın.

18

Ve bir başka dörtlük daha :

Dört sene sonra görünmez oluruz Meclis'te, O zaman kıymetimiz yükselir
inşa'allah. Memlekette oluruz müntehib-i sâni de, Buraya bizden eşekler gelir
inşa'allah.

Neyzen Tevfik, demokrasi anlayışını bakın nasıl alaya alıyor:

Kim demiş bizde demokrat idare yoktur, Ne demek, olmazsa elbet dışarıdan alırız.. Sırr edip karne usulüyle o gümrük malını Kara borsaya verir, biz bize kalırız...

Neyzen, bir başka şiirinde bakanlar kurulunu alaya alıyor:

Toplanır haftada üç kerre gürûh-ı vükelâ, Sakın eshab-ı kehf sanma uyurlarsa da ha..

Ve Neyzen, yoz «meb'us» tipini şu acımasız dizelerle dile getirmektedir:

Kime sordumsa seni, doğru cevap vermediler; Kimi hırsız, kimi alçak, kimi deyyus., dediler.. Künyeni almak için, partiye ettim telefon, 'Bizdeki kayda göre, şimdi o meb'us..» dediler.

Görülüyor ki, geçmiş dönemlerde, tek partili dönemlerde bile parlamento ve yoz «meb'us» kavramı toplumsal eleştiriye, yergiye konu olmuştur. Hemen kabul etmek gerekir ki. bu kadar acımasızca alaya alınan «meb'us» hiçbir zaman karşıt parti üyesine «puşt» dememiş, «hasiktir ulan orospu ço-

19

cuğu» diye bağırmanın, «teres» dememiş, «pezevenk» dememiş, «meb'us pazarlarında» acık artırmaya çıkmamıştır!

Çok ilginçtir, Türk toplumunun ilk parlamentosu olan 1877 Meclis-i Mebusan'ında «matbuat nizamnamesi» ile mizahın yasaklanması istenmiştir. Matbuat müdürü Macit Beyefendi, «mizah gazeteleri lüzumsuz ve faidesiz olduğu gibi, bunların mazarratı da vardır» derken, (Meclis-i Mebusan Zabıt Ceridesi, 1293-1877, İstanbul 1939, derleyen Hakkı Tarık Us, s: 213) belki de o günden bugüne kadar uzanan «aman eleştirmeyelim» korkusunu ilk kez ifade etmiş oluyordu, kim bilir? Türkiye'nin demokratik gelişmesi, ancak ve ancak her türlü düşünceye söz ve örgütlenme hakkı veren «özgür parlamentolu» açık rejime bağlıdır. Yarının parlamentosu nasıl bir siyasal yapıyı getirecek, bilmiyorum, ama böyle bir aşamada, çok gerilerde kalmasını dilediğim bu çirkin tartışmaları sergileyerek, geleceğin bu tür yozlaşmadan korunmasına, «karınca, kararınca» bir katkıda Joulunmak istiyorum. Paslı aynalar, çirkin yüzleri daha da çirkinleş-tirir. «Parlamentonun milletin aynası» olması, toplumdaki bütün sınıf ve tabakaların bu aynaya özgürce bakabilmelerine bağlı değil mMir?.

Unutmayalım, bu aynaları yapanlar da, bu aynalara bakanlar da bizleriz.

20

TUTANAKLARI UTANDIRAN SÖZLER

Parlamentoda görüşmeleri izlerken, çoğu kez kendi kendime «şurada edilen küfürlerin sözlüğünü hazırlasam» diye düşünürdüm. Zaman zaman, parlamentoda mıyız, yoksa, bir mahalle kahvesinde ya da balıkçı meyhanesinde miyiz diye düşünmekten de kendimi alamazdım.

Alın size bir örnek :

Bir üye kürsüde, konuşurken kendisine ayrılan süreyi dolduruyor, bunun üzerine karşıt partiden bir üye «sayın başkan zamanı doldu» diye sesleniyor.

Kürsüdeki üyenin yanıtı şöyle :

— Acıttı mı cicim?. (Millet Meclisi, Tutanak Dergisi, b: 42, 31.1.1979. O: 1. s: 751)

«Acıttı mı cicim» yanıtını veren milletvekiline karşıt partiden seslenişler de ilginç:

— Deliyi kürsüden indirin sayın başkan...

— Bunu bara gönderin, meyhaneye gönderin...

Bir başka gün, kürsüde konuşan bir arkadaşına sataşan karşıt partiye el işaretleri yapan bir milletvekili şöyle sesleniyor:

— Acıttı mı, acıttı mı? (Millet Meclisi, b: 168, 21.9.1978, o: 3. s: 823)

Bir başka gün «orospu çocuğu» sövgüsü şöyle tutanaklara geçiyor:

21

Bir üye :

— Beğendin mi yaptığını orospu çocuğu? Bir başka üye :

— Orospu çocuğu sensin... Üyeler arasında «kim dedi orospu çocuğu» sesleri, gürültüler, üyeden açık itiraf:

— Ben dedim, ne olacak? Yanıt:

— Orospu çocuğu sensin... (M. Meclisi, b: 115, 24.2.1978, o: 2, s: 76)

Tartışmalar hep bu düzeyde devam ediyor. Kürsüde konuşan bir üyeye aşağıdan yapılan sataşmalar şöyle:

– Yuh aşşagılık herif...

– Yuh ulan yuh, satılmış, pezevenk, sahtekâr... (M. Meclisi, b: 152, 311.5.1978, o: 1, s: 152)

– Sus be eşşekoğlueşşek... (aynı oturum, s:, 154)

Bu «pezevenk» sözcüğü, nedense Yüce Meclisin çatısı altında çok kullanılırdı.

Bir gün, Meclis başkanvekiline kızan bir üyenin gündem dışı sövgü-sü şöyleydi -.

– Sen başkan değil, kıçkan olamazsın, pezevenk, serseri.. (M. Meclisi, b: 96, 29.5.1979. o: 1, s: 500)

«Pezevenk» ile eşanlamlı «teres» sözcüğü de tutanakları süsler, nedense, sayın üyeler, birbirlerini gönül komisyonculuğu ve «cinsel özel girişimcilikle» suçlardı.

«Pezevenk» kadar çok kullanılan sövgülerden

22

biri de resmî ve yaygın sövgümüz «eşşekoğlueşşek»* ti.

Bir bakan sataşmalar arasında konuşmasını sürdürmeye çalışıyor:

– Ben geçen yıl sataşmalara karşı bir çift lâf söyledim: Bu kervan yürüyecektir dedim, yine devam ediyorum, bu ke'rvan yürüyecek.

Bu konuşmaya yanıt şöyle:

– Kervanın başını da sen çekiyorsun sayın bakan..

Bakan:

^– Kısa boylular çeker, sen müsaitsin çekme-. ye...

Bu kibarca «eşek» iltifatından önceki sataşmalar da şöyle:

– Yalan söylüyorsun, yalan! Bakanı koruyan bir arkadaşı:

– Sen yerine otur eşşekoğlueşşek..

«Yalan söylüyorsun» diyen üyeye bir başka üye sesleniyor:

– 100 kilo çamuru versinler, senden daha iyi adam yaparım.....

Bir başkası bu; üyeden kopye çekiyor:

– Senin gibi adamı çamurdan yaparım, pis herif, terbiyesiz herif.. (M. Meclisi, b: 60, 22.2.1979, O: 1, S: 665-66)

Bir üyenin «eşek» olduğu kanısını taşıyan bir başbakan yardımcısı bu üye için kibarca bir şiirin dizesini aktarıyor:

– «Tahsil cehaleti alır, eşeklik baki kalır.» (M. Meclisi, b: 110, 19.2.1979, O: 2, S: 109)

Şu tartışmadaki «seviye» ise bambaşkadır:

23

öğretmenlik yaptığı sırada genç bir öğrencinin ırzına geçtiği söylenen bir milletvekili, kürsüde konuşurken, aşağıdan bu eski olay çoğul biçimi ile anımsatılıyor:

– Irz düşmanları...

Kürsüdeki milletvekilinin bu suçlamaya verdiği yanıt gerçekten çok seviyelidir:

– Sayın başkanı, bir insanın ırz düşmanı olduğunu bilebilmek için, o insanın yaptığı zaman başını tutmak lâzım. Kim tutuverdi? (M. Meclisi, b: 71, 7.5.1974, o: 1, S: 403)

Bunun . üzerine önce «yuh»lar başlıyor, sonra da kürsüye yürümeler:

– Ayıp. ayıp, utan..

– Ahlâksız, haysiyetsiz..

– Bu işi ancak sen yaparsın haysiyetsiz..

Başkan vekilinin «sözlerinizi tasrih ediniz» uyarısından sonra «ırz düşmanı olduğunu bilebilmek için, o insanın yaptığı zaman başını tutmak lâzım, kim tutuverdi» diye konuşan milletvekili, konuşmasını sözüm ona düzeltiyor:

– Irz düşmanı diyorlar, «ırz düşmanı» diyon-lerin bilebilmesi için, onun yanında oiması lâzımdır..

Böylece «başını tutmak» ifadesi «güme» gidiyor ve başkan şu demokratik yorumu yaparak tartışmayı kesmek istiyor:

– Yanında olması lâzımdır veya mahkeme kararı ile tesbit edilmesi lâzımdır..

Başkan vekili tartışmayı böyle yatıştırmak istiyordu ama «başını tutmak» ifadesi kolay kolay bağışlanmıyordu :

24

– Böyie haysiyetsiz adamı nasıl çıkanyonar buraya?

– Yuh..

Kürsüdeki üye devam ediyor:

– Sevgili arkadaşlarım...

Aşağıdan bir ses, bu üyeyi arkadaşlığa kabul etmediğini «lisan-ı münasip» ile bildiriyor:

– «Sevgili arkadaşlarım» deme, hayvan..

– Sende namus var mı ulan?

– Irz düşmanı, ırz düşmanı herif.., (aynı oturum, S: 405-406)

Yıllar sonra aynı çatı altında aynı üye için aynı söz yine çınladı:

– Irz düşmanı.. (M. Meclisi, b: 11, 19.2.1978, o: 1, S: 195)

Kendisini «başını mı tuttunuz?» diye dehşetengiz biçimde savunan bu üye siyasal yaşamında sık-sık «ırz düşmanı; ırz düşmanı» diye sataşmalarla karşılaşmıştır. Ancak, ne sayın üye bu konuda bir açıklama yaptı, ne de bizler, bu «ırza geçmek» olayını doğru, dürüst öğrenebildik!

Basın gidip bu üyeye «nedir bu işin aslı?» diye sorsa, «millî irade»nirf bu «mümtaz» temsilcisinden, herhalde «başını mı tuttunuz» gibisinden yanıt, alacaktı.

Bu yüzden, yüce çatı altında bu konu bir türlü aydınlığa kavuşamadı.

Daha neler neler?

Neler mi?

Örneğin şunlar;

«Okumuşlar Meclisi», yani «Cumhuriyet Senatosu», yani «yüce Senato»da bir zamanlar bakan-

25

hk yapmış bir sayın okumuş, bir arkadaşının, gelmişini» geçmişini şöyle okuyor:

– Ulan aşağılık adam, senden başka adam yok mu burada? Senin ağzına sıçarım senin. Eşşekoğlu-eşşek otur yerine..

Karşıt partiden bir sayın okumuş, bu özlü sözlerle kısaca yanıt veriyor:

– Hiçbir bok yiyemezsin.. (C. Senatosu, b: 32, 2.2.1979, o: 3, S: 80)

Millet Meclisi'nin bir kısım üyelerine «utanmaz, edepsiz» dediği ileri sürülen oldukça «kabadayı» bir üye «sözünü geri al» ve «yalancısın» sözleri arasında nedense cinsiyeti konusunda açıklama yapma gereği duyuyor:

– Ben yalan söylemiyorum, sensin yalancı, benim sözüm erkekçe. Ben erkeğim, ne zannettin? (M. Meclisi, b: 119, 29.5.1965, o: 2, s: 411)

Başkan:

– Bir milletvekiline böyle söz söylemeye hakkınız yoktur..

Tam o sırada bir üye yerinden atılıyor:

– Söylediği sözü küpü ile şahsına iade ediyorum..

Bir başka üye :

– Buz gibi yalancı efendim..

Bir bayan üye, kendisine söz atan bir üyeye yüce çatı altından şöyle karşılık veriyor:

– Sen kendi karına sahip ol..

Üye susmuyor:

– Sen benim karımı ağzına almak için, onun kadar terbiyeli ol. Ben seni başka yerden de tanıyorum.. (M. Meclisi, b: 27, 27.1.2.1978, o: 1, S: 135)

26

Bir başka gün yine kendisine «küh, keh, keh» ve «ciyak, ciyak» diye sataşılın bayan üye dayanamıyor :

– ..Ciyak, ciyak sözlerini kendi anasına yapsın sayın üyeler.. (M. Meclisi, b: 102, 30.6.1980, o: 1, s: 541)

Ya, hukuk diliyle bazı üyeleri, «sinkaf» ettiğini söyleyen abdestinde-namazmda, bir eski bakana ne demeli?

«Üzerinde silâh var» sataşmalarına karşı müs-lüman kardeşimiz eski bakan şöyle konuşuyor:

– Bende tabanca yok, ben yiğit adamım, tabanca ile gezmem...

•Bir üyenin «yiğite bak yiğite» seslenişi üzerine devamla:

– Ben siz gibi çok yiğitlerin üzerinden geçmişim.. (M. Meclisi, b: 31, 4.1.1979, O: 1, s: 321)

Şimdi adı çok gerilerde kalmış bir siyasal partinin uzun boylu lideri, kürsüden parti değiştirenleri eleştirirken konuşuyor:

– Geminin batacağını hissedince gemiyi ilk defa fareler terkedermiş, ne yapalım, bunun da gönlü, ruhu fare ruhuymuş, işte terk ediyor bizi..
Bu söz, sonradan çeşitli bakanlık yapacak bir sayın üye ile ilgilidir. Ve bu sayın üye, bu sayın liderin aynı zurnanda avukatıdır. O da yerinden bağıırıyor, liderin bağıı yanık, devam ediyor:

– Bu nevi sataşmaları gönüllü olarak üzerine alan, vaktiyle yaptığı dalkavukluğun kefareтини ödemek isteyen adamın hareketi karşısında mecburen cevap verdim..

Ve üye kendisini şöyle savunuyor:

27

– Ben senin avukatındım, avukatına tecavüz etmeye utan.. (M. Meclisi, b: 21, 24.12.1962, o: 1, s: 406)

Yine bir gün aynı lider konuşurken, bir sayın üyenin bir yazara çektiğı telgraftan söz ediyor. Telgraf çeken, çektiğı telgraftan daha hızlı olarak söz atıyor:

– Ahbabımdı, telgraf çektim. Siz de Behiye Ak-soy'a şiir yazdınız..

Liderin bu sataşmaya yanıtı çok ilginç:

– O işleri karıştıрма... sicilin karışıktır. Bana yiğit adam, eğlenmiştir derler, sana ne diyeceklerini düşün.. (M. Meclisi, b: 67, 5.4.1963, O: 1, S: 38) Millet Meclisi'nde İmar ve İskan Bakanlığı bütçesi görüşülürken kürsüdeki üye birdenbire şöyle konuşuyor:

– Elleri işte, akılları oynastadır. Oynağın ne olduğunu necip milletimiz elbette bir gün bunlara soracaktır.. (M. Meclisi, b: 58. 20.2.1979, o: 3. S: 445)

«Oynaş», Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre «aralarında yolsuz ilişki bulunan erkek ve kadından her biri» anlamına gelmektedir. Peki, bir hükümet, bir siyasal parti nasıl olurdu da «Oynaş» benzemekteydi? Bir parti, bir başka parti ile gizli ilişki mi kurmuştu? Bu gizli ilişki «flört» biçiminde mi geliyordu? Bir parti, bir başka parti ile nasıl oynastaydı? «Oynaş»m siyasal anlamı, içeriğı neydi? İdeolojik tartışmalar sırasında bir üyenin «...lâf söyleyenin avradını...» diye başlaması ve bu «avradını» sözcüğünden sonra gelen eylemi, adıyla, sanıyla söylemesi, yüce çatı altında tartışmalara yol-açmıştı. (M. Meclisi, b: 27, 27.12.1978, o: 1, s: 136)

Doğruydı, hiçbir üye, bir başka üyenin «avra-

28

dini», yakınlarını, usulünü, fûruğunu, hukuksal deyiş ile «sinkaf» edemezdi; «hür parlamenter sistemde» kesinlikle «sinkafın» yeri yoktu!

Ama sayın üye niçin «sinkaf» ediyordu? Sinkafın yeri burası mıydı? Bu «yüce çatı» mıydı? Değildi.

Bir başbakanla ilgili gensoru önergesinde üyelerin karşılıklı olarak «diyalog» çağrıları şöyle: Bir üye:

– Ar namus kalmamış, utanın, utanın..

Bu görüş açısı şu özel saptamayla karşılanıyor :

– Teres, utanmaz herif.. (TBMM, b: 113, 24.5. 1972, O: 1, S: 514)

Buna yanıt:

– Namus kalmamış..

Aynı oturumda bir üyenin başka bir üye için görüşü şöyle tutanaklara geçiyor:

– Senin zihniyetin bozuk, haysiyetsiz herif., (aynı oturum, s: 623)

Aynı günün tartışmalarından bir tablo daha:

– Kaybettiğı davalar ne oldu?

– Sus ulan...

– Ulan senin gibi olur, hayvan.. Bir başka tartışma da şu:

Bir önceki dönem milletvekili seçildiğı partiyi, kürsüden kıyasıya eleştiren bu üyeye sataşılınca bu üye kendisini savunuyor:

– Ben gerçek mücadele yaparak geldim, sizin de sahtekârlılığınızı gördüğüm için geldim. Evet, bizim gibi gerçek mânada inanmış insanlar olmasaydı, sizin gibi münafıklar, daha çok belâ açarlardı bu milletin başına...

29

Bu «münafık» nitelemesi şu sövgülerle dengeleniyor :

– Münafık sensin be it..

– Buraya gel ulan... (M. Meclisi, b: 71, 7.5.1974. o: 1, S: 374)

Partisini «münafıklar» diye suçlayan eski arkadaşını «buraya gel ulan» diye nazikçe çağıran üye, parlamentoya olan saygısı nedeniyle fizikî saldırıyı yüce çatı altında yapmayacağını şöyle açıklıyor:

– Burada döğüşdürmezler, Çık dışarıya gel...

Bir başka gün, Dışişleri Bakanı kürsüde konuşurken, bu sayın üye «hür parldmenter rejimde» sık sık rastladığımız şu «zoolojik» yaklaşımla uyarıda bulunuyor:

– Eşekleri susturun sayın başkan... (M. Meclisi, b: 29, 2.1.1979, o: 1. S: 213)

Dahası var: Bir başka oturumda görüntüler:

– Tabii köpek olsalardı sahip çıkardınız, değil mi?

– Hadi, o da senin gibi katillerin babası..

– Yalan mı yani kurt yavrusu?..

– Vay sahtekâr vay... (M. Meclisi, b: 31, 4.1.1979, o: 1, s: 229-231)

Yüce senatoda bir bakana sık sık söz açan bir «okumuş» karşıt partiden bir okumuş tarafından başkana yakınılıyor:

– Susturun şu adamı, susturun da dinleyelim efendim, dinliyemiyoruz.

30

Bu yakınmadan öfkelenen senatör karşılık veriyor :

– Sen çık dışarı, çık defol, sen adam değilsin, dalkavuk herif, genel başkanın burada, hemen horozlanıyorsun..

Bu sataşmaya, diş hekimi bir senatörden yanıt geliyor:

– Saygısız, sus biraz..

öfkeli okumuş bu uyarıya da içerliyor:

– Sen daha dersini alacaksın, ahıra git ahıra.. (C. Senatosu, b: 28. 3.2.1977, o: 3, s: 122)

Bir başka gün, yüce Senato'da bir başka tartışma :

Kürsüde konuşan bir okumuşa, bir başka okumuş şöyle sataşıyor:

– Doğru söylüyorlar, bu da kürsü eşkiyalığı işte..

kürsüdeki okumuş; önce «eşkiya» sözcüğünü tanımlıyor:

– Eşkiya kimdir? Eşkiya milleti soyandır. Sonra bu tanımla birlikte saldırıya geçiyor:

– Eşkiyanın eşkiyası, hırsızın hırsızısısınız.. Yanıt:

– Eşkiya babandır.. Kürsüdeki' okumuş :

– Eşkiya da, hırsız da sizsiniz.. Aşağıdakiler, kürsüdeki bu beyanları pek uygun

karşılamayıp, bağırlıyorlar:

– Şımarıklığın yeter artık senin. Bu kürsüyü suistimal ediyorsun, eşkiyasın..

Bu üyeyi, bir başka okumuş daha destekliyor: 31

– Terbiyesiz herif..

– Serseri herif... (C. Senatosu, b: 30, 5.2.1977, O: 2, S: 404)

Okumuşların tartışmalarına devam edelim:

Soyadı «Bozkurt» olan bir üye sataşma üzerine şunları söyleyip, meydan okuyor:

– Benim soyadım bozkurt, öyle, bir kişi, iki kişi üstüme gelmesin, en az kırk kişinin gelmesi lâzım...

Bu sayın okumuş, demokrasiye çok inanmıştır. Bu yüzden üzerine, kendisini dövmeye geleceklerin, içtüzük gereğince grup oluşturmasını ve mücadelenin böyle demokratik olmasını istemektedir.

«Bozkurt» soyadını kalkan gibi kullanan bu sayın okumuşa, bir başka okumuş şöyle yanıt veriyor:

– Ben Türk'üm sen kurtsun, sen şehir kurdusun, ben dağ kurduyum.. (C. Senatosu, b: 5, 9.11.1978, o: 2. S: 181)

Bu tartışma, «dağ kurdu» olduğu yolunda açıklama yapan sayın okumuşun, kendisi ile dövüşmeye kırk kişinin gelmesi gerektiğini bildiren «bozkurt»un «dejenere olduğu» yolundaki suçlaması ile kapanmış |görünüyor.

1976 yılında geçen bir tartışmaya da kısaca göz ctalım; olmaz mı?

İmar ve İskan Bakanı kürsüde konuşurken, bir sayın okumuş bağırlıyor:

– Paçavra kararname... Yanıtlar sırayla şöyle:

– Sus be..

– Sen namussuzsun..

– Paçavra senin ağzındır..

32

– Paçavra sensin. (C. Senatosu, b: 13, 14.12. 1976, o: 1, s: 244)
Tartışma devam ediyor. Hükümet kararnamesini «paçavra» olarak niteleyen sayın okumuşu, bir başka okumuş destekliyor:

– Eşkiyalar Çankaya'yı bile sardı.. Eşkiyanın hükümet olduğu bir devreyi yaşıyoruz...

Bu suçlamalara karşı savunmalar söz atmalar biçiminde geliyor:

– Ayıp be ayıp..

– Eşkiya sensin, cumhuriyet hükümeti eşkiya olamaz..

öteki okumuş sözlerinde direniyor:

– Ne cumhuriyet hükümeti, bu, pespaye bir hükümet, (aynı oturum, s: 245)

Ve yanıt alıyor:

– 1950'den evveldi eşkiyalık..

– Rey hırsızları, rey hırsızları...

Tartışma bu sözler üzerine daha da alevleniyor: «Paçavra» tartışmasını açan sayın okumuş yeniden tartışmaya giriyor:

– Eşkiya, sizin bugünkü siyasî iktidarınızdan daha haysiyetlidir..

Başkan dayanamıyor:

– Ayıp, ayıp, ayıp, şu senatoyu ne hale getirdin, ayı..

«Eşkiya» sözcüğünü çok beğenen okumuş devam ediyor:

– Eşkiya sizden daha haysiyetlidir...

Bir okumuş, bu sözlerle kızıp, gündem dışı olarak görüşünü bildiriyor :

33

– Sokak çocuğu, ayıptır bu sözler, muhalefet bu mudur? Utanın, (aynı oturum, s: 246)

Bir başka gün «okumuşlar meclisi» şu tartışmaya tanık oluyor:

Kendisine «hırsız» diye sataşılana bir üye kürsüden kendisini savunurken bir üye aşağıdan bağırlıyor :

– Efendim, tımarhaneliktir, kusura bakmayın... Efendim, burası çobanlık yeri değildir...

Kürsüdeki hatibin elini pantolonunun ön kısmına götürdüğünü saptayan okumuş, bağırlıyor:

– Sayın başkan, Sutukule değnekçisi gibi ikide birde karıştırıp duruyor.

Aşağılık adam, Allah belânı versin...

Kürsüdeki okumuş bu sataşmayı yanıtlıyor:

– Aşağılık adam sensin, terbiyesiz adam..

Ve hemen karşılık geliyor: -- Soyadını sormadım.. (C. Senatosu, b: 19, 4.1.1977, o: 1, s: 429)

Bir başka günün tutanağı da şöyle: Bir üye kürsüde «milliyetçilik» diye söze başlıyor, aşağıdan bir ses:

– Irkçılık, davarizm, ırkçılık... İnsanlarda ırk olmaz, atlarda olur... (C. Senatosu, b: 05, 9.11.1978, o: 2, s: 177)

Ve aynı gün, aynı konuda yüce Senato şöyle savunuluyor:

– Burası zooloji enstitüsü değil., (aynı oturum, s: 182)

Bu görüşü bildiren üye, sıklıkla sataşmalarda bulunan bir değerli okumuştur.

34

Gelelim bir başka güne :

Bir bayan senatör, Ankara Belediyesi'nin Sıhhiye alanına dikeceği Hitit anıtına karşı çıkan bir konuşma yapıyor.

– Bu abidenin dikilmesine manî olmaya çalışalım. Çünkü...

«Çünkü»ye yanıt hiç gecikmiyor:

– Kafasızlar için utanç vericidir..

Sonra, bu sözünü beğenmemiş ki, küçük bir düzeltme yapıyor:

–r Utanç verici olamaz, kelime, ağır..

Bunun üzerine bir üye yerinden tartışmaya katılıyor :

– Hatibenin ne konuştuğunun farkında değilsin. Sen ne konuşuyorsun?

Bu soru şu «etnik» kökenli ve kapsamlı yanıt ile karşılanıyor:

– Sen Sulukule'den geldin, sen konuşma.. (C. Senatosu. 4.1.1977. o: 1, s: 426)

«Çingenelik» ile nitelenen bu üye kendisini savunuyor ve aynı nitelemeyi, kent ve mahalle adı farkı ile geri gönderiyor:

– Sen Edirne'den mi geldin?

Ve sonra tartiştığı üyenin Sinir ve Ruh Hastalıkları Merkezine gönderilmesini istiyor:

– Sen yanlış gelmişsin buraya, senin yerin Bakırköy'dür.
«Senin yerin Bakırköy'dür» diye «ruhî sıhhati» hakkında şüphe belirtilen bu üyeye başka oturumlarda da buna benzer sataşmalar olmuştur.
örneğin şöyle:

35

– Senin cezai mesuliyetin yok bir defa... «Cezai ehliyeti» konusunda böyle bir savla karşılaşan sayın üye yanıt veriyor:

– Siz anlamazsınız, sizi yetiştirmem için çok zaman lâzım..
«Eksik eğitim» konusundaki görüşünü bu sayın üye daha sonra şöyle tamamlıyor:

– Senin bedeninin çalışır, kafan çalışmaz..

Bu «Greko-Romen» bakış açısına şu karşılık geliyor :

– Otur yerine, bağlamak lâzım seni, deli.. (C. Senatosu, b: 29, 4.2.1977. o: 2, s: 211)

Yüce çatı altında sürekli olarak «deli» olduğu yinelenen bu sayın üye bu sataşmaları günün birinde şöyle yanıtlıyacaktı:

– Ancak, ben, ahmakları, ahlâksızları, deli numarası ile kullanırım... (C. Senatosu, b: 46, 11.4.1978. o: 1. S: 244)

Aynı yüce çatı altında bir başka gün, bir baş-ka soylu tartışma:

Bir okumuş, öteki okumuşa bağırıyor:

– Kümese kaçarsın ancak, kümese, kümes hayvanı...

Üstü kapalı biçimde «tavukluk, horozluk, tavşanlık» ile suçlanan sayırr üye yerinden horozlanıyor

– Ne konuşuyorsun oradan hayvan herif, terbiyesizlik etme, biz dinliyoruz burada..

Kümes benzetmesinin sahibi düşüncesinde direniyor :

– Kümese gir, kümese...

– Sen gir kümese hayvan herif.. (C. Senatosu, b: 15, 10.1.1978. o: 1. S: 569)

36

Ve yanıt:

– Hayvanların en namussuzusun...

Daha gerilere gidelim :

1965 yılındaydı; parlamentoya giren ünlü bir yazarın annesine yüce Meclis'in kürsüsünden sataşılmış, bunun üzerine bu ünlü yazar ve milletvekili, kürsüdeki üyeye şu kısa yanıtı vermişti:

– Cüşş..

Bu «cüş» yanıtı yüce Meciis'i karıştırmıştı. Aynı gün, kürsüde konuşan bir milletvekiline «hoşt» diyen bir sayın üyenin bu gündem dışı sataşması oturumu yöneten başkan vekilinin «efendim cüş dendi, hoşt dendi, mesele kapandı» yollu «demokratik» yorumu ile kapanmıştı!

Bu başkan vekili gerçekten çok ilginç bir adamdı. Mesleği «eczacı» olan bu başkan vekilini anlatmaya benim gücüm yetmez. İyisi mi, bu merhum başkan vekilinin yönettiği oturumlardan sizlere sahneler sunayım :

Sağcı bir senatör, bir kitap yayınlamış, bu kitap da Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nca toplu olarak satın alınıp, parasız dağıtılmıştı. Üstelik bu kitabın bir bölümünde muhalefet partisi ile ilgili bazı savlara da yer verilmişti. Bu konu üzerine verilen gensoru önergesi üzerine Millet Meclisi'nde tartışmalar çıkmıştı.

Başkanlık kürsüsünde Meciis'i yöneten başkan vekili «başkan senin sol kulağın işitmiyor. Buradan yapılan küfürleri duymuyor musunuz?» diyen bir milletvekili sesleniyor:

– Benim kulağım işitiyor, senin vicdanın işitsin, otur yerine, senin vicdanın işitsin, otur, otur, otur.. Yahu Allahını seversen bilirsin bunu. benden iyi bilirsin kardeşim, yapma bunu böyle. Siz böyle

37

yaparsanız başkasına ben nasıl diretebilirim canım, yapmayın bunu... (M. Meclisi, b: 147, 25.7.1967, o-1. S: 594-596)

Aynı gün bir başkasına niçin sataşan üyelere ceza vermediğini açıklıyor:

– Bırak canım sen de, hangi birine verecek sin?

Ve şöyle bir itiraf:

– Hiçbir arkadaş beni dinlemedikten sonra.,
Oturum, karşılıklı sövgüler, yuh'iar, be'ler arasında sürerken sevimli başkan vekili, Allah'a başvurma Ktan başka çare bulamıyor:

– İnallahe maasabirin.. (aynı gün, s: 602)

Ama bu başkan vekilinin belleklerden silinmeyen en ilginç tartışması, bir ünlü yazarla olan tartışma-sıdır.

Yazar-milletvekili, bu başkan vekiline oturumu yönetirken iktidar partisinden yana tavır aldığını anlatmak için şöyle takılıyor:

– Başkan, zat-ı âlinizde mi dahil oldunuz Mec-lis'teki kristalizasyona? «Kristalizasyon» sözcüğünü «kanalizasyon» biçiminde anlayan başkan vekili, kızarak kürsüdeki ya-zar-milletvekiline bağırıyor:

– Ne söylediğini bir kere daha tekrar etsin.; lütfen başkan hakkında söylediğinizi tekrarlar mısınız?

Milletvekjli-yazar, bu çağrı üzerine sözlerini yineliyor :

– Mecliste bir kristalizasyon oluyor; sermaye çevrelerinin menfaatleri ve halk çevrelerinin menfaatleri yavaş yavaş ayrılıyor. Siz de dedim, onlardan birine dahil misiniz?

38

Milletvekili-yazar'ın son sözü. başkan vekilini çileden çıkarmaya yetiyor:

– Sizin de eczaneniz var...

Ve bu sözü duyar duymaz, başkan vekili köpü-rüyor:

– Sen daha anandan doğmadan ben muhalefet yapıyordum, anladın mı sen? Sen anandan daha doğmadan.. Eğer böyle devam edersen bir kelime daha konuşturmam, sözünü keserim, bir kelime daha konuşturmam. Bunu bil..

Milletvekili-yazar'ın başkan vekiline verdiği yanıt gerçekten şıktır:

– Şimdi, bir Fransız ihtilâlcisi der ki, biraz yüksekte bulunmanız bir marangoz hatasıdır... (M. Meclisi, b: 147, 257.1967, o: 1, S: 614)

Milletvekili yazar konuşurken, bir eski sınıf arkadaşı kendisine şöyle sataşıyor:

– Hadi oradan be...

Ve yanıt almakta gecikmiyor:

– Hadi demekle iş halledilseydi arkadaşım, birkaç haydi ile kendini hallederdin o zaman... Şimdi bu parlomenterin, şuradan, şu partilerden dolaşa do-laşa, dönme dolap olduktan sonra vatan lâfını ağzına alması yakışmaz. Vatani babanıza sorun, döne döne vatanperverlik olmaz arkadaşım.. Hariciye vekili olmak için ağzınızın değdiği yerlerin kokusu hâlâ dişlerinizin arasındadır...

Anlaşıyor: Tutanak tuvalet kâğıdı gibi kullanılıyor!

Ve bu milletvekili-yazar, kendisine fizikî saldırı planlayan gruba dönüp, şu açıklamayı yapıyor;

– Bir benim cüsseme bakın, bir de yana, ken-

39

di kilolarınızı tarttırın ve sonra deyin ki; yahu insaf., (aynı oturum, s: 613)

Oturum, sevimli başkan vekilinin «tövbe estağfurullah yahu» gibi Anayasanın eşitlik ilkesine uyan etkin ve yansız deyiş ve yüksek yönetimi ile demokrasi ve parlamento tarihine geçiyor.

Bir üye:

– Sahtekâr...

Kürsüde konuşan üye, sataşan üyeyi hemen yanıtlıyor •

– Senin baban sahtekâr, sahtekâroğlu sahtekâr, sana aynen iade ediyorum... (M. Meclisi, b: 161, 21.6.1978, O: 1, S: 466)

Çıkan tartışma üzerine başkan vekili şunları söylüyor:

– Rica ediyorum arkadaşlar. Siz de iade ettiniz, tamam mesele efendim..

Başkan vekili şu kanıda: Bir üye ötekine «sahtekâr» der, o üye de diğerine «sahtekâroğlu sahtekâr» derse «mesele kapanmış» olur.

Fakat «mesele» pek kapanmıyor. Bir başka sayın üye yerinden, bu konudaki içten duygularını bildiriyor :

– Hayvansa bunlar, daha hayvandır...

Başkan vekili, kibar ve çok demokratik:

– Zat-ı âlinizin de böyle konuşmaya hakkı yoktur...

Tartışma böyle sürüyor, «hayvan, zat-ı âli, sayın, sahtekâr, sahtekâroğlu sahtekâr».

Yine 1965 yılındaydı, bir üye bütçeyi sert biçim-dei eleştirince aşağıdan bir ses yükseliyor:

— Sayın başkan, hatip sarhoştur..

40

Kürsüdeki milletvekili söz altında kalmıyor:

— Sarhoş olan sizin iktidarınızdır...

Başkan vekili bir harika, araya giriyor: —, Sınıf ayrılığı düzeni üzerinde durmayınız rica ederim...

Başkanın ricası, sayın üyelerce benimsenmeyince, yüce Meclis'in çatısı altında, boks ve güreş yarışmaları başlıyor ve milletvekiline «sarhoş» diyen üye ağzı köpük saçarak saldırıyor:

— Ben sarhoş değilim kıızı! köpek..

Ve «iadeli taahhütlü» mesajının yanıtını almakta gecikmiyor:

— Köpek senin babandır, hergele...

1970 yılında bir gün, bir tabii üye konuşurken kendisine sataşılıyor:

— İstifa et, ondan sonra gel konuş, senatör oldun daha ne istiyorsun memleketten?

Tabii üye:

— Namuslu bir idare istiyorum, namuslu... Bir üye yerinden :

— Haysiyetli konuş, haysiyetli...

Bir başka üye, tam Kasımpaşa ağzı ile bir tabir üyeye çağırıyor:

— Puşt... (TBMM, b: 14, 17.6.1970, O: 1. s: 222> «Puşt» sataşması üzerine kürsüdeki üye arkadaşını koruyor:

— Sülâlendir, sülâlen, sülâlendir...

Ve aşağıdan bir üye çağırıyor:

— İt...

Ünlü yazar Sabahattin Ali'den söz eden bir üyeye sataşmalar da şöyle :

41

— Hayvan,,,

— Sabahattin Ali'nin piçi...

— Hayvan, eşşekoğlueşşek, Allah kahretsin sizi...

— Hoşt.. (Millet Meclisi, b; 140, 3.5.1978, o: 1. S; 452-53)

Aynı oturumda tarımsal bir terim eşliğinde ilginç bir sataşma biçimi daha :

— Zırlama kabak., (aynı oturum, s: 482)

Bir başka oturumda İstifa edip, ayrıldığı partisini ağır biçimde suçlayan bir tanınmış politikacı, önce bir bakandan «haltetmişsin, haltetmişsin» yanıtını alıyor, bir başka bakan, ayağa kalkıp, iki elini ağzına megafon gibi dayayıp, bakanlar kurulu sıralarından çağırıyor:

— Yuh, eşşekoğlueşşek.. (M. Meclisi, b: 78, 18.5.1974, o: 2, s: 107)

Bakan, eski parti arkadaşı hakkındaki özlü düşüncelerini, yeni takılarla yineliyor:

— Eşşekoğlueşşek, bu adam namussuzdur, hayasızdır...

Bunun üzerine ortalık karışıyor ve oturuma ara veriliyor. Oturum yeniden açıldığında «eşşekoğlueşşek» sözcüğü üzerine tartışma açılıyor. Bir üye, bütün üyelerin görüşünü dile getiriyor:

— Bu çatı altında «eşşekoğlueşşek» denilecek kimse yoktur...

Bu söz üzerine herhangi bir ideolojik kavramı sövgü değerinde gören üyeler çağırıyorlar:

— Komünist denecek var mı?.

Böylece «eşşekoğlueşşeklik» ile «komünistlik» 42

orasında denge sağlanıyor, «detant» oluşuyor, tartışma bitiyor!

1970 yılında kendi hükümetlerinin bütçesine kırmızı oy verdikten sonra ayrılan kırk kadar üye yeni bir parti kurmuşlardı. Bir üye kürsüde konuşurken, bu kırk eski arkadaşı için şöyle konuşmaktaydı:

— İçimizdeki birtakım hainlerle işbirliği yaparak...

Bu sözler üzerine kavga başlıyor:

— Sözünü geri alsın, hain odur, hain sizlersiniz...

Aynı saf fardaki bir başka üye:

— Hain sensin satılmış adam...

Kürsüye doğru yürüyen bir başka üye:

— Alçakoğlu alçak, namussuz...

Kürsüdeki üye :

– Hain, satılmış sensin...

Bir sayın doktor üye :

– Hain herif, hayvan herif...

Bu arada kürsüdeki üye eski arkadaşlarını, kibarca yanıtlıyor:

– O lâfı sana mürekkep faizi ile iade ediyorum, hain de sensin, alçak da sensin...

Görüldüğü gibi «serbest piyasa faizleri» sövgü olanında da geçerli oluyor. Ama kürsüdeki üye çok «masum», kendi davranışını şöyle sakince savunuyor:

– Niye alınıyorsunuz arkadaşlar, sadet içinde konuşuyorum... (TBMM, b: 15, 24.6.1970, o: 1, s: 265-66)

Millet Meclisi başkanının bir üyeye söz verme-

43

si üzerine bir siyasal parti sıralarından başkana sataşmalar şu düzeydeydi :

– Leş kargası gördük, leke gördük, aşağılık herif, utan..

– Başkan utan, şerefsiz herif...

– Aşağılık herif...

Bu tartışmalar sırasında, yaşını başını atmış bir üye. Millet Meclisi başkanına şöyle sesleniyor:

– Kaka yaptın. Dün bir, bugün iki. Haram olsun sana, yazıklar olsun sana.. (M. Meclisi, b: 84, 29.12.1977, O: 1, S: 68)

Bir başkası:

– Haysiyetsiz...

Bir diğeri ise oldukça kibarca sesleniyor:

– Sen Danışma Kurulunu bile çalıştırmadın, bülbül... (aynı oturum, s: 71)

Bu tartışmadan iki gün önce de aynı kişiler Millet Meclisi başkanına şöyle bağıyorlardı:

– Büyük sahtekâr...

– Yuh...

– Tu.. Allah belâsını versin büyük sahtekâr. (M. Meclisi, b: 82, 27.12.1977. o: 1. S: 637-8)

Bir başka gün «köpek» konusunda ilginç tartışmalar çıkmıştı, özetliyeyim :

Bir üye kürsüde konuşan milletvekiline sataşıyor :

– Sen kendi suratına bak, köpeğe benziyorsun, köpek...

Kürsüdeki yanıt veriyor:

– iade ediyorum o köpek lâfını. Baktığım za-

44

man benziyorsunuz, isminizi bilmiyorum.. (M. Meclisi, b: 5, 9.11.1978, O: 1. s: 160)

«Köpek» konulu bir başka tartışma daha: Bir üye:

– Otur köpek...

«Köpek» diye seslenilen :

– Köpek sensin.. (M. Meclisi, b: 6. 16.11.1978, o: 1. S: 214)

İlginç değil mi? Devam edelim : Bir bakan konuşurken, ön sıralardan bir üye bağılıyor:

– Ahlâksız....

Bakan hemen yanıt veriyor:

– Ahlâksızın biri sensin ye ecdadındır. Terbiyesiz sensin, ukalâ. (M. Meclisi, b: 137, 26.4.1978, O: 1. s: 333)

Aynı bakanın konuştuğu sırada hükümeti oluşturan parti üyelerinden biri savunmaya geçiyor:

– Otur ulan yerine it kafalı.. (M. Meclisi, b: 116, 25.2.1978, o: 3. s: 239)

Bir başka gün, bazı üyeler; kürsüdeki konuşmacıya çağdaş yaklaşımlarda bulunuyorlar:

– Otur ulan. sus... (M. Meclisi, b: 142. 9.5.1978, o: 1. s: 536)

Aynı terminolojide bir başka sesleniş :

– Faşist desene ulan... (M. Meclisi, b: 3, 7.11.1978, o: 1, s: 87)

Yine bir başka gün zoolojik bir siyasal sesleniş biçimi:

– Şu köpeği susturun sayın başkan... (M. Meclisi, b: 3, 7.11.1978, O: 1. S: 100)

45

Hararetli bir oturumda karşıt partinin bir üyesinin yeterince konuştuğu kanısını taşıyan bir değerli üye :

– Hoşt, hoş... (M. Meclisi, b: 99, 5.6.1979, o: 1. s: 562)

Bir başka güne geçelim: Kürsüde konuşan bir üyeye bir değerli sayın üye şöyle sesleniyor:

– Allah belânı versin, terbiyesiz herif...

Kürsüdeki:

– Sayın başkan, sahtekâr diye bağırان bir terbiyesizi duydum.

Sataşmayı yapan milletvekili sataşmalarını sürdürüyor :

– Terbiyesiz sensin, senden büyük terbiyesiz olmaz... (M. Meclisi, b: 113, 22.2.1978, o: 1. s: 943)

Aynı oturumun devamında hayvan sözcüklerinden meyvalara geçiyoruz; bir üye kendisine sataşan karşıt parti üyesini karpuz sergisinden seçtiği bir kavramla yanıtlıyor:

– Sus kelek...

Yanıt:

– Sensin kelek... (M. Meclisi, b: 113, 22.2.1978, o: 2, s: 514)

Bir başka oturumda aşama kaydediliyor, hayvansal ve meyvesel terimlerden etnik özellikli toplumsal kavramlara geçiliyor:

– Mao'nun oğlusun utanmaz adam...

– Adi adam...

– Senin anan, baban kipti, yalan mı?... (M. Meclisi, b: 24. 30.7.1978. o: 1. s: 148-9)

46

Bir gün de bir sayın üye kendisine «hırsızlık yapa yapa fabrika kurdun» diye sataşan bir hemşehrîsi milletvekilini şöyle yanıtlıyor:

– Benim babamın 10 bin adet zeytini ile 10 bin ağaç fıstığı var. Senin kel kafan benden dayak yemedi, doğru... (M. Meclisi, b: 50, 22.2.1980, o: 2. s: 60)

Bir başka üye bu sözü şöyle tatlıya bağlıyor:

– Kel kafalardan bahsetmek doğru olmaz, başkaları da alınabilir...

. Söзlerini «nurlu ufuklar» diye bitiren bu yağ tüccarı milletvekiline aşağıdan şöyle sesleniliyor:

– Nurlu ufuklar değil, yağlı ufuklar...

Kürsüde konuşan bir üye ön sıralardan «salak» olduğu yolunda bir «teşhis» ile karşılaşılıyor:

– Sus salak, sus., salak, salak.. (M. Meclisi, b: 153, 1.6.1978, O: 1, S: 171)

Bir de sövgü yerine tarımsal terminolojiyi seçenler var.

«Ahlâksız herif, yazık, sana yazık» gibi dalaşmalar sırasında, bir zamanlar Tarım Bakanlığı yapmış bulunan bir üyeye bir başka üye sesleniyor:

– Otur yerine Meksika buğdayı... (M. Meclisi. b: 104. 9.2.1978, O: 1, s: 589)

Bir İçişleri Bakanına «katil» diye bağırان bir üyenin yolaçtığı tartışmadan görüntüler şöyle; üyeler oturumu yöneten başkan vekiline kendisi hakkındaki görüşlerini özetle bildiriyorlar:

– Sen işgal ediyorsun orayı, eşkiyasın sen, tarafsız değilsin...

– Terk et orayı sahtekâr...

47

– Defol oradan... (M. Meclisi, b: 124. 28.3.1978, o: 1. S: 126-7)

Dinleyici localarından bazı dinleyicilerin gösteri yapmaları üzerine başbakana, sonradan bakanlık yapacak bir üye şöyle sesleniyor:

– Faşist ahtapot, Meclisi eşkiyaya bastıramaz-sın.. Kan dökücüleri kan, eşkiya ile Meclise ihanet edemezsin.. (M. Meclisi, b: 25, 1.8.1977, o: 1, s: 210)

Yerinden sık sık başka üyelere söz atan bir üye kürsüden konuşurken aynı yöntemle başvuran bir üyeyi yanıtlıyor:

– Hırsız senin baban, sülâlen ve herşeyin. Bana hırsız diyecek olanın alnını karışlarım, hırsızoglu hırsız... (M. Meclisi, b: 110, 19.2.1978, o: 1, s: 195)

Bu arada aşağıdan anlamsız sözler:

– Sahurda ne yaptın sahurda?

– Sahur yahnisi mi yiyorsun?

İsterseniz, bir başka günün tutanağına gözata-İtm.

Bir üye kürsüde konuşmasına başlayacak üyeye psikiyatri kliniğinde zekâ testi yapmışçasına bağıırıyor :

– Geri zekâlı herif...

Kürsüdeki çok sakın biçimde yanıt veriyor:

– Sayın başkan, parlamentodan acaip bir varlığın sesi geliyor, lütfen susturun...

– Serseriler bu kürsüye çıkamaz...

Kürsüdeki:

– Serserinin sesi geliyor.. Devamla :

– Sayın başkanım, siz müdahale edin diyece-

48

ğim ama sizin müdahalenizden anlamayacak bir varlık var, bir veteriner çağırınız ve muayene ettirin bu beyefendiyi...

Sonra, üye nedense bayraktan söz ediyor; bu kez sataşma çok yüksek düzeyde :

|- Bayrakların direkleri mi battı sana?.. (M. Meclisi, b: 49, 21.2.1980; O: 2, S: 485-6)

Bu sövgülerden canınız sıkıldıysa, işin biraz da eğlenceli yanlarına değineyim.

Kürsüden bir üye anarşi konusunda bilimsel eleştirisini yapıyor:

– Anarşinin vitamini oldunuz, anarşinin vitamini oldunuz...

Böyle suçlanan partinin üyelerinden biri bu suçlamayı yanıtlıyor:

– Siz de anarşinin gübresisiniz.. (M. Meclisi, b: 5, 9.11.1978, o: 1. S: 180)

Aynı sıralardan bir saldırı daha :

– Sen de anarşinin dinamitisin...

Aym oturumda et fiyatlarının pahalılığından yakınan bir üye şu yanıtı alıyor:

– Sen de bir kasap dükkânı aç. zaten insan kasabısın., (s: 185)

Yüce Meclis'in çatısı altında hızlarını alamayan sayın üyeler, nedense bazı üyelerin yaşlı anaları, kız kardeşleri üzerine konuşmalar yaparlardı.

Alın bir örnek daha :

Bir sayın üye kürsüde konuşurken, karşıt partinin ilk seçimlerde «belleneceğini» söylüyor. Bunun üzerine kavga başlıyor:

– Terbiyesiz, utanmaz, bu nasıl söz? «Belleyeyim» ne demek?

49

– Terbiyesiz haysiyetsiz herif, adi herif..

– Haysiyetsiz, cibiliyetsiz adam..

– Terbiyesiz haysiyetsiz..

Kürsüdeki üye, bu sözlerden sonra bir sayın üye için şunları söylüyor:

– Sorarım sana, annen ve kız kardeşin ne yapıyor? Buradan kaçarsan, buradan kaçarsın.. Buradan kaçarsın, burada duramazsın.. (M. Meclisi, b: 56, 26.2.1977, p: 2, s: 455)

Annesi ve kardeşi hakkında bu çirkin sözlere milletvekili şu yanıtı veriyor:

– Bu kürsüde sapıklara yer olmamalıdır arkadaşlarım... 70 yaşındaki anaları diline dolamasın, iftira ve yalanla yürümesin arkadaşlarım.. Bundan daha büyük utanma sınırını aşma, şeref sınırını aşma düşünemiyorum..

Bu sözler, bütün üyelerce sakince ve saygıyla izlenirken, kürsüdeki üye, biraz önce annesine ve kız kardeşine sataşan üyeyi şöyle tanımlıyordu:

– Değerli arkadaşlarım, insanların çeşitli duyguları vardır; yönelişleri, eğilimleri vardır. Bir insan eğer sapıksa, bir insanın eğer birtakım eksiklikleri varsa, İzmir'de bütün sınırlar içinde belki tanınma' yabilir ama Menemen'de kendi yaşadığı yerde kendisinin sapıklığı pasif yönden saptanmışsa, buraya kalkıp, kinle benim üzerime ve arkadaşlarım üzerine yürümemelL (aynı oturum, s: 469)

Yani, bu sayın üye, anasına sataşan üyeye, futbol maçlarında seyircilerin bazı hakemler hakkında koro halinde açıkladıkları bir sıfatı yüklemiş olmaktadır.

50

Bu tartışmadan bir gün önceki tutanağın bir bölümünü sunayım:

Bir üye:

– Önce dinle, dinlemesini öğren.. Bir başkası:

– Sen sus ulan.. Yanıt:

– Sen sus... Yanıtla yanıt:

– Sinkaf...

Yani, cinsel birleşmeyi anlatan sözcük, üzerine basıla basıla söyleniyor.

«Sinkaf» eylemine niyetli olduğunu yasama görevi sırasında açıklayan bu üyeye aynı niyet daha açıkça belirtiliyor.

– Sinkaf...

Tutanak yazmanın kişisel terbiyesi elverişli olmadığı için «sinkaf» m tümü tutanağa geçmiyor. Tutanak, «terbiye dairesinde» şöyle düzenleniyor:

– Sinkaf, eşsekoğlueşsek, bilmem ne... (M. Meclisi, b: 66, 25.2.1976, O: 2, S: 19)

Küçük bir çşviri yapayım: «Sinkaf» bilindiği gibi, zorla ırza geçme anlamında kullanılan cinsel birleşme sözcüğünün hukuksal dildeki adı.. «Eşsekoğlueşsek», bir üyenin eşsek soyundan geldiğini anlatan yaygın sövgümüz.. «Bilmem ne» de futbol maçlarında hakemlerin cinsel eğilimleri üzerine yapılan iftira, eşcinsellik suçlaması.

Şimdi bu satıra, bu sözcükleri olduğu gibi yerleştirirseniz anlam iyice anlaşılmaktadır.

Bir başka günkü okumuşlar Meclisi Senato'nun kapısını aralayalım:

51

Kürsüde konuşan bir sayın okumuşa «şimdi hükümettesiniz, haydi önlesenize» diye sataşan bir üye şu yanıtı alınca ortalık karışıyor:

– Sen yoktun o zamanlar yavrum, bilmezsin bunları...

Bir üye, bir başka üyeye «yavrum» diyebilir miydi? Bu nedenle bir üye yerinden fırlayıp bağıırıyor :

– Yavrum diyorsun, yavrum ne derr.ek?

– Yavrum diyemezsin, yavrum...

Sonra «yavrum diyemezsiniz» diyen üye, «yavrum» konusunda gerekli açıklamayı alamayınca sesleniyor :

– Devam evlâdım, devam...

– Geç, oradan geç..

– Yavrum deme..

– Peki çocuğum diyorum... (C. Senatosu, b: 28, 3.2.1977. o: 2, S: 74)

«Yavru, evlât, çocuk» tekerlemesi ile bu tartışma yadırganacak biçimde efendice kapanmış oluyor.

Bir gün de sinirli bir Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı kendisine sataşan bir milletvekiline «müsaade buyurun evlâdım» deyince şu sevimli yanıtı alıyordu :

– Peki babacığım... (M. Meclisi, b: 125, 27.8.

1980, O: 1. S: 748)

Aynı oturumda, eski bir bakan için bir üye şunları söylüyor:

– Sayın başkan, bu adam bir zamanlar ayak

yalıyordu., (s. 751)

Aynı oturumda, Meclis başkanlık divanı üyele-

52

t\ arasında bir itişme başladı. Bir üye, öteki üyeyi, yerinden kaldırmak istiyor, bu yüzden Millet kürsüsünde bir itişme başlıyordu.

Gelin bu tartışmayı da tutanaktan izleyelim:

– Sandalye gaspı, ayıp..

– Sende haysiyet varsa aşağıya inersin, ar, haya kalmamış..

Daha heyecanlı bir üye çok demokratik bir öneride bulunuyor:

– Nizamettin kaldır onu, vursana ağzına bir tane., (s: 764)

– Terbiyesiz adam, yazıklar olsun sana..

– Alçak, şerefsiz adam...

Bir başka gün bir üye kürsüden konuşmasına şöyle başlıyor:

– Muhalefetin büyükbaş ve küçükbaşlarını bu salonda göremiyoruz...

Bunun üzerine bir üye çok güçlü bir mantık ile bu sözleri karşılıyor:

– Beyefendi burası ahır değil, tavla değil, burada büyükbaş, küçükbaş hayvan yok...

Bir başka üye bu güçlü savunmaya katılıyor:

– Mecliste büyükbaş hayvan da yok, küçükbaş da yok, sözünü geri alsın, burada hayvan yok...

Millet Meclisi başkanı derin hoşgörüsü ile bu «büyükbaş», «küçükbaş»

tanımlarının «hayvanlara» çağrışım yaptıramayacağını anlatıyor:

– Efendim rica ediyorum, büyük partiler, küçük partiler anlamına gelmişse tavzihe gerek yok... (M. Meclisi, b: 159, 15.6.1978, o: 1. S: 370-71)

Başkanın yorumu görüldüğü gibi dehşet!

53

Bir üye kürsüden muhalefet partilerini şöyle tanımlıyor:

— Halk huzurunda eğer birşeyler söylemek istiyorsanız, sepetinizde pamuk varsa, oturduğunuz yerden kısır tavuk gibi. «gıg, gıg, gıg» yapıp, bir yumurta veremeyen insanlar gibi oturamazsınız...

Hemen yanıt geliyor:

— Terbiyesiz, o ne biçim söz?

Kürsüdeki direniyor:

— Değerli arkadaşlarım, biz «kısır tavuk» diye yumurtlamayan tavuğa (gürültüler)...

Bir üye:

— Sayın başkan, bu zat kendisini kümeste mi zannediyor? Burası kümes değil. Millet Meclisi... (M. Meclisi, b: 1, 1.11.1978, O: 1, S: 25-26)

Gensoru önergelerinin birinde bir parti sözcüsü konuşuyor:

— Muhterem arkadaşlarım, heybelerinde ilim namına herhangi birşey bulunmayanların...

Bir üyeden yanıt:

— Heybe atlarda olur... (M. Meclisi, b: 102, 30.6.1980, o: 1, s: 518)

Bu böyle bir de «yüz, surat ve ayna» üzerine çeşitleme var:

Bir üye kürsüden :

— Bu şamarın izi...nin suratında görmeye başlamış bulunmaktayız..

— Sen kendi kara suratına bak..

— Eve gidince aynaya bakacağım.. (M. Meclisi, b: 112, 21.2.1978. o: 2. s: 397)

54

Haydi, bir de «satılmışlık» tartışmalarına gelelim:

Bir bakan kürsüde, aşağıdan bağırılıyor:

— Kaçma, kaçma, bugün fiyatın daha da arttı..

Bakan:

— O sizin fiyatınız, bizim değil, satılan sizsiniz, siz..

Bir üye :

•— Haydi, iyi gittiniz, iyi fiyata gittiniz...

Bu arada, bir üye, karşıt partinin olduğu sıralara tükürüyor, bir üye de durumu saptayıp, bağırıyor:

— Oradan tükürüyorlar, ayıp oluyor Meclise, yerinizden cevap verseniz sayın bakan.. (M. Meclisi, 2: 6.1. 23.2.1979, O: 2, s: 5-51)

«Satılmışlık» ve «meh'us transferi» konusunda şu tartışma çok ilgi çekicidir.

Yıl 1965. Çok söz üreten uzun boylu, beyaz saçlı parti lideri kürsüde konuşuyor: — Her toplulukta iyi de vardır, kötü de var. Ben kanaatimi söyleyim. Bu rejimin en talihsiz tarafı, kendisini mal gibi siyaset pazarında satılan bedbaht insanın bu milletin siyasî hayatında rol almış olmasıdır..

Bu sözler üzerine bir üye bağırıyor:

— Meclis kürsüsünde bu şekilde haysiyetlerle oynayamazsınız...

Kürsüdeki lider:

— Cesaretin ve namusun varsa kalk ayağa açık söyle..

— Söylerim..

— Söyleyemezsin...

55

— Söyleyemezsin, söylersin amd alelade bir müfteri olursun..

Lidere ön sıralardan bir sataşma:

— Sen de parti değiştirdin...

Lider:

— Ben ikbale satılmadım, ben çile yollarını tercih ettim, anladın mı?

Bir üye yerinden :

— Seni kim alır ki?

Lider:

— Bana değil tırnağıma kurban olursunuz ama ben o adam değilim.. (M. Meclisi, b: 66, 1.3.1965, O: 1, s: 40)

«İşgal» ile «ihlâl» sözcüklerini birbirine karıştıran bir üye kürsüden bar bar bağırıyor:

— Anayasayı işgal içerisindesiniz...

Bir üye yerinden bu yanlışı düzeltiyor:

– Anayasa işgal edilmez, bilmediğin konularda konuşma.

Kürsüdeki ısrarlı:

– İşgal edilir Anayasa...

Bir başka üye daha sert çıkıyor:

– Sayın başkan, terbiyeli konuşsun, saçmalamasın..

Kürsüdeki yanlıştan dönmüyor:

– İşgal de edilir, ihlâl de edilir.. Anayasayı rafa kaldıracaksınız, kanunları rafa kaldıracaksınız, kanun da benim diyeceksiniz. Anayasa da benim diyeceksiniz, buna eşkiyalık derler..

Bir üye hemen :

56

– Eşkiya senin babandır., eşkiya senin babandır, işte söyle onu, babam eşkiyaydı de.. (M. Meclisi, b: 55, 17.2.1979, o: 3, S: 223)

Bir başka gün, siyasal sözcüklere «zehir hafiye» diye geçmiş bir eski İçişleri Bakanı, kendisine söz atan eski parti arkadaşını kürsüden suçluyor:

– Verdiğimiz vesika ile para dolandırdın..

«Dolandırıcılık» ile suçlanan milletvekili ise bağıırıyor :

– Seni ispata davet ediyorum sahtekâr, ne kadar para dolandırdıysam seni ispata davet ediyorum. İspat edemezsen müfterisin.. Sahtekâr, sahtekâr, seni biliyorum.. (TBMM, b: 7, 28.4.1971, o: 1, s: 312)

27 Mayıs İhtilâli'nde bakan olmuş tanınmış bir politikacıya 27 Mayıs ihtilâlcilerinden bir emekli generalin ihtilâlden on yıl sonra seslenişi de şöyle :

– Sahtekâr... (TBMM, b: 14, 17.10.1970, O: 1, s: 235)

Parlamento çatısı altında kendisine sürekli sataşılın ve çok partili yaşamımızın «vazgeçilmez unsurları» tarafından sürekli fizikî saldırılara uğrayan bir eski parti lideri dayanamayıp, kürsüde hakkında konuşan bir başka parti liderine bağıırıyor:

– Rezil sensin, rezil sensin, otur rezil herif.. Kürsüdeki parti lideri de susmuyor:

– Otur yerine, otur...

Ve yanıt sekmeden geliyor:

– Çok konuşma rezif herif, sus., öyle şey yazmadım, yalan söylüyorsun, hadi, hadi.. (TBMM, b: 17, 24.5.1973, O: 1, S: 263-64)

57

parlamentoda tartışma çıkmıştı.

Şu olayı da anlatmadan geçemeyeceğim; o günlerde, 1965 yılı içinde, çok önemli bir belge gazetelerde yayınlanmış, bu yüzden bir milletvekili, kürsüde çıkıp, bir başbakan hakkında dolmuşta bu konuda konuşma geçtiğini, bu konuşmaya kulak misafiri olduğunu kaydedip, şunları söylemişti:

– Bu gazete çok zengindir, bunu verene muhakkak çok para vermiştir, öyle diyor. Çok para vermiştir, diyor. Biri, ötekine hitap ediyor, eh., paraya çok düşkündür, üç günde zengin olmuştur, mutlaka o satmıştır, öyle söylüyor vatandaş...

Bu sözler söylenir söylenmez, iktidar partisi sıralarından, haklı olarak, tepkiler geliyor. Bunun üzerine üye sözlerini sürdürüyor:

– Vatandaş öyle söylüyor, vatandaş... ben duyduğumu söylüyorum, ister inanın, ister inanmayın...

Tutanaklara göre, üye, iktidar partisi üyelerinden şu karşılığı alıyor:

– Satılık köpek, sözünü geri al... Kürsüdeki çok inatçı, devam ediyor:

– Otur yerine, satılmış sensirr; oturunuz yerinize..

Aşağıdan :

– Utanmaz herif, in aşağıya... sesleri. (M. Meclisi, b: 40, 2.2.1966, o: 1, s: 513)

Sonra ne oldu bilir misiniz? Bir başbakana «paraya düşkündür, belgeleri gazetelere satmıştır» diyen bu sayın üye kendisine «satılık köpek, utanmaz herif» diye bağııran milletvekillerinin partisine kapağı atıve-'di!

Sonradan, Millet Meclisi başkanlığı yapmış bir politikacıdan bu sayın üye hakkında şunları dinleyecektim :

58

– O zat, partiye girmek istemiş, başbakana sordum, «böyle mi?» diye, «evet» dedi, «nasıl olur dedim, bu bize çok havladı», başbakan güldü, «ne olacak canım, bir zamanlar bize havlardı, şimdi bizim için havlayacak...»

Tartışmalar gerçekten ilginç oluyordu, örneğin, ekonomik konularda konuşan bir üye karşıt partiyi suçlayınca aşağı sıralardan kürsüye şöyle bir itiraf geliyor:

– Biz ihmalkârlık, siz de hırsızlık yaptınız..

«Hırsız» suçlamasını yasal faizi ile çoğaltıp, miras hukukuna göre bölen sayın üye yanıt veriyor:

– Hırsız sensin, hırsızoğlu hırsız...

Bu uygarcı diyalogun arkasından partilerin birbirleri hakkındaki resmî görüşleri geliyor:

– Hırsız sizsiniz...

Koro halindeki bu iftirayı somutlaştırmak isteyen bk üye soruyor:

– Hırsız kim? Hırsız?

Bu soruya, bu üyenin kendi partisinden özlü bir yanıt geliyor, konu öylece kapanıyor:

– Yavuz hırsız... (M. Meclisi, b: 114. 23.2.1978, o: 2, S: 621)

Benim ilgi ile karşıladığım sövgüler, «sen» yerine «siz»li olanlardı. Öyle ya, adama «şerefsiz» dedikten sonra «siz» deyince ne anlamı vardı? Efendim terbiye meselesi! «sen» derse ayıp olur, ille de «siz» diyecek ki, «adab ve muaşeret» kuralları tam yerine gelsin!

Millet Meclisi'ni yöneten başkan vekiline bir parti grubu karşı koyuyor:

59

– Sizin yaptığınız gasptır, gasp ettiniz bu divanıbugün.

Başkan vekili:

– Ben gasp etmiyorum..

Başkan vekili daha önce bir üyeye, «Başkanlık divanı üyesisiniz, militanca davranmayın» demiş, bu üye bağıırıyor:

– Militan sensin.. Başkan vekili:

– Milletvekili usulüne göre konuşun, işte senin yaptığın budur, senin yaptığın..

Öbürü :

– Sen bana militan diyemezsin, militan sensin..

Aşağıdan; «terbiyesizin» sesleri geliyor. Başkan vekili bu sataşmaları yanıtlıyor:

– Burada terbiyesiz varsa, sizden başka yoktur, herhalde. Bu davranışınızda çünkü, herkesin davranışını, kendi terbiyesini, seciyesini ve milletvekili adabını ortaya koyuyor, gerek yok buna..

«Senli, benli» tartışma başkan vekilinin «sizli» konuşması ile tekilden çoğula dönüşüyor:

«Militanlık» gibi bir suçlamayı kabul etmeyen üye «sen'leri» bırakıp, «sizler'e» başvuruyor:

– Bana militan diyemezsiniz, militan sizsiniz.. Bir başka üye bağıırıyor:

– Utanmanız lâzımdır, haysiyetsiz ve şerefsizsiniz, haysiyetli olsanız orada oturmazsınız..

Bu üye, bir eski Ağır Ceza Mahkemesi başkanıdır. Çok «müeddep» bir «zat» olduğundan kesinlikle «sen» diyememekte, bunun için «şeref»ten sonra «sensin» demeyi kabalık saydığından «şerefsiz» de-

60

dikten sonra «sizsiniz» diye nezaket göstermektedir. Başkan vekili «sizli» bu «şeref» ve «utanmazlık» suçlamalarını şöyle karşılıyor:

– Ben utanacak birşey yapmadım. Siz utanmazlığı artırmayın artık.. Utanmazlığı artırmayın artık, terbiyesizliğin lüzumu yok. Bir de milletvekilisiniz, yıllardan beri, ne konuştuğunuzu bilmiyorsunuz. Yaptığınız aczin altında eziliyor, ondan sonra da başkanlığı itham ediyorsunuz.. (M. Meclisi, b: 96, 17.6.1980. o: 1, S: 384-85)

Bir üyeye «sayın» denmezse saygısızlık olur, «sen» dersiniz de öyle, eğer bir sayın üyeye söve-cekseniz, kesinlikle «sen» demeyeceksiniz, «siz» olmasa olmaz.

– Haysiyetsiz ve şerefsizsiniz... İlle de «siz»..

– Utanmazlığı artırmayın...

İlle de «siz», ille de «çoğul» ifade.. Yoksa, olmaz!

Bu «sizli» sövgülere bir örnek daha sunayım, istef misiniz?

Bir Millî Eğitim Bakanı .konuşmasının bir yerinde yasal kovuşturmaya uğrayan öğretmenlere «alçaklar» deyince ortalık karışıyor.

Bir üye bütün terbiyesini takınarak bağıırıyor:

– Öğretmen alçak değildir...

Sonra «sizli» olarak sözü kürsüye geri gönderiyor :

– Alçak sizsiniz...

«Alçak sensin» yok, «sizsiniz» var!

Bir üye daha samimi, ne de olsa köy kökenli bir öğretmen-milletvekili; bağıırıyor:

61

– Alçakların başı sensin..

Aynı öğretmen kökenli milletvekili, sen'den siz'e dönüyor:

– Kendilerini alçakların başı ilân edeceğim...

Ağ;z alışmış, «kendisini» değil, tekil ifade saygısızlık olur, onun için çoğul kullanılıyor:

– Kendilerini...

Bir başka üye de aynı kanıda:

– öğretmene alçak diyemez, kendileri alçaktır.

Bir başka öğretmen-milletvekili, sizli olarak:

– Alçak sizsiniz...

Biraz önce bakana «kendileri» diye seslenen üye yeniden tekil ifadeye dönüyor:

– Senden daha adi bir bakan konuşmadı Meclis tarihinde.. (M. Meclisi, b: 49, 21.2.1980, o: 2, s: 466-67)

Aynı oturumda. Bütçe ve Plan Karma Komisyonu başkanı bir değerli üye aynı seçim bölgesindeki bir milletvekiline yerinden sataşıyor:

– Vır, vır, vır, vır, ne- konuşuyorsun durmadan? Saygılı ol, vır vır konuşuyorsun..

«Vır, vır» konuşmakla suçlanan üye kendisini savunuyor:

– Sen ne karışırıyorsun oturduğun yerden? Ne karışırıyorsun?

Komisyon başkanı:

– Terbiyesiz, evvelâ saygılı ol..

«Saygılı ol» diye uyarılan milletvekili, daha açık konuşuyor:

62

– Haddini bil, sokarım seni sıraya...

Komisyon başkanı yerinden kalkarak; bağıırıyor:

– Beni mi? Beni? Terbiyesiz herif.. Hemen yanıt alıyor:

– Haddini bil, sokarım seni şuraya.. Arada tartışmaya başkaları da karışıyor:

– Geri zekâlı, geri zekâlı, sen anlamazsın, otur yerine.

Bu yeni sataşmacıya «vırvırcılık» ile suçlanan üyeden ilginç bir iltifat geliyor:

– Orman hırsız, otur yerine... (aynı oturum, s: 470-71)

Ve bu tartışma da sayın üyelerin bu karşılıklı iltifatları ile kapanmış oluyor. Yine bir gün, bir değerli senatör, seçim bölgesinde bazı okullarda bit göründüğünü ileri sürerek şöyle konuşuyor:

– 1950'lerin ötesinde kalan bitler geri geldi...

Bu söz üzerine karşıt parti savunmaya geçiyor: – Bir sabah kalktık ki, gazetelerde ,...'nin yorganına bit üşüşmüş, bu bitli yorgandan kurtulmak için feryat figan bağıırıyor. Bu haberi O'nd^n jidık ye anladık ki bitler iktidar yorganına kadar tırmanmış ve ülkeyi bit basmış. Şimdi öyle bir yorganın içinde hükümet etmiş olanların bıraktıkları yorgandan oraya buraya serpintiler olmuş, o mahlûkat da bazı yerlere yerleşmişse, bundan hiç kimsenin şikâyetçi olmaması lâzım gelir. Böyle birşey varsa, o yorganı itlaf etmek lâzım, yorganını kullananları itlaf etmek lâzım, icap ederse temizlemek lâzım. Biz hükümet olarak da, parti olarak da böyle bir bitli yorganı kullananlara ve bitlerle ilgilenenlere gerekli tanzifat ön-

63

temlerini almaya hazırız. (C. Senatosu, b: 17, 12.12. 1978. o: 1, s: 630)

Ve sonra konuşma şöyle şöyle bitiyor: – Cümle âlem biliyor ki, bu iktidar ne bitlidir, ne itlidir..

Yüce Senato, böylece, «bit» ve «it» tekerlemeleri ile boş zamanlarını (!) değerlendirmiş oluyordu.

1979 yılında, TBMM birleşik toplantısında sıkıyönetimin uzatılıp, uzatılmayacağına ilişkin görüşmelerde içişleri bakanı, aldıkları ve alacakları önlemleri «yuh» sesleri arasında anlatırken. Emniyet genel müdürlüğü yapmış bir senatörden şöyle bir sataşma geliyor:

– Daha dün geldin, cin olmadan şeytan oldun, sen.ne anlarsın bu işlerden?

Bu üyeden sonra başka sataşmalar:

– Yuh...

– Ooooo...

– Maşallah, bin kere maşallah...

– Yeter artık, otur yerine...

Ve sıra kapaklarını vurarak Türk milleti adına yasama görevi yapan parlamenterler» nedense o gün çok ateşliydiler.

Bir senatör, grubu adına söz alır almaz, «millî ve manevî değerlere» bağlı bir sayın üye şöyle bağırlıyor :

– Defol, çık dışarı.. Katil, katil, çık dışarı, senin burada yerin yok, seni konuşturmayacağız...

Senatör, sıra kapaklarını vuran ve «yuh» diye bağıran üyelere dönerek kürsüden konuşmasına şöy-ie başlıyor:

64

– Anayasayı tanımayan bir zihniyetin tezahür-Jeri olan bu mecliste, kendini bilmeyen insanlara hitap ediyorum ben.. Anayasal haklarını kullananlara lisanen saldırıları, insanlık dışı bir davranıştır. Sizin gürültünüz beni susturamaz. «Yuh» ve «alkış» sesleri arasında sözlerini sürdürmeye çalışıyor:

– Siz bu vatani, bu milleti soygun döneminin çukuruna atan insanlarsınız.. Siz milleti, rejimi, en kritik dönemde batırmaya çaba sarfeden insanlarsınız..

Bu sözler üzerine sataşmalar:

– Katil, hırsız..

Ve sonradan bir bakanlık koltuğuna oturacak olan üye bağırlıyor:

– Bir mağdur olarak katil adama cevap vere* ceğim. Kendi yaram benim, adamı ölen benim, katildir bu adam...

Kürsüdeki senatör:

– Hem suçJu, hem güçlü olamazsınız, bağırmanızla beni susturamazsınız. Gücünüz yetmez buna..

«Katil, katil, tuu» sözleri arasında senatör kendisini savunuyor:

– Köpek, köpek be, tuh sana be.. Tuh itoğlu it be, eşşekoğlueşşek.. (TBM Meclisi, b: 11. 20.6.1979, o: 2, s: 263)

Senatöre sataşan ve böyle bir yanıt alan bir milletvekili, siyasal kültürü sergileyen şu sözcükleri •ardarda sıralıyor:

– Sen, haysiyetsiz, namussuz, şerefsiz, katil bir köpeksin..

65

Bu sövgü yağmuruna, bir tütün tüccarı milletvekili, lâikliğe aykırı şu sözlerle katılıyor:

– Allah belânı versin senin..

Bu yoğun tartışmalardan sonra bir başka üye, biraz önce sataşılan arkadaşını savunuyor ve aynı «millî ve manevî terbiye» sahibi üyelere sürekli sataşmalar geliyor. Bunun üzerine, bir sayın üye, sataşan üyelere doğru bağırlıyor:

– Otur yerine köpek...

Aynı yerden sekmeden yanıt geliyor:

– Köpek sensin., (aynı oturum, s: 277)

Tartışmalar sırasında bir üye:

– Sayın başkan, duydunuz mu, eşşekoğlueş-şek dedi..

Başkan «köpek» sözünü geri aldirmaya çalışırken konuşmalar şöyle:

– «Eşşekoğlueşşek» dedi efendim..

Ve ısrarla : >

– Sayın başkan, bir milletvekili siktir diyemez...

«Siktir» der demez, tartışmaları sırasında kürsüdeki üye parlamenterleri terbiyeli olmaya çağırıyor. Fakat bu eğitimden yararlanma arzusu pek yok gibi :

– Otur yerine köpek...

– Terbiyesiz sensin lan..

Ve aynı gün, kürsüde konuşan bir sayın üyeye, bir başka sayın üyenin eylemli kalkışması, kelimesi kelimesine şöyle:

– Hassiktir lan, orospu çocuğu., (aynı oturum s: 291)

66

Yine bir başka gün, sağcı bir milletvekili, dinsel sağı savunan bir başka milletvekiline, bakanlık yapmış bir milletvekiline yerinden şöyle sataşılıyor:

– Sahtekâr, utanmaz adam, köpek, serseri...

Kürsüdeki üyenin partisinden bu sövgüleri sıralayan üyeye yanıt olmak üzere:

– Sahtekâr sensin, utanmaz, ahlâksız...

Ve bunların yanında sövgü yerine bir ideolojik , kavram :

– Komünist...

Bir sağcı parti, öteki sağcı partinin üyesine bu sövgüyü uygun bulmaktadır.

Ayrıca «hayvanlar âleminde» bir seçme daha :

– Köpek sensin... (TBMM, b: 67, 18.6.1980, o. 1. s: 526)

Buna benzer bir suçlama daha var. Onu da aktaralım, oldu olacak:

Dinsel görüşlü bir milletvekili liberal sağ bir partiyi eleştiriyor:

– Anadolu esnafının atar damarlarındaki kanla iktifa etmeyip, kılcal damarlarını da emmeye çalışan bir avuç mutlu azınlık saltanatı devam edemez.. Sayın üyenin, bu yaklaşımı, liberal sağ partinin üyelerince çok uygun karşılanmıyor. Üye «sayın kardeşlerimiz» diye sözünü sürdürmek istediğinde «ne kardeşi be» diye nazikçe karşılık alıyor.

Bir üye de özlü görüşünü ön sıralara doğru yürüyerek açıklıyor:

– Allah belânı versin, komünist, yeşil komünist.. (M. Meclisi, b: 58, o: 1, 27.1.1974, S: 372)

Sayın üye, söverken, görüldüğü üzere önce lâiklik ilkesine aykırı davranıyor; işe «Allah belâm ver-

67

sin» diye «Allah'ı» karıştırıyor. Bir de ideolojik renk buluyor: Yeşil..

– Yeşil komünist...

Böylece, komünistler, «kıızıl» ve «yeşil» olmak üzere ikiye ayrılıyorlar. Ya komünistliğin başka renkleri de varsa? Örneğin sarı komünist, kahverengi komünist, vişne çürüğü komünist, çağla yeşili komünist, eflâtun komünist, siyah komünist, beyaz komünist oluyorsa, işin içinden çıkmak güçleşecek...

Neyse, neyse...

Şu sövgülü tutanaklardan, şu «tutanakları utandıran söz»lerden kısa bir özet yapsak, elimize şöyle bir sövgü demeti geçer:

– Yuh, puşt, çüşş, hoşt, acıttı mı cicim, acıttı mı? Eşşekoğlueşşek, köpekoğluköpek, sahtekâr-oğlusahtekâr, pezevenk, teres, it, orospu çocuğu, avradını sikerim, hassiktir orospu çocuğu, haysiyetsiz, namussuz, şerefsiz, katil, hırsız, ahtapot, hayvan, ağzına sıçarım, bir bok yiyemezsin, utanmaz hçrif, sapık, pasif yönden sapık, terbiyesiz, serseri herif, rezil herif, kelek, zırlama kabak..

Ve işin ilginç yanı, bu sövgülerin geçtiği oturumlarda gerek oturumu yöneten başkan, gerekse üyelerin sıklıkla «sayın» sözcüğünü de kullanmalarıdır. Benim önerim şu: Nasıl olsa sövgüden vazgeçilmeyeceğine göre, sövgünün önüne hiç olmazsa «sayın» sözcüğünü ekleyerek, sövgüleri daha saygılı biçime soksak:

– Sayın eşşekoğlueşşek, gibi, söz gelişi!

Bu sövgüleri inceledikten sonra bir de «TBMM'-nin manevî şahsiyetine hakaret» suçundan mahkûm olanların «suç unsurlanna» bakmak yararlı olmaz mı? Ölür herhalde.

68

Bir örnek vereyim :

«...seçim sistemlerinden bahsederken, kendi partisinin nisbi seçim usulünü tatbik ettireceğini, antidemokratik kanunların kaldırılacağını, bunu temin için de reylerin Millet Partisi'ne verilmesi lâzım geldiğini söyleyince, dinleyiciler arasında bulunan Kâzım Aral, (ya sözünüzü tutmazsanız), dediği, maznunun buna sinirli şekilde cevap verirken, böyle bir müdahalenin daha vukubulduğu, bunun üzerine maznunun (biz vaadimizde dururuz, meb'uslar yeminlerini yerine getirmediler, vaitlerinde durmadılar, mebuslar cahildirler, zavallıdırlar, ben bu yaptıklarını cahilliklerine veriyorum) dediği.. (C.U.H. 19.3.1956. 1/23-23, Çağlayan Muhtar, Türk Ceza Kanunu, Ank\ 1970, s: 296)

Bu sözlerde Türk Ceza Yasası'nda yer alan «TBMM'nin manevî şahsiyetine hakaret» suçu görülmüştür.

Parlamentonun «maddî şahsiyetleri» birbirlerine karşı en ağır sözleri kullanırlarsa, bu «manevî şahsiyet» önce parlamento içinde yara alır, sonra, bu tür aşağılamalara parlamento dışından da katkılar başlar.

Ne demişler:

– Balık baştan kokar..

Balığı, baştan kokutmamak gerek!

69

PSİKOPATTAN OROSPU ÇOCUĞU'NA ..

Evet, «sövgüler» böyle; böyle «ana-avratlı», böyle «çüş'lü, hoş'tlu, puşt'lu», böyle «pezevenk'li» teres'li», böyle «orospu çocuk'lu», böyle «hayvanlı, it'li, hayvanoğlu hayvan'lı, eşşekoğlueşşek'li».. Söv-gülerdeki terminolojiyi siyasal dönemlere göre değerlendirirseniz, şu sonuç çıkıyor: Zaman ilerledikçe, demokrasi kök saldıkça, uygarlık ilerledikçe, nedense bizlerdeki sövgülerin ağırlığı da artıyor. Çok partili hayat geliştikçe, sövgüler de çoğalıyor. Son dönemin bir özelliği de şu oluyor: «İdeolojik» kavramlar, «zoolojik» kavramlarla eşdeğerde kullanılıyor. «Ko* münistlik, faşistlik, eşşekoğlueşşeklik, hayvanoğlu hayvanlık vs.» gibi. Hukuksal değiş ile «sinkaf», ve bununla beraber alçaltıcı anlamda kullanılan cinsel sözler de siyasal terminolojiye giriyor. Ve böylece siyasal edebiyatımız iyice renkleniyor.

Bir karşılaştırma olsun diye önce İlk Büyük Millet Meclisi'nin en duyarlı tartışmalarını kapsayan tutanaklarını okudum. TBMM'nin yeni yayınlanan bu «gizli tutanaklar», İlk Meclis'teki en sert tartışmaların karşılıklı saygı içinde geçtiğini gösteriyor. Kurtuluş Savaşı'nı kazanan bu meclis üyeleri -birkaç olay dışında- birbirlerine hiç sövmüyorlar, en ağır suçlamalar bile uygarca yapılabilir. (TBMM, Gizli Celse Zabıtları, cilt: 1 ve 2). Örneğin, bir yolsuzlukla ilgili tartışmada, en çok «Niçin Rafet Paşa

70

hazretlerini karıştırdınız? Namusu ile bu kadar oy-namadınız?» uyarısı,

«Bendeniz böyle demedim» gibi yanıtlanıyor. (Cilt: 2, s: 883)

«Bolşevik» tartışmaları bile uygarca yapılıyor. Kurtuluş Savaşı günlerinde

böylesine duyarlı bir konu bile olanca soğukkanlılıkla geçiyor. Üyeler

birbirlerini incitici sözler söylemekten özellikle kaçınıyorlar. (TBMM, Gizli

Celse Zabıtları, cilt: 1. i: 131. 22.1.1337. c: 3. S: 376-43; ayrıca cilt: 2, i: 22, 18.4.1337, C: 3. s: 41-42)

Çok partili hayata adımımızı attığımız 1946 tarihinden sonra Büyük Millet Meclisi'nde bazı tartışmalar çıkmış; örneğin «hokkabaz» gibi sözcükler kullanılmış; muhalefet mNletvekilllerinden Kemal Öz-çoban ve Ahmet Tahtakılıç üçer oturum Meclis'ten çıkarılma cezaları almışlardır.

Kemal Özçoban'm suç sayılan konuşması şöyledir :

– Gülüyorum, çünkü sizin halinize gülüyorum. Ve bir gün bu listelerin kullanılacağını ve memursa nakil, tahvil ve ilk fırsatta çıkarılmaya tabi tutulacağını, halk ise behemehal hışma uğrayacağını ısrarla ileri sürüyorlar. Velhasıl arkadaşlar, tamimin gayesi küçük ekalliyetlere rağmen iktidarı elinde tutmak isteyen Saraçoğlu, Recep Peker hükümetlerinin aynı zihniyetini taşıyan bir ve iki numaralı Saka hükümetlerinin haleti ruhiyesini ifade eder.

Acıdır arkadaşlar, hırsızlıkla iktidarda kalmak için millet iradesi ile oynamak itiyadından hükümet ve partisi ne zaman vazgeçecektir? (TBMM, b: 19, 15.12.1948, o: 1, s: 113)

Kemal Özçoban kendisini savunuyor ama cezadan kurtulamıyor. Ahmet Tahtakılıç'ın konuşmasında

71

ise hiç sövgü yok, ama 'O' da cezadan kurtulamıyor. (TBMM, b: 19, 29.12.1948, O: 1, s: 364)

Şu örneğe bakalım:

Şair Behçet Kemal Çağlar, Meclis'te şöyle konuşuyor :

– Doğru dürüst söylenmeyen bir kelimeyi kabul etmekle «complexe d'icgeriorite» aşağılık duygusu görmekteyim ve bunu Yüksek Meclis'e yaraştırıramı-yorun...

General Eyüp Durukan, bu sözlerin ağır ifadeler oiduğunu ileri sürerek «hüzün ve ızdırap veren» bu sözlerin geri alınmasını istiyor.. (TBMM, b: 19, 15.12.1948, o: 1, S: 116)

O günlerde «aşağılık duygusu görmekteyim» sözü bile «ağır ve ızdırap verici» bir ifade olarak görülüyor.

1948 yılında hakaret sayılan şu sözlere de göz-atalım :

Adliye Encümeni Başkanı Halil Özyörük, Basın Yasası görüşülürken şöyle konuşuyor -.

- Gazete sahibi perde arkasından hareket etmektedir. Ortada bir müdür-i mesul vardır, baldırı çıplak bir adamdır...

Bu sözler üzerine Türkiye J^öylü Partisi adına Cezmi Türk:

- Efendim, sayın Adalet Komisyonu başkanı, şimdi burada beyanda bulunurken gazete mesul müdürlerinden bahsiyle «baldırı çıplaklar» tabirini kullandılar.. Halil Özyörük :

- Parası olmayan bir adam diye izah ettim..

Cezmi Türk :

- Parası olmayan bir adam için Türkçemizde

72

pek munis, pek müşrik tabirler vardır. Sayın Adalet Komisyonu başkanı, anadan öğrenme türkçemizle «bir şeyi olmayan adamdır, varlığı olmayan adamdır» diyebilirdiniz.,. Halil Özyörük :

- Öyle tebdil değiştirmek ettim..

Başkan:

- Mesele kalmamıştır, tebdil ettiler...

Cezmi Türk:

- Bu tarzda böyle ithamlara giderseniz biz de ithamlara gideriz.

Ve «ithamları» sıralıyor :

-- Beyni kefenliler vardır, cinci hocalar vardır.. (TBMM, b: 1, 15.12.1948, O: 1, S: 517)

Cezmi Türk'ün 1954 yılındaki bir konuşmasında «Aiih hepimizi islâh etsin» demesi üzerine Türk'e Meclis ten çıkarılma cezası veriliyor.

izliyelim... Cezmi Türk:

- Allah cümlemizi islâh etsin, memleketi de iflah etsin..

Bu sözler üzerine sesier:

- Allah seni de etsin,.

Başkan:

- Müsaade buyurun Cezmi Bey, yanımda Divanda bulunan arkadaşımızdan öğrendiğime göre -iyi işitmedim- Allah hepimizi islâh etsin demek sureti ile nevama hakareti tazammun eden söz söylemiş

bulunuyorsunuz..

Cezmi Türk :

- Efendim, belki çoğunuz gençtir bilemez, (so-

73

iâh) ve (ferah) kelimeleri vardır, (Islâh) ve (iflâh) kelimeleri vardır,

Miamık Gedik:

- Bırak bu ağızlan..

Gez m i Türk ;

- Bunun hakaret neresinde efendim? (TBMM, İ: 6i, 8.3.1954, c: 3, S: 525)

Cezanın nedeni bu!

Osman Bölükbaşı'nın dokunulmazlığının kaldırılmasına yolaçan konuşmada

«müstebidin köpekleri, namussuzlar» sözüdür,

1950-60 tutanaklarında «millî münafık» var, «profesyonel cani» var, «bunak» var, «yuh» var; ama henüz «sinkaf», «pezevenk», orospu çocuğu», «acıttı mı cicim» sözleri yok; bu sözler, daha ilerde tutanaklara geçecek.

Bu konuda yavaş yavaş geliyor ve sövgü edebiyatını zenginleştiriyoruz.

Yine bir ölçü olsun diye 27 Mayıs 1960 ihtilâlinden önceki iki ayın

tutanaklarından önemli sayılan ve o günlerde çok ayıplanan sövgü ve sataşmaları özetleyim :

Yıl 1960, tarih 18 Nisan, devrin muhalefet lideri İsmet İnönü konuşuyor.

Konuşmasında hükümeti «gayrimeşru» olmakla suçluyor.

Yanıt Ali Dedekargıoğlu'ndan geliyor:

- Meclisin kararı gayrimeşru olmaz..

Bu arada, oturumu yöneten başkan vekili, Sa-met Ağaoğlu'na söz veriyor. Bunun üzerine muhalefet partisi üyelerinden biri, Sırrı Atalay bağıırıyor:

– Milyonları çalan adam...

74

Bunun üzerine DP'li Mehmet Diler. CHP'li Ata-lay'a şöyle bağıırıyor:

– Sen söyle ne dediğini. Milyonların mürtekibi buradan konuşamaz demedin mi?

Bu arada bir üye:

– Kanı bozuk adam...

Ve Atalay'ın kendisini savunması:

– Bana kanı bozuk diyenin kanı bozuktur, adi , kanlıdır, haysiyetsizdir, haydi kim söyledi ise çıksın,

bunu diyen namussuzdur, alçaktır. Hadi çıksın kim dediye. (TBMM Zabıt Ceridesi, Devre IX, İçtima 3, İ: 58, 18.4.1960, C: 1, S: 196)

Vallahi bu «senin kanın bozuk» sataşması üzerine bu kadar tartışmanın bir anlamı var mıydı, bilemiyorum. «Kanı bozuktur» suçlaması ile karşılaşan üye, kalkar, «kan grubunu» açıklar, tartışma da böyle kapanırdı, ne var sinirlenecek?

Ama demek olmuyor.

Neyse, bu «kanı bozuk» suçlaması şöyle sürüyor.

Ağaoğlu'na «milyonları çaldın» diyen Atalay direniyor :

– Samet Bey kürsüye geldiği zaman yerimden kendisine, bugün milyonların sahibisin dedim. Ve diyeceğim, anlatacağım niçin diyeceğimi ve daima diyeceğim..

Bu konuşmalar sürerken, bir üye. bir başka üyeye tabanca çekiyor, tabanca çeken unutuluyor, çanta atan cezalandırılıyor, (aynı oturum, s: 197)

27 Nisan 1960 günü, iktidar partisi milletvekil-Jerinden biri, Hüseyin Ortakçioğlu muhalefet sıralarını göstererek, «kara düşünceliler» diyor. Bunun üzeri-

75

ne tartışma çıkıyor. Bu tartışmadaki sert sözlerden biri Turhan Feyzioğlu'ndan:

– Müfterisin, müfteri.. Çok yakışıyor sana... (TBMM, Zabıt Ceridesi, Devre IX, İçtima: 3, İ: 61. 27.4.1960, C: 1, s: 295)

Sonra başkalarından sataşmalar:

– Elin kanlı senin... (aynı cilt, s: 207)

– Allah'tan kork,, (aynı cilt: 206)

Bir iktidar partisi sözcüsü konuşmasını şöyle bitiriyor :

– Neden yarasalar gibi gece uçmaya çalışıyorsunuz?

Bir muhalefet üyesi:

– Yarasa sözünü geri alsın..

Başkan yatıştırıyor:

– Beyefendi, bir teşbih olarak kullanmaktadır..

Aynı üye:

– Ben de kargalar gibi konuşuyor, dersem olur mu? (İ: 61, 27.4.1960, c: 1, s: 288)

Aynı oturumda, bir üyenin İsmet İnönü'ye «hal-tetmişin» diye sataşması tartışmalara yolaçıyor. (s: 30) İnönü, Başkanlık Divanınca Meclisten çıkarılma cezasına çarptırılıyor.

Bu karar üzerine «yuh» sesleri, ve sıra kapaklarını vurmalar.

Bir üye Bayındırlık Bakanı Tevfik İleri, İnönü'ye «korkunç ihtirasının zebunu olarak ihanetin çukuruna düştü» diyor, (aynı oturum, s: 307) Aynı konudaki hakaret tümceleri şöyle:

– Utanmadan...

– Hırsızlama reylerle iktidarda kalma...

76

– Sefil manzarası...

İki gün sonra, Ankara'da Üniversite olayları olurken tartışmalarda kullanılan sözcükler ve yapılan sataşmalar şöyle:

– Hesabını vereceksin...

t– Şus be...

– Oooo...

– Aaaa...

Samet Ağaoğlu kürsüye gelirken sataşılıyor:

– Hırsız... (İ: 62, 29.4.1960, C: 1. s: 321)

Başkan:

— Hırsız diyen kim?

Bir üye:

— Ben dedim...

Kendisine «hırsız» diye sataşılın iktidar sözcüsü Samet Ağaoğlu :

— Dün İstanbul'da cereyan eden hadiseler ise iki. üç dört bini geçmeyen, içinde birtakım serseri...

Aşağıdan koro halinde sesler:

— Serseri sensin...

— Sebep olanların Allah belâsını versin..

Bir muhalefet üyesi kürsüden:

— Sabık olmaktan çekinen bir avuç insan bu-Sün sabıkalı olmuştur...

Aşağıdan bir yanıt:

— Sabıkalı sensin...

— Vatan hainleri., (aynı oturum, s: 338) Dilerseniz, 1950-60 döneminin

Meclisindeki son

77

toplantıdaki sataşma ve sövgüleri tutanaktan aktarayım :

Emin Soysal adlı üye kürsüden konuşuyor;

— Ankara ve İstanbul'da 30'dan fazla genç ölmüştür...

Bu muhalefet partisi milletvekiline iktidar partisi milletvekillerinden Baha Akşit sert bir yanıt veriyor :

— İsimlerini vermezsen namussuzsun..

— Yalan, yalan...

Kürsüdeki üye:

— Hükümetin bu caniyane hareketlerini.. (İ: 69, 25.5.1960, c: 2. S: 576)

Görüldüğü gibi, 1960 Meclisinde henüz «acıttı mı cicim», «başını mı tuttunuz», «pezevenk», «teres», «başkan değil kıçkan», «orospu çocuğu», «ırz düşmanı», «avradını sinkaf», «hayvanoğlu hayvan, eş-şekoğlu eşşek», «çüş, hoş, puşt» gibi sövgüler yer-almış değildir.

Sövgü konusunda, gerek sövgünün çeşitliliği, gerekse özel ağırlığı açısından, çok partili hayatın içinde zamanla aşamalar kaydedilmiştir.

Ne kadar övünsek azdır.

Çok partili hayata adımımızı attığımızda Başbakan Recep Peker'in, Adnan Menderes ve arkadaşları için kullandığı «psikopat» sözünün yarattığı tepkiden sonra 1970'li, 80'li yıllardaki «orospu çocuk'lu, sinkaf'lı. pezevenk'li, acıttı mı cicim'li, başını mı tut-tun'lu, eşşekoğlu eşşek'li, köpekoğlu köpek'li» sövgülere kadar uzanan gelişme çizgisi hiç de «azgelişmiş» değildir.

Sövgü konusunda gün geçtikçe geliyoruz. Aman nazar deymesin!

78

ZALİMLERİN UŞAKLARI...

1960 öncesinde Büyük Millet Meclisi'ni en çok karıştıran olaylardan biri, Kırşehir'in kaza yapılması ile ilgili yasanın görüşülmesi sırasında çıkmıştı. Bu olaydan önce de Meclisin havası oldukça elektrikli.

Yıl 1957, aylardan Haziran. Meclis, yargıç bağımsızlığını tartışmaktadır. Devrin muhalefet lideri, ulusal Kurtuluş Savaşı kahramanlarından ve eski cumhurbaşkanlarından İsmet İnönü konuşuyor:

— Şimdi arkadaşlar, 35 sene evvel Türk adliyesini ben müdafaa ettiğim zaman ecnebler yakamdan tutarlardı: İsmet Paşa sen Türk mahkemesini bilmiyorsun derlerdi. Ben, Türk hâkimi ile ne hüküm verirse, biz ona razıyız, derdim. 35 sene sonra Türk hâkiminin vicdanını, şerefini, ekmeğini Adalet Bakanının pençesinden kurtarmaya çalışıyorum..

Adalet Bakanı, bir hukuk profesörüdür. Adı, Hüseyin Avni Göktürk'tür. Tartışılan konu, muhalefet partisine söven ve lâikliğe aykırı eyleminden ötürü mahkûm olan bir vaizin affı ile ilgilidir. İnönü, bu af yasasının yargı bağımsızlığına aykırı olduğunu söylemektedir.

İsmet Paşa konuşuyor:

— Feyzi Boyar'ı affederseniz, etmezsiniz, benim için mesele değildir bu. Bir bedbahtı teşvik edilip.

79

fırsat bulunca şerir olur ve şerir olduğu zaman vatandaşların birbirlerinin boğazına sarılmasını düşünmeyecek kadar deni (alçak) olur; buna şüphem yok.. Nurettin Ertürk adlı DP'li bir üye :

– Sen Demokrat Parti'ye komünist dedin...

Bir başkası; Fevzi Boztepe:

– Bunak, hain, mücrim sensin... (TBMM, Zabıt Ceridesi, t: 79, 10.6.1957, c: 1, S: 108-109)

İki gün sonra sinirler iyice gergindir. Devrin hükümeti, bir muhalefet partisi liderinin seçildiği ili cezalandırıp, bu ili kaza yapmaktadır.

Bu konu görüşülürken uzun boylu parti lideri kendisine söz verilmemesi üzerine bağırıyor.

– Tüzük var, tüzük var, utanın, utanın zalimlerin uşakları.. Haysiyetten mahrum insanlar.. (TBMM, Zabıt Ceridesi, 12.6.1957. c: 1, s: 164)

Gürültüler, sıra kapağı vurmalar arasında bu uzun boylu lider -tabii tanıdınız- Osman Bölükbaşı üç oturum Meclisten çıkarılma cezası alıyor.

Kavga burada bitmiyor. Bölükbaşı, Meclisten çıkarken «rezil herifler, haysiyetsiz herifler» diye bağırıyor. Bunlar tutanaklarda yok; ancak, bazı görevliler, Bölükbaşı'nın bu sözleri söylediğini ileri sürüyorlar.

Bölükbaşı konuşurken bir üye söz atıyor. Bölükbaşı bu, durur mu?

– Eski hâkimsin Hayati Bey, ne ise zararı yok, siz hükmünüzü verin, biz müdafaamızı yapalım da.. XVI'nci Louis'in bile müdafaasını yaptırmışlardır, beyefendiler, bu kadar telâş etmeyin..

Murat Ali Ülgen adındaki bir üye bağırıyor: . • – Bedava kahraman olmak istiyorsun..

Bölükbaşı'nın bu üyeye verdiği yanıt güzel:

80

– Ne oldu, Murat Ali Bey, kahraman mı olduk? Ne lüzumu var yahu, sen dış seyahatlara iştirak ediyorsun, kahraman sensin.. Hükümetin kifayetsiz olduğu yerlerde yardım ediyorsun, kahraman sensin.. Ben saçımı namuslu bir mücadele ile ağartmış ve -ondan dolayı sevilmiş bir adamım, Murat Ali Bey, .ben kimsenin koltuğunda adam olmuş değilim..

Oturumu yöneten başkan, hem Bölükbaşı'ya, fhem de Murat Ali Ülgen'e uyarı cezası verdiğini açıklayınca Bölükbaşı, bu cezaları şöyle yorumluyor:

– Peki, teşekkür ederim. Murat Ali idam veriyor, sizinki ihtar, teşekkür ederiz...

Bölükbaşı koridora çıkıyor, koridorda Ahmet Ko--cabıyıkoglu adında bir iktidar partisi milletvekili Bölükbaşı'ya «utanmıyor musun, bu sözler söylenir mi» .diyor. Bunun üzerine koridorda kavga başlıyor.

O günlerde siyasal gündemin ilk konusu buydu: Bölükbaşı'nın dokunulmazlığı kaldırılır mıydı, kaldırılmaz mıydı?. Bir milletvekili, Meclis kürsüsünde ya da Meclis içinde söylediği sözlerden ötürü ceza kovuşturmasına uğrar mıydı, uğramaz mıydı?. Dokunulmazlık, sövgüyü kapsar mıydı, kapsamaz mıydı?

Bölükbaşı, dokunulmazlığının kaldırıldığı oturumda kendisini şöyle savunmaktaydı:

– Arkadaşlar, bir milletvekili sıra kapakları vurarak, gürültüler yaparak, olamaz diye ısrar eden insanlar karşısında, tüzük var, tüzük var, ben ona dayanıyorum, bu harekâtı yapmayın utanın' diyemez mi? Ve bunları hedef alarak «zalimlerin uşakları» demişim. Müsaade buyurunuz, sıra kapağı vuran 10 kişi zalimlerin ve zalim dediğim bir adamın uşağı da olsa, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin midir? Karar onların mıdır? Onların şahsında Türkiye Büyük Mil-det Meclisi mi temsil edilir?

81

Bölükbaşı'nın kendisini savunması sırasında eski avukatı Zafer Gökçer söz atıyor ve Balükbaşı'dan şu karşılığı alıyor:

– Eski avukatım, eski hukukumuza istinaden sen sükût et de başkaları çeksın ipimizi..

Gökçer söz atmada direnince Bölükbaşı devam eder:

– Gayretsiz isen etme ishar ederler. Yapacakları var, sen bari sus Zafer Bey.. Ve yine Zafer Gökçer'e söz yetiştirir:

– Zararı yok canım, zararı yok, mücadelenin maddî mirası Zafer Beylerin olsun, bize manevî tarafı yeter.. Peki peki, Zafer Bey'le mutabık kaldık. İnşaaallah zafer sizin olur Zafer Bey..

Bölükbaşı sonra niçin suç işlemediğini şöyle açıklıyor:

– Küfür mü olacak? Sövme mi olacak? Encümente de izah ettim. İnsan bir fikri ifade ederken burada çok ağır kelimeler de kullanabilir. Misal olsurt diye nazari bir misal söylüyorum..

Şimdi bu «nazari misalse bakalım:

– Bir hükümet düşününüz ki, hırsızdır. Soyuyor memleketi. Meb'ussunuz, biliyorsunuz. Gelmişsiniz bu kürsüye, «arkadaşlar» diyorsunuz, «böyle bir hükümet bir saniye başta tutulmamalıdır. Şu şu işlerde memleketi soymuştur. en deni hükümettir, en alçak hükümettir» diyorsunuz. İşte hakaret, işte memleketin selâmeti ve menfaati namına hakikatleri ifade ederken, hissiyatı ifade ederken yapılmış bir hakaret...

«Nazari misal» başarı ile devam ediyor:

– Demin dedim; bir hükümete deni ve alçak.

82

demek dahi teşri vazifenin icabı olabilir misalini verdim. Meselâ bir adliye vekili düşününüz, adalet cihazını tazyik altına almış, masum insanlara zulmetmek için herşeyi yapıyor, onları zindanlarda çürütüyor. Bu adamın hareketi memlekete ihanettir. Bugün bu zulmün siz mağduru olmasanız bile bu zulmün zihniyeti devam ederse, yarın size sıra gelir, demek bir milletvekilinin hakkı değil midir?..

(TBMM, İ: 85, 24.6.1957, c: 2, S: 502)

Bu «nazari misabden sonra DP Milletvekili Sa-met Ağaoğlu oturduğu yerden hademeye, Bölükba-ş'ı'ya su götürmesini istiyor.

Bölükbaşı'nın teşekkürü şöyle:

– Samet eski arkadaştır, herhalde susadığımı hissetti, «su gönderin» diyor. Samet. içeriz, bilirsın.

Bu söz üzerine «nazari bir misal» ile kendisine değinilen Adalet Bakanı Prof. Dr. Hüseyin Avni Göktürk. Bölükbaşı'ya bağıırıyor:

– Meclis kürsüsünü de laubali hale getirdiniz.. Bölükbaşı bu saldırıyı şöyle karşılıyor:

– Oh... sen müesseseleri laubali hale getirmiş adamsın.

Aynı Adalet Bakanına Bölükbaşı'nın daha önceki takılması da şöyle :

– Allah bizi senin gibi hukuk doktoru olmaktan korumuş..

«Nazari misal» Bölükbaşı'nın eski avukatı Zafer Gökçer için de geçerli:

– Dışarıda, zat-ı âlinizle bir ücreti vekâlet meselesinde ihtilâfa düşüp de şu Meclisin içine girdikten sonra, bu çatının altında masuniyeti vardır, diye zat-ı âlinize sövdük mü?

83

Bütün bu savunmalar boşa gıaiyor, çünkü, Meclisi oluşturan milletvekillerinin çoğunluğu DP'li olduğundan Bölükbaşı'nın dokunulmazlığı kaldırılıyor.

Dokunulmazlık «tüzük var, tüyük var, utanın zalimlerin uşakları, haysiyetten mahrum insanlar» sözleri nedeniyle kaldırılıyor.

Şimdi, diyorum, bu sözlerden ötürü bir parti liderinin dokunulmazlığını kaldıran milletvekilleri, «orospu çocuğu gibi, köpek gibi, eşsekoğlueşsek gibi, hassiktir lan gibi, acıttı mı cicim gibi, pezevenk gibi, teres gibi, son yıllarda çok partili hayatımızın vazgeçilmez unsurları arasına giren sövgüleri duyunca ne düşünmüşlerdir acaba?

Cok partili hayatımız, düşünce yasakları ile birlikte bu bayağı sövgülerle «çok sövgülü hayat» oldu; parlamento duvarları istasyon helalarına döndü. Döndü, döndü ama bizler bunlardan bir türlü ders almasını bilemedik!..

W

«MEBUS PAZARI»...

«Taban fiyatları ne kadar?»

Milletvekilleri arasında «transferler», parti değiştirmeleri başlayınca, bu transferleri kınayan milletvekili ve senatörler, kendi aralarında böyle konuşuyorlardı :

«Genel merkeze gelmiş, sıkıntıdayım, biraz yardım edin, yoksa giderim demiş.»

«Sıkıntısı neymiş?»

«Efendim, karısından ayrı yaşıyordu, bir bayanla beraberdi, metresi vardı, o'na kat tutmuş, eh iki ev, idare edilmez, paraya ihtiyacı var.»

«Ne vermişler?»

«Biraz para, birkaç milyon, bir de kamyon almış, hani şu genel müdür var ya onla beraber.»

«Allah Allah.»

Bir başkası için de şöyle konuşulur:

«İlle bakan olmak istiyormuş, benim seçim bölgemden iki kişi oldu, ben niye olmayım, neyim eksik, eiyordu.»

«Eeee?»

«Karısı da çok hırslı. Herkes baker* oldu, sen olmadın diyormuş.»

«Canım onun karısı Dev-Genç'li deg;l miydi?»

«Öyle derler.»

«Bunun benzin istasyonu falan yok muydu?»

«Vardı.»

85

«Bankadan kredi almadı mı?»

«Aldı.»

«Şimdi?»

«Şimdi de birtakım olanaklar var. Ticaret Bakanı olacağım diyormuş.»

«Yapmazlar.»

«Niçin yapmasınlar, yaparlar.»

«Bu biraz saftır, aldatırlar.»

Bir başkası, kendisine «gel bizim partiye» diye öneri geldiğini, bu öneriyi nasıl geri çevirdiğini, «kahramanlık öyküsü» olarak anlatırdı:

«Dediler ki. al yirmibeş milyon, gerisine karışma.»

«Yapma yahu.»

«Güvenoylamasına gelmezsen on milyon hazır, hemen cebe.»

«Bravo vallahi.»

Bazı günlerde «satın alma öyküsü» kulislerde balland'.ra ballandıra anlatılırdı:

«Herifi alıp İstanbul'a götürmüşler, doğru Ta-rabya Oteli.»

«Sonra?»

«Şirket ödemiş parasını, seçim bölgesine de traktörleri yollamış, bu kesin.»

«Pazarlığı kim yapmış?»

«Pazarlık daha önce yapılmış; otelden Ankara'ya şirkete telefon edilmiş, para da burada bir yakınına ödenmiş.»

«Gideceği belliydi, daha önce partiye gelmiş, şunu atmazsanız, hadi bana eyvallah demiş.»

«Herifin ilk günden gideceği belliydi.»

«O da metres tutmuş, iki eve bakıyormuş.»

«Şimdi bakan oldu, başbakanın yanında koruma polisi gibi, hiç ayrılmıyor, «genel başkanım, genel başkanım», diye fır dönüyor.»

86

Partisinden ayrıldıktan sonra aynı partiye yeni den «kesin dönüş» yapan bir ünlü politikacı için de ilginç öyküler anlatılırdı:

«Herif teşvik ve uygulamayı ayarlamış, orada ibir metresi varmış.»

«O'nun da mı metresi var, metresin midesine de helâl olsun.»

«Herif dümenine bakıyor, karı, buriu parmağında oynatıyor.»

«İyi, helâl olsun.»

«Herife şirket kurduruyorlar. Teşvik belgeleri, yağıyor, bir de işyerleri var, işler buradan takip ediliyor, Allah ne verdiyse..

«Sonra da vatan, millet.»

«Eee, olacak o kadar.»

Bir başka öykü de yıllarca kulislerde anlatılmıştı. Güney illerimizden toprak sahibi bir milletvekili biri, bir değerli partimizden ayrılıp, öteki değerli partiye girmek üzereyken, her iki parti de bu milletvekilinin evine «heyet'ler» yollar.

Transfer eden parti «aman işi sağlam kazığa bağliyalım» diye bu milletvekilinin seçim bölgesinden hatırı sayılır toprak ağalarını yollarken, «yuvadın kuş uçun» parti de ünlü bir politikacı başkanlığında bir «arabulucu heyet» göndermiş, iki «heyet» milletvekilinin evinde karşıkarşıya gelmişlerdi.

Ünlü politikacı, çerçevesiz gözlükleri, Tanrı vergisi konuşma yeteneği ve «davudi» sesi ile milletvekilini bu transferden döndürmeye çalışıyordu :

– Ağa, bize bunu yapamazsın, beni sayın genel başkan gönderdi, saygıları var; etme ağam, dön partine, yuvana dön..

Güney'den gelen toprak ağası korosu:

– Ağa, ettiğin yemini düşün, borçlarını düşün,

87

beyefendinin selâmı var, bir dediğini, iki etmeyiz, ağa, aman ağa, aman..

Bu arada, «ağa» milletvekilinin eşi ve çocukları :

– Partiyi terketme, bizler, sonra konunun, komşunun yüzüne nasıl bakarız, bunca yıllık partine ihanet etme..

Bu çok yönlü baskı karşısında ter döken milletvekili, birara, açık duran pencereye doğru koşup, bağırır:

– Ben de intihar ederim...

Evdekiler, her iki partinin «iyi niyet heyetleri» seyirtip, yardıma koşarlar:

– Aman ağam, canın sağolsun, kıyma canına, n'olur, kıyma..

Ağa'nın sıkıntıları bitmiş, sorunları çözümlenmiştir. Çünkü ağamız «transfer» olmuş, muradına ermiş, «şerefli» görevine devam etmiştir..

Bir başka günkü yarışmaya -bir rastlantı- ben de tanık oldum. «Bunalım geçirip,» parti değiştiren milletvekili, bu «mevsimsiz» transfer'den sonra iki kez parlamentoya gelecekti. Milletvekilinin ailesi ve çevresi, bu «transfersin bozulmasını» istiyorlardı. Milletvekilinin oğlu ve kardeşleri, parlamento kulislerinde yerlerini almış; bekliyorlardı:

– Gelecek...

– Lâcivert Renault'u var..

– Yok canım, başkasının arabası ile gelecek..

– Basın kapısından girer..

– Yok, ön kapıdan...

88

– Anadolu kulübündeymiş..

– Şimdi çıkmış,,,

– Dönerim ama diyormuş, şartlarım var..

– Oğlunu taramaz..

– Hemen genet başkana götürün..

– Bekliyor..

– Aman kaçırmayın...

Sonunda «bunalım geçiren» geliyor; oğlu ile konuşuyor, yakınları çevresini alıyor; sonra «sayın genel başkana» götürülüyor ve öpüşme, koklaşma sonunda değerli milletvekili yeniden «yuveya» dönüyor.

1965'lerdeydi. Uzun boylu ve çok konuşkan parti lideri, Kırşehir'de seçmenlerin önünde bir milletvekili adayına şunları söylüyordu :

– Allem etmişin, kallem etmişin, Oıçekdağ'lı liste başı olmuşun. Sen benim partimden vazgeçersen karın da senden boş olsun mu?

Aday, seçmenlerin önünde söz verir:

– Boş olsun..

Lider bununla da yetinmez. Bu adayı Noter'e götürür ve şöyle bir «taahhütname» imzalatır:

– Milletvekili seçildikten sonra, herhangi bir sebeple olursa olsun, partiden istifa ettiğim takdirde, milletvekilliğinden de istifa etmeyi ahlâkî görev saydığımı ve bu görevi yerine getirmek için şeref sözü verdiğimi beyan ederim... Beyan eder ama ilk fırsatta da partisinden ayrılıp, bir başka partide yerini alır. Diyeceksiniz ki:

– Şeref nerede?

89

Şeref mi? Şeref yalnızca bir eski futbolcunun artıdır, ne olacak başka!

Bu öyküler, böyle uzar gider.

İyisi mi, ben size, yine ad vermeden, bazı somut «transfer» olaylarından söz edeyim :

Bir değerli milletvekili, önce «orta sol» partiden milletvekili oluyor, «sonra sağa dönük» bir «merkez» partisinden geçiyor, sonra «ortanın sağı»na transfer oluyor. Bu değerli milletvekili, Gazianteplidir.

Bir başkası, önce, daha sonra kapanan bir partiden, milletvekili seçiliyor, sonra «ortanın sağında» bir partiye giriyor, iki dönem bu partide bulunuyor, sonra, bu partiden kırk arkadaşı ile birlikte ayrılıp, «sağ» görüşlü bir parti kuruyor, sonra buradan da «ortanın solunda» bir partiye giriyor. Milletvekili, en son Samsun'dan milletvekili oluyor.

Eski ihtilâlcilerden bir üye, önce «ortanın solunda», daha sonra «ortada», daha sonra da «sağın sağında» bir partiden milletvekili seçiliyor. Bu "değerli üye, yaşı ilerledikçe gelişiyor.

«Şeyh» olduğu ileri sürülen bir senatör, 1960 öncesi, DP'den milletvekili oluyor, 60 sonrası, iki dönem «bağımsız» milletvekili olduktan sonra «ortanın ortasında» bir partiye kaydoluyor, sonra «ortanın sağını» seçiyor. Değerli senatörümüzün seçim bölgesi Ağrı'dır.

Bir Sivas senatörümüzün serüveni böyle: Bir dönem bir partiden, bir başka dönem bir başka partiden. Fakat, partiler arasında bir görüş farkı yok.. Bir Sivas milletvekili, önce, «ortanın solunda» bir partinin «ateşli milletvekili» iken «ortanın sağına» transfer oluyor.

«Ortanın solundaki» partiden bakanlık ve parti genel sekreterliği yapan bir değerli üye, önce bazı arkadaşları ile beraber, partisinden ayrılıp, «ortanın 90

ortasında» bir partiyi kuruyor, sonra «ortanın sağında» bir partiden senatör seçiliyor, sonra yine kurucusu olduğu partiye dönüyor.

«Ortanın sağındaki» bir partinin milletvekillerinden biri, «ortanın ortasındaki» bir partiye «ödünç» veriliyor. Bu «ödünç milletvekili» aracılığı ile «ortanın ortasındaki» parti, Millet Meclisi'nde «on kişiyi» •doldurup, «grup» oluyor. Devre sonunda, bu değerli üye, yeniden eski partisine dönüyor.

Parti başkanını «yolsuzlukla» parti arkadaşlarını «karanlık işbirlikçilikle» suçlayan bir milletvekili yeniden «yuvaya» dönmüş ve merkez parti üst yönetimine kadar ulaşmıştır. Aynı serüveni izleyen bir İzmir milletvekili, bakanlık koltuğu kaparak ödüllendirilmiştir.

Bir Siirt milletvekili, önce «ortanın solunda», sonra «ortanın sağında», sonra yine «ortanın solunda», sonra yine «ortanın ortasında» ve sonra yine «ortanın solunda» bir partiye koşup, gelmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi başkanlığı yapmış bir milletvekili, önce «ortanın solunda», daha sonra «ortanın sağında» durmaya karar vermiş ve «ortanın sağındaki» partinin en üst yönetim birimlerine kadar yükselmeyi başarmıştır.

Ortanın sağındaki partiden, sağın sağındaki partilere göçler de olmuştur. Fakat en çok gürültü koparanları/iki büyük partideki karşılıklı transferlerdir. Çünkü, bunlarla hükümetler devrilip, hükümetler kurulmuştur. Şöyle bir kaba hesaba göre, son iki dönemde, ortanın solundaki partiden ortanın sağındaki partiye, onüçü milletvekili, biri senatör olmak üzere ondört kişi geçmiştir. Ortanın sağından ortanın solundaki partiye de onu milletvekili, dördü senatör olmak üzere ondört kişi geçmiş bulunmaktadır.

91

Bunların dışında, «ortanın sağından» önce «organın ortasına», sonra da «ortanın soluna» geçişler olduğu gibi, bu trafiğin tersi de görülmüştür.

Bu siyasal trafik sonunda bazı milletvekili ve senatörler bakan, bazıları da zengin olmuştur.

Saygıyla anılması gereken, bazıları da bu değişiklik nedeniyle siyasal ya da parasal hiçbir çıkar sağlamamışlardır. Bir Konya milletvekili, bilebildiğimiz kadar, bu anlattığımın güzel bir örneğidir.

Senato kürsüsüne çıkıp, sıksık kendi yazdığı şiirleri okuyup, tarihe seslenen bir üye, bir partiden ötekine girip, çıkıyor. Bir milletvekili, pinpon topu gibi, iki parti arasında mekik dokuyor. Ama el üstünde tutuluyor, son girdiği partide partinin yönetimine katılıyor.

Partisinden ayrılan bir üye, bir süre, bir başka partinin milletvekili olarak bakan oluyor, sonra yeniden ilk partisine dönüyor, seçimlerde «kontenjan» oluyor. Giriş çıkışlar, bu değerli milletvekilinin siyasal değerini artırıyor. Gölü ile ünlü bir kentimizin bir milletvekili ortanın solundan ortaya, ortadan yeniden ortanın soluna geliyor. Burada karar kılmış görünüyor. Aynı ilden bir milletvekili daha, ayrıldığı partisine yeniden dönüyor. Önce ortanın ortasına geçiyor, sonra bağımsız oluyor, yeniden ortanın soluna geliyor.

Türkiye'nin en uç noktasından gelen bir «ağa» önce ortanın soluna, sonra ortanın sağına, yeniden ortanın soluna geçiyor. Bir ara «ayrılacağım» dediği için de bütün parti yetkililerini kendi iline kadar getirtiyor.

Bu transferlerin öyküleri, masalları çok, anlatsam, burada sayfalar alır. İyisi mi kısa keseyim.

Partilerden ayrılıp yeniden dönenler, böylece önemlerini artıranlar, bunalım geçirenler, şirket ku-

92

tanlar, kat alanlar, kamyon işletenler, bakan olanlar, neler gördük neler! İşin ilginç yanı, bu «meb'us transferi» olaylarında adı geçenlerin partilerinin en «müfrit» üyeleri olarak tanınmaları ve birçoğunun da «sövgülü tartışmalara» karışmalarıdır.

Hele, hakkında yolsuzluk dosyaları hazırladığı bir parti genel başkanını öpüp, koklayarak, bu partiye kapak atanlar ise «idrak sınırını» iyice aşmışlardır. Partilerinden ayrılıp, bakan olurlar, bakan olmak için de hükümetlerini yıkarlar, sonra, görev aldıkları hükümeti çökertip, yeniden eski partilere dönerler.

Benim önerim şu; şöyle bir anayasa maddesi tıazırlansa :

«- Bir siyasal partiden istifa edip, bir başka siyasal partiye girenler, ilk on yıl içinde bakan olamazlar, parti değiştirmelerini izleyen ilk genel seçimlerde yeni girdikleri partiden merkez kontenjanı veya kontenjan adayı olamazlar.

Bu üyelerin, parti değiştirdikten sonra Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan ortak oldukları şirketlere «teşvik belgesi» almaları yasaktır.

Bu üyeler, dışalım ve dışsatım yapamazlar, ilk on yıl içinde mülk edinemezler. Parti değiştiren üyelerin eş değiştirmeleri ve metres tutmaları yasaktır.»

Tabii şaka yapıyorum, bunlar olacak değil; değil ama şu «meb'us transferi» sorununa bir çözüm bulmak gerekir.

Bu değerli üyelerin, kendilerine oy veren yurttaşları, genel ve siyasal adıyla «millî iradeyi» bu kadar şaşırtmaları, kendileri için kullanılan oyları «siyasal dolandırıcılık» konusu yapmaları ve de bu

93

transferlerle kendilerine siyasal ve de parasal çıkar sağlamaları ayıbın da ötesinde bir tutum, bir davranış olmamış mıydı?

Parlamentonun bütün gönüllerde bir ağırlığı olması, şu «manevî şahsiyet» dediğimiz saygınlığın yeretmesi. biraz da bu «manevî şahsiyetsin yüce çatısı altında güvence bulan sayın üyelere bağlı değil miydi? Elbette böyleydi.

Dost acı söyler: Demokrasiye sahip olmak, en az, demokrasiye lâıyk olmak kadar güç bir iştir!

84

GÜLEREK VATANA İHANET!..

.Olur olmaz yerde gülünlere «deli» derler. Ya Parlamento çatısı altında gülene ne derler?. «Vatan haini» derlermiş, «olmaz» demeyin. Olur, olmuş da..

Gülmek, sırıtmak, kahkaha atmak, kıs kıs gülmek, gülmekten katılmak, gülmek nedeniyle çişini tutamamak, beşlik simit gibi sırıtmak, ceza yasasının suç saydığı eylemlerden değildir.

Değildir ama gelin şu tutanağı okuyalım:

Yıl 1958'dir. Devrin Dışışleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Irak İhtilâli nedeniyle Millet Meclisi'nde konuşma yapmaktadır. Dışışleri Bakanı Türkiye üzerinden Lübnan'a asker çıkartan ABD'ni savunurken şöyle konuşuyor:

- Müttefikimiz Birleşik Amerika, civanmerdane bir hareketle dünya çapında mesuliyetinin kendisine yüklediği vecibeleri müdrik bir celâdetle (göz pekliği, yiğitlik) derhal harekete geçiyor ve böylece bizim inancımız, yani küçük devletlerin istiklâline ve emniyetine ve onların her ne şekilde olursa olsun, tahrikler, bilvasıta (dolaylı) taarruzlar karşısında müdafaa edileceğine dair olan inancımız, bir anda evci belâsını (en üst derecesini) buluyor. Bu hareket karşısmda Türkiye'ye düşen görev ne idi? Elbette ki bu civanmerdane (yiğitçe) hareketi ve belki bizim de teşvik ettiğimiz bu civanmerdane hareketi desteklemektir...

95

Konuşmanın tam bu canalcı yerinde bir milletvekilinin güldüğünü saptayan Dışişleri Bakanı, dış politikayı bir yana bırakıp, şiddetli bir ses tonu ile • bu milletvekilini azarlıyor:

— Gülme, bizim vazifemiz Amerika'yı küçük devletlerin yardımına gitmeye teşvik etmektir...

Bu açıklamadan sonra gülerek «vatana ihanet suçu» Dışişleri Bakanı tarafından şöyle «tefhim» ediliyor :

— Sen gülüyorsun, bu hareketinle vatana ihanet ediyorsun... (TBMM Zabıt Ceridesi, Devre IX, İçtima: 1. cilt: 4, 87'nci in'ikat, 21.8.1958, s: 283-24) Ön sırada, bu suçun kendisine yöneldiğini sanan bir milletvekili -adı Kâmil Tabak- kendisini savunuyor :

— Kime söylüyorsun?

Dışişleri Bakanı yanıtlıyor:

— Gülüşünüze cevap veriyorum...

Kâmil Tabak «gülerek vatana ihanet suçu»nu Dışişleri Bakanına geri gönderiyor:

— Sözlerinizi aynen iade ediyorum...

Zorlu, bu kez kendisini savunuyor:

— Senin bu hareketin beni bu sözleri söylemeye mecbur etti...

Kâmil Tabak:

— Ben gülmüyorum...

Zorlu; bu karşılıklı konuşma üzerine «gülerek vatana ihanet suçu» ile yargıladığı milletvekilini «delil yetersizliği» nedeniyle beraat ettiriyor:

— Gülmüyorsanız, mesele yok...

İyi ki, iş bu tartışmayla tatlıya bağlanmış, yok-

96

sa bir de «gülerek vatana ihanet», «sırıtarak anayasayı ihlâl», «kahkaha ile anayasayı ihlâlâ fer'an iştirak», «kıskıs gülerek anayasayı ihlâlâ azmettirmek», «beşlik simit gibi sırıtarak, devletin temel nizamlarını din esaslarına göre değiştirmek», «kıkırdı-yarak, kıkırdiyerek, bir sosyal sınıfın öteki sosyal sınıflar üzerine tahakküm tesis etmek», «kahkaha atarak TBMM'nin manevî şahsiyetini tahkir etmek» gibi suçlar da ortaya çıkacaktı demek.

Söz gelişi «gülerek vatana ihanet suçu» olsa, bu suçu nasıl kanıtlanırdı? ~ Güldün..

* — Hayır gülmedim...

— Sırıttın...

— Hayır sırtmadım...

— Kikirdedin...

— Hayır kikirdemedim...

«Gülmek», bir çeşit suç' sayılırsa, doğal olarak, bu suça «teşebbüs», aynı suça «iştirak» durumları da söz konusu olacaktır. Ve yine bu «gülmek» eyleminden yola çıkarak çok değişik ve ilginç olaylarla karşılaşılacaktı:

— Gülerek vatana ihanet...

— Susarak vatani savunma...

— Komşuya gülerek casusluk...

— Somurtarak örgüt kurmak...

— Suratını asarak eyleme geçmek...

Ve tabii, belli tikleri olanlar için durum çok ilginç olacaktır. Bir siyasal konuşmayı, tikleri nedeniy-

97

ie, güler gibi, sırttır gib! izleyen bir milletvekili «sürekli olarak vatana ihanet ettiği» gerekçesi ile yargılanacaktı!

Böyle bir durumda, bir siyasal konuşmanın orta yerinde, önündeki ya da yanındaki bir sayın üyeyi gıdıklayan ve dürtten, bu eylemleri nedeniyle «gülme suçunu» oluşturan üye «gülerek vatana ihanet suçunu teşvik ve tahrik etmek» suçundan yargılanmaz

mıydı?

Benden size söylemesi; günün birinde başınıza «devlet kuşu» konar da parlamentoya girerseniz, hiç gülmeyin, hele dış politika konusu konuşulurken gülerseniz, hemen orada «vatana ihanet etmiş» olursunuz.

Dış pojitika konularında, sayın üyelerin, gülmeleri, sırtmaları, kıkırdamaları, kikirdemeleri, dudak kaslarını kimıldıtmaları, kahkaha atmaları,, başkalarını

gölmeye ve sırttmaya kıskırtmaları, güler gibi yapmaları, gölmeye, tam teşebbüste bulunmaları yasaktır ve bu suçların cezası «vatana ihanet» suçlarının cezası kadardır. Yani kısaca idam!

Dış politikada, kasılmak, somurtmak ve çatık kaşla konuşmaları izlemek, konuşmayı anlarımş gibi, başı aşağı yukarı oynatarak onaylamak anayasaya, yasaya ve içtüzüğe uygundur.

Aman gölmeyin!

08

KARGACI BAKAN...

Birara, Hidayet Aydınır adında bir Adalet Bakanı vardı. Bilmem anımsadınız mı? «Hangi partiden mi?». Yok canım, öyle partili bakan değil, «tarafsız» bakanlardandı Aydınır. Hani, genel seçimlere üç ay kala, İçişleri, Ulaştırma ve Adalet Bakanları değişir, bu partili bakanların yerine «partisiz» yani partisiz olduğu için de «tarafsız» sayılan bakanlar atanırdı. Aydınır'in bakanlığı, işte böyle bir bakanlıktı.

Hidayet Bey, cumhurbaşkanlığı kontenjan sena-törlerinden birara, «tarafsız» sayıldığı için seçim öncesi Adalet Bakanlığına getirilmişti. Hidayet Bey, tarafsız olmasına tarafsızdı, buna kimsenin bir diyeceğı yoktu; ama her tarafsızlık gibi, bu tarafsızlığın, da bir «istisnası» vardı.

Hidayet Bey, kargalara karşı, evet evet, şu bildiğimiz kargalara karşı hiç tarafsız davranmıyordu. Akbaba'lara, yılan'lara, çıyan'lara, her türlü sürüngönlere karşı ne düşünüyordu bilinmiyordu, ama kargalara karşı açtığı «anti-karga» mücadelesi dillere destandı.

Neydi bu «karga mücadelesi?»

Karga sözcüğüne yalnızca «şa» ekleyin ne olur? Kargaşa! Kargaşa'nın frenkçesi nedir? Anarşi! Demek ki, kargalarla anarşi arasında en azından etimolojik bir ilgi bulunmaktadır.

99

Hidayet Aydınır'in Adalet Bakanı olduğu günlerde Ankara'nın Çankaya semtinde oturanlar, sabahın köründe silâh sesleri ile uyandılar. Ne oluyordu?. Kim kimi vuruyordu? Bir olay mı vardı? Kim kaçıyor. kim kovalıyordu?

Uyku sersemi, silâh seslerinin nereden geldiğini anlamaya çalışan Çankaya sakinleri, silâh seslerinin Cumhurbaşkanının oturduğu Çankaya Köşkü'nden geldiğini kestirince büsbütün heyecanlanmışlardı. Acaba ihtilâl mi olmuştu? Acaba. 22 Şubat, 21 Mayıs ayaklanma girişimlerine benzer bir olay mı vardı? Öğleye doğru işin içyüzü anlaşıldı: Meğer, Adalet Bakanı Aydınır, eski Cumhurbaşkanı Cevdet Su-nay'ın «kargalar sabaha karşı beni uyandırıyorlar» yollu yakınması üzerine kargalara karşı savaş açmaya karar vermiş, sabahın beşinde kargalar tüfek ateşleri ile öldürölmüşlerdi.

Aydınır, bu savaşın muzaffer komutanıydı! Olay hemen basına yansıdı. Parlamento koridorlarında «anti-karga» mücadelesinin Adalet Bakanlığı'nın görev alanına girip girmediğı konuşuldu. Öyle ya, kargaları öldürmenin, Adalet Bakanlığı ile uzaktan, yakından ne ilgisi olabilirdi? Kargalar tutuklu değillerdi ki, «inzibatları» Adalet Bakanından sorulsun! Kargalar, sabıkalı suçlu değil ki, adlî sicilleri tutulsun, hukuk faköltesi mezunları değiller ki, avukat, yargıç, savcı olsunlar? Neydi Ailahaşkına Adalet Bakanının Çankaya Köşkü'ndeki bu amansız «anti-karga» operasyonu?

Sonradan Aydınır, yüce Senatoda yaptığı konuşmada bu konuya değinmiş ve şu tarihsel açıklamayı yapmıştı:

– Ziraî mahsullerimizi itlaf eden hayvanların başında kargalar gelmektedir.

Kargaların tehlikesi

100

çok büyüktür. Çünkü bunlar yüz sene yaşarlar, uçu~ cu kuşlar olduğundan mahsulleri havadan kontrol edersk hemen hemen hepsini yerler, telef ederler. Hububat, kiraz, elma, vişne, üzüm ve diğer meyva-ların hepsini yiyip sahiplerine ancak sapını ve kökünü bırakmaktadırlar. Etleri de yenmediğinden hiç kimse bunları avlamamakta, öldürmemektedir. Bu sebeple milyonlarca üremektedir... Cumhuriyet Senatosu'nun 10.11.1966 gün ve 4 birleşim, birinci oturumunda konuşan Aydınır'in bu konuşmasını bu oturumla ilgili tutanağın 122'nci sayfasından izlemek olasıdır.

Aydiner'in Senato konuşmasından öğreniyoruz ki, karganın, ekonomide «devletçilik» adı verilen yöntemlerle yokedilmesi uygun değilmiş, bunun yerine «karga getirene adet başına muayyen bir para verilmesi usulü» ile yani «hür teşebbüs» eliyle karga kavgasına girmekte yarar varmış, «başka türlü mücadele sistemi asla faydalı değil»'miş; «tarafsız bakan» bu görüşteymiş. «Canım sen de atıyorsun, bu kadarı da olmaz» diye düşünen okuyucularım varsa, onlara Aydıner'in konuşmasını tutanaktan aktarayım : Cumhuriyet Senatosu, b: 4, 10.11.1966, o: 1, sayı 122. satır 30; evet okuyun : – Ezcümle bugün kargayı öldürmek isteyenlere mermi verilmesi usulü tatbik ediliyormuş. Bunu yapan ve yapacak kimse hemen hemen yoktur. Kargayı itlaf edene muayyen bir para verip kargayı satın alarak karganın insanlarca yenilmeyen etinin Yem Sanayii Kurumu'na verip yem içine karıştırılması mecburi olan proteinin karga eti ile temin edilmesinde büyük fayda olacağı zannındayım... İşin başka türlü, yani bu işe tavzif edilecek memur ve müstahdemler marifetiyle temin edilmesi imkân ve ihti-

101

mali yoktur. Çünkü memur ve müstahdemlerin mu ayyen mesai saatleri vardır ki, o saatler içinde kargalar yerlerinde ve yuvalarında değildir. Bunların avlanarak öldürülmesi ancak akşam ve sabah yuvalarına qirip, çıkarken yapılacak mücadele ile sağlanabilir. Memurların bu saatte işbaşında olmaları ve aynı mücadeleyi yapmaları mümkün değildir...

Aydiner, bu «karga sorunu» üzerine çok ayrıntılı araştırmalar yapmış; bu araştırmaları yine Ay-diner'in kendi sözlerinden izleyelim:

– Ziraî Mücadele Müdürlüğü'nden aldığım malûmata göre mücadele enstitülerinin bazıları kargalara bayıltıcı yem yedirip onları baygın halde toplayıp . itlaf etmek olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu da yukarıda söylediğim aynı mahsurları havi olmakla beraber insana maruf bir fıkra'yı hatırlatmaktadır...

Görüldüğü gibi, Aydıner, Yüce Senato'da tarihsel ve tarımsal gerçeklere ışık tutan şu fıkra'yı anlatmaktadır :

– Bu fıkraya göre, Yenicami'de bir satıcı pire tozu satıyorum diye bağıırıyormuş. Pireden bîzar olan bir kadın, «oğlum bu sattığın pire tozu nasıl kullanılacak» diye sormuş. «Valideciğim, pireyi tutarsın, gözüne bu tozu serpersin, pire ölür» demiş, yaşlı kadın da buna cevap olarak «ay oğlum, pireyi tuttuktan sonrd gözüne senin tozu süreceğim yerde, ezer öldürürüm, daha iyi» demiş, pire tozu satıcısı da buna karşı «öyle de olur validem» demiş...

Bu fıkrayı anlatan bir zamanların «tarafsız» Adalet Bakanı «uyuşturucu madde yolu ile karga mücadelesi» konusunu şöyle değerlendirmektedir:

– Kargaları bayıltsak bile onu elde etmek, gece ve gündüz toplamak işi memur ve müstahdem-

102

lerin yapacağı iş değildir. Bu iş ancak şahsî menfaat motoru ile hareket eden fertlerin işidir. Avrupa'da suçları bile şahsî menfaat ve ücret mukabilinde hareket eden dedektifler meydana çıkarırlar...

Adalet eski bakanı, işte bu noktada hukukçuluk ile veterinerlik arasındaki ilişkiyi saptamış ve «özel dedektifler» ile «karga avcıları» arasındaki benzerliği gözler önüne sermiştir. Vallahi bravo!

Devam ediyor Aydıner:

– Bizim Diyarbakır vilâyetimizde büyük bir âfet ofan afcrepferin itlafı, ancak teklif ettiğimiz veçhile bir akrep başına muayyen bir parayı verip, alınmak sureti ile sağlanabilmiştir. Ve sağlanmaktadır...

Aydiner, bu «veciz» konuşmasından sonra şu önemli soruyu sormaktadır:

– Şimdiye kadar kargalarla yapılan mücadelenin tarihçesi nedir ve hangi usuller tatbik edilmiş ve ne neticeler alınmıştır?

Bakın bu çok ilginç bir konudur. Acaba, «kargalarla mücadelenin tarihsel gelişimi» başlıklı bir inceleme var mıdır?. Acaba bu mücadelenin tarihi, «kargaları avlama», «kargaları tavlama», «kargaları taşlama», «kargaları uyutma», «kargaları vurup öldürme» gibi bölümlere mi ayrılmaktadır? Bunları hiç bilen yoktur.

Aydiner'in bu sözlü sorusu üzerine zamanın Tarım Bakanı Bahri Dağdaş verdiği resmî nitelikli yanıtta, yalnızca 1965 yılında 151 bin 542 karga avlandığını, bunun için 120 bin 345 mermi harcandığını açıklamıştır.

Mermi sayısı, öldürülen karga sayısından az olduğuna göre, 1965 yılında 31 bin 147 karganın kendiliklerinden teslim oldukları da anlaşılmıştır!

103

Bakan Dağdaş, yaptığı konuşmada, karga avının «cazip hale getirilmesi için» araştırmalar yapıldığını kaydettikten sonra «karganın çok şer bir hayvan olduğunu» belirtmiş ve karga etinin değeri üzerinde yeterli araştırmaların yapılmadığını açıkla'mış-tır.

Bakan, «kargaların mihrakını» saptadıktan sonra «karga etine» tesir etmeyeceği anlaşılan «zehirleri» kullanmayı düşündüklerini de söylemiştir.

Bu sözlerle karşı Aydınır, yeniden söz olarak şöyle konuşmuş ve «karga mücadelesinde devlet memurlarının yeri olmayacağını» inandırıcı biçimde yeniden açıklamıştır.

Aydınır diyor ki:

– Yalnız benim istediğim cevap hâlâ verilmedi. Ben hâlâ memurların sabahın saat beşinde gidip de bu kargaları yuvalarından çıkarken vurup, zehirlenmesi mümkün değildir. Kargalar sabah namazından önce uyanırlar ve herkesi uyandırırılar. Hattâ Reisicumhur Hazretlerini de köşkte uyandırdıkları için silâh kullanılmış, -biliyorsunuz gazeteler yazdılar- niye bu Diyarbakır'daki akrepler hakkındaki usul niçin tatbik edilmiyor, hâlâ anlayamadım...

«Naçizane ikazları» üzerine Tarım Bakanının birçok «şeye tevessüt» ettiğini açıklayan Aydınır, şu «büyük karga planını» da önermektedir:

– Kargaların eti hiçbir şeye yaramasa dahi, bu karga gibi muzır bir mahlûk uzun sene yaşar, namütenahi doğurur, kimse öldürmez. Ancak bunun para ile hakkından gelinir. Ve menfaati şahsiye meselesi yapılırsa bu olur. Bir avcı grubu profesyonel avcılar meydana çıkacaktır. Bir günde elli tane karga avlayacak, tanesi iki liradan yüz lira para ala-

104

çaktır. Her işçi Almanya'ya gidemez ya, biraz do memieketin hayrına bu işte çalıştırılsın...

Böylece, Aydınır'in Almanya'ya gidecek işçilere de iş bulunduğu ya da Almanya'ya gidecek işçilerirv İşçi Bulma Kurumlarından önce karga avına çıkmaları yolu önerdiği anlaşılmaktadır.

Şu ısrara bakın ;

– Vekil beye çok rica ederim, Diyarbakır'daki akrepler için tatbik edilen usul takip edilsin. Memurlar saat beş demeden fırlarlar, saat 9'da zor teşrif ederler. Gidip de taş yuvalarında, ağaç başlarında, karga nerededir diye aramayı memurlardan beklemeyelim...

Bu konuşmaların sonunda bir değerli üye de çıkıp, «karga, karga gak dedi / çıktım baktım o dala / bu karga ne budala» diye konuşma yapsa hani, yeriydi, diye düşünüyorum.

Kargalarla mücadelenin «tarihçesi» bugün de pek aydınlatılmış sayılmaz.

– ilâhi Aydınır! İlâhi kargacı bakan!

105

KAVGALAR...

Sıra kapağı vurmalar, ayağa kalkmalar, birbirlerinin üzerine yürümeler, tekmeleşmeler, tokatlaşma-Jar, silâh çekmeler, silâh çeker gibi yapmalar, birbirlerinin üzerine çanta fırlatmaları ya da kavga eden grupların üzerine balıklama atlamalar, kavgalı oturumlarda başvuru, bellibaşlı eylem çeşitleridir.

Anımsadıkça bugün bile güldüğüm bir kavgayı Size de anlatayım :

Bir gün, Millet Meclisi'nde dakikalarca süren bir kavga çıkmış, bazı milletvekilleri, kürsünün önünde kapışmışlardı. Kimin, kime vurduğu belli değildi. Kavgaya katılarak hem yasama görevini yerine getirmek, hem de parti dayanışmasını kanıtlamak isteyen bir değerli milletvekili, sıraların üstüne çıkıp, «Berlin Panteri Turgay» gibi, kavga eden gruba doğru uçarken «mecburi iniş» yapmak zorunda kalmış ve kavga eden grup yerine sıraların birinin üstüne düşmüştü!

Havada infilâk eden bir savaş uçağı gibi, hedefin gerisine düşen bu tombulca milletvekili, oh'laya-rak, puf'layarak yerinden kalkmış ve kavga yerinden uzaklaşmıştı.

Kavgaları çıkaranlar, tıpkı sövgü sahipleri gibi, belli sayıda kişilerdi. Birçok parti yöneticisi, bu kavgaları önlemek ve ayırmak için ellerinden geleni yap-
106

mışlardı, ama sinirler bir kez bozuldu mu, bu olayların önüne bir türlü geçilemiyordu.

Bu kavgalı tartışmaların en acı biçimde biteni, 1925 Millet Meclisi'nde Halit Paşa'nın vurularak öldürülmesi olayıydı. Yiğitliği ve cesaret nedeniyle «deli» diye anılan Halit Paşa, çeşitli cephelerde yaralar almış, bu yaralardan biri beyninde sinir sistemini bozmuştu.

Malûl gaziler ile ilgili bir yasa önerisini milletvekillerine imzalatmaya çalışan Paşa, birdenbire sinirlenerek Elazığ milletvekili Hüseyin Bey ile bir tartışmaya tutuşmuştur. (Halit Paşa, Ali Çetinkaya Vuruşması, Cemal Kutay, 1955, İst. s: 53)

Araya girenler, tartışmayı yatıştıırırlar. Halit Paşa, salondan çıkar, yan odalardan birinde Yunus Na-di Bey tarafından iyice yumuşatılır. Paşa, sakinleşmiştir. Yeniden genel kurul salonuna döner. Bakar ki, Hüseyin Bey, «Kel Ali» diye bilinen Ali Çetinkaya, Kılıç Ali, Rauf ve Salih Beylerle kendisi hakkında konuşmaktadır. Sinirleri iyice bozulan Paşa, bağırıp, çağırır. Ali Çetinkaya başta olmak üzere, milletvekilleri Halit Paşa'yı yatıştırmaya çalışırlar. Bu arada, Halit Paşa, iki elinde iki tabanca «al sana Kel Ali» diye ateşe başlar. {Siyasî Cinayetler, Kande-mir Feridun, 1955, İst. s: 62) O arada, elinde bir çay fincanı ile büyük olasılıkla Halit Paşa'ya çay getiren Ali Çetinkaya, sırtüstü yere düşer. Halit Paşa öa Ali Çetinkaya'nın üstüne çıkarak, silâhını, Çetin-kaya'nın beynine boşaltmak ister. Avni ve Rauf Bey'-ler, Paşa'nın eline vurarak, kurşunun hedefini şaşırtırlar. Bu arada, bir el tabanca sesi duyulur ve Halit Paşa yaralanır. Paşa'nın hastahaneye götürülmesi sakıncalı görülür. Meclisteki odalardan birine yatırılır ve sürekli bakıma alınır. 9 Şubat 1925 günü yaralanan Deli Halit Paşa, 14 Şubat 1925 günü ölür.

107

(TBMM, Zabıt Ceridesi, Cilt: 13/1, Dönem: 2, İçtima: 2, Birleşim: 46, 3.2.1925, s: 121 -122. ayrıca, 50'ncf Birleşim, s: 217 - 225 - 226 - 230 - 31 - 32 - 33; 52'ncf Birleşim, s: 271)

Halit Paşa'yı kim vurmuştur? Paşa, ölüm döşeğinde «Keli altıma aldım, hergele Rauf beni arkamdan vurdu» der. Ancak, olay öyle kalır. Ali Çetinka-ya, zaman zaman, Halit Paşa'yı vurmuş olmakla suçlanır. Olay bir süre sonra unutulur. Ali Cetinkaya, İstiklâl Mahkemesi başkanlığına getirilir. Ali Cetin-kaya, Ayvalık'ta Ören'e yakın Karaağaç köyünde ilk kez Yunan askerlerine ateş eden birliğin komutanıdır. Halit Paşa da İstiklâl Savaşı'nda yararlılığı görülen kahraman bir askerdir. Bu üzücü olay, bugüne kadar, Parlamento çatısı altında ölüm ile biten tek kavgadır. İki yurtsever asker, bir hiç yüzünden kapışmışlar, biri bu kavga sonunda boş yere ölmüştür.

Meşrutiyet Meclislerde kavgalı oturumlar yapıldığı biliniyor. Kurtuluş Savaşı Meclislerinde bu tür olaylara pek rastlanmıyor. 1946-50 arası, itişmeler, kakişmalar, çanta fırlatmalar, 1950-60 döneminde iyice artıyor. 27 Mayıs 1960 öncesi, kavgalı oturumlar dahada artıyor.

1960 sonrası kavgaların birçoğunu gözüme gördüm. Hele bir tanesinde kavga yerine çok yakındım. Şimai rahmetli olan bir Kars milletvekili, koridorda, kendisine tabanca çekmeye çalışan bir milletvekilini, bir tokatla yere yıktıktan sonra, milletvekilinin çekmeye fırsat bulamadığı tabancayı «ben onu alırım da... sokarım» diyerek elinden alıyor ve bu sözlerini yerine getirmek için tabancanın namlusunu altına aldığı milletvekilinin makat kısmına doğru batırmaya çalışıyordu!

Aklıma geldikçe güldüğüm olaylardan biri de budur.

108

Bütçe görüşmeleri sırasında, bir gece yarısı, bir milletvekilinin kürsüde, çiğ köftesi ile ünlü bir Kentimizden gelen, oldukça iriyarı bir milletvekili tarafından «gündem dışı» olarak dövülmesi sıklık anımsanan olaylardan birisidir. 27 Mayıs ihtilâlcilerinden bir emekli generalin kulağının, bir Malatya milletvekili tarafından ısırılması, bir milletvekili yazarın Yüce Mecis'in çatısı altında yüz kişilik kızgın bir kalabalığın arasında linç «dilmek 'istenmesi, bir ekonomi profesörü milletvekilinin gözünün morartılması, bir

avukat milletvekilinin başının yarılması, 27 Mayıs ihtilâlcilerinden bir emekli albayın başının yaralanması, bir parti liderinin sıklıkla saldırıya uğraması, bir başka parti liderinin yakasına yapışılıp, gözlüğünün kırılması, aralarında bir eski emniyet genel müdürü olan bir parlamenter grubun, bir eski İçişleri Bakanına saldırmaları ve atik davranan bu bakandan hatırı sayılır dayak yemeleri, unutulmayan olaylardandır.

Bu kavgaları gördükten sonra, anayasaya mı olur, içtüzüklere mi, şöyle bir hüküm getirmeli, diyorum :

«— Büyük Millet Meclisi'nde üyelerin birbirleriyle kavga etmeleri, meclislerin kararına bağlıdır.»

Bir üye ile tek ya da grup olarak kavga etmek isteyen üye, kavga saatinden en geç bir saat içinde niçin kavga etmek istediğini üyesi olduğu meclisin başkanına bildirir.

Kavga istemini kapsayan dilekçenin başkan tarafından alınmasını izleyen ilk yarım saat içinde bu konuda karar alınır.

Grup olarak kavga etmek isteyen üyeler, kendilerine yardım edecek üyelerin de adlarını yazarlar.

Kavgalarda tabanca ve bıçak çekmek ve kav-

109

ga sırasında TBMM'nin manevî şahsiyetini ilgilendiren sövgülü sözler kullanmak yasaktır.

Altmış yaşını geçmiş üyelerin kavga istemleri kabul edilmez, bu yoldaki başvurular işleme konulmaz.

Kavgalarda, yumruk atmak, tekme savurmak, tokat patlatmak mümkün olup, çimdiklemek, gıdıklamak, birbirinin hayatî uzuvlarını sıkmak, kulak ve burun gibi uzuvları ısırarak yasaktır.»

110

HÜMANİST FRAKSİYON

Nedir bu «hümanist fraksiyon?». Doğrusunu söy-leyim mi? Ben de ne olduğunu bilmiyorum. Öbür «ist»li fraksiyonları anlamak güç değil ama bu «hümanist fraksiyon»'un ne olduğunu kestirmek olanaksız.

Aslını sorarsanız, ben bu kavrama bir gensoru önergesinde rastladım. Olmaz demeyin, böyle. Anlatayım :

Bir kısım milletvekili, bir bakan hakkında «şu, şu, şu fraksiyonlara yerveriyor» derlerken bir de bu fraksiyonu sayıyorlar:

— Hümanist fraksiyon...

Yani, Türkçesi ile «insancıl» olan «fraksiyon»., inanmıyorsunuz değil mi?

Öyleyse tarih ve sayısını vereyim :

— 31.1.1979 gün ve 11/30 sayılı gensoru önergesi..

Bu önergenin tam yirmiikinci satırında bu «hümanist fraksiyon» kavramına yerverilmiş. Ne demek Allah'a şükür bu «hümanist fraksiyon?».

Türkiye'deki «fraksiyon» sayısını saptamak ayrıca bir bilim işi olduğu için «bu da bir yenisi» diyebilirsiniz. Zaten efendim, «fraksiyon» İngilizce «fraction» sözcüğünden geliyor. Bunun da anlamı şu:

111

— Kırma, kırılma, kırılmış şey, parça, kısım...

Bazıları da «fraksiyon» yerine «faction» sözcüğünü kullanırlar. Bu da «parti, fırka, grup, fesatçı grubu, fitne, fesat» anlamlarına geliyor. Acaba «hümanist fraksiyon» bu anlamda bir «fraksiyon» mu?

Dedim ya bilmiyorum. Nereden bileyim?

«Hümanist fraksiyon», marksist değil; leninist değil, önergede bunlar açıkça yazılıyor. Demek, bu «hümanist fraksiyon» marksist olmayan, leninist olmayan bir yeni «fraksiyon» ama ne?

Hümanist, insancıl demek. Hümanist, sözcük olarak «humans'dan türetilmiş.

«Human» insan demek; Hümanizm, Fransızca «humanisme», Almanca «humanismus», İngilizce «humanism» olarak anılır.

Bu sözleri aktardıktan sonra «hümanist fraksiyon» kavramını Türkçeye çevirelim:

— İnsancıl kırılma!?!?

Oldu mu? Olmadı. Peki nasıl çevireceğiz?

— İnsancıl parti, insancıl grup..

Bu da pek uygun düşmedi.. Ya şuna ne dersiniz:

– İnsancıl fitne..

«Hümanist» insancıl anlamında, «fraksiyon» da «faction» anlamında kullanılırsa kavram bu anlama gelecektir.

İsterseniz «serbest çeviri» yöntemini kullanalım:

– Kırılmış, insancıl, fesatçı güruhu..

Yani, biraz duygusal, biraz gönlü kırık, ama «fe satıcı» bir kalabalık.. Oldu mu?

Yok bu da olmadı öyleyse ne bu «hümanist fraksiyon?»..

Marksist değil, leninist değil, kapitalist değil,

112

faşist değil, peki «egoist?» O da değil, hümanist elbet egoist olamaz. Peki ne?

Bu «hümanist fraksiyon»un ne olduğunu araştırmaya kalkarsak, büsbütün keçileri kaçıırırız. İyisi mi araştırmayalım. Herhalde, «marksist, leninist, vs.»

!anlamına geliyor. Bundan sonra «marksist-leninist vs.» diye bir yazı

görürseniz, bilin bu «hümanist frak-siyon»dur.

Bu olay böyle, bir de «Rusya'da Mao emperyalizmi» diye bir kavramı hiç duymuş muydunuz?

Sizi bilmem, ben duymuştum.

Bir gün bir milletvekili, grubu adına konuşma -yapacaktı, yazılı metin gazetecilere dağıtılmıştı. Bir de ne görelim? Konuşmanın bir yerinde «Rusya'da Mao emperyalizmi» diye bir söz geçmez mi? Ne anlama geliyordu bu?

Sovyetler Birliği'nde Maoculuk mu gelişmişti? Yoksa, Cin Halk Cumhuriyeti, Sovyetleri ele geçirmişti de bu değerli milletvekili, bunun haberini mi vermekteydi? Bilemiyorduk.

Yazılı konuşmanın içinde «sakallı Marks». «Mao'nun piçleri», «beyaz ayı Lenin» gibi bilimsel !kavramlara rastlanmaktaydı, anlaşılan değerli milletvekili, bu konuşmayı, bir «bilim kurulu» yardımıyla hazırlamıştı.

Değerli milletvekili, kürsüden bağıra, çağıra bu konuşmayı yaptı. Bizler de basın locasında, elimizdeki metinden konuşmaları izledik. Sözcü, «beyaz ayı Lenin», «sakallı Marks» ve «Mao'nun piçleri» gibi özdeyişleri kürsüde yinelemedi; ama «Rusya'da yiao emperyalizmi» kavramını kullandı. Bizler de ertesi gün gazetelerde bu konuşmaya yer verdik; an-<cak eleştirinin dozunu biraz kaçırmış olmalıydık ki.

113

bu değerli milletvekili bu sözü sonradan tutanaklardan çıkartmıştı. !

«Beyaz ayı Lenin» ne demek? Lenin esmer, sarışın değil, sonra iriyarı değil, kısa boylu,., ne anlamı var «beyaz ayı Lenin» demenin?.. Sonra efendim, Marks, sakallı olmayıp da köse olsaydı, diyalektik materyalizm başka türlü mü olurdu?

«Mao'nun piçleri» ne demekti? Mao hakkında «babalık davası» mı açılmıştı? Uzun yürüyüşte Mao'nun bfr çapkınlığı mı olmuştu? «Yüz çiçek açsın, bin fikir yarışsın» derken çiçeklerden birini alıp. koklamış mıydı? Vallahi bilemiyorduk.

Bu değerli milletvekilinin değerini sonradan anladım. Meğerse bu milletvekili, siyasal hayata «söverek rahatlatma» diyebileceğimiz bir siyasal ve psikolojik yöntem armağan etmek istemişti.

Yüce çatı altında, devlet adamlarına, düşünürlere, ideologlara sövülürse işler kolaylaşacak ve ideolojik savaş kazanılacaktı.

– Beyaz ayı Lenin.. ,

– Çakal Mao..

– Zürafa De Gaulle..

– Domuz Churchill..

– Deve Johnson..

– Öküz Kennedy...

– Dana Nikson..

– Sırtlan Pinochet..

– Sakallı Marks..

– Yılan Friedman...

Doğrusunu söyleyim mi? Biz bu değerli üyenin 114

değerini pek anlayamadık. «Yüce çatı» altında böyle konuşulsaydı, sayın üyelerin birbirleri için sıklık kullandıkları, «eşşekoğlueşşek, köpekoğluköpek» gibi «hayvanı adlar»ın, birer «sövgü» değil, siyasal takılar, unvanlar olduğu anlaşılabilecek, bundaü «hür parlamenter düzen» aleyhine sonuçlar çıkmayacaktı!

Ama bilemedik adamın değerini.. Sosyalizm, komünizm, hümanizm, faşizm gibi konularda en doyurucu, en bilimsel, en tartışma götürmez kitabı kim yayınlamıştır, bilir misiniz? «Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası...» Alın sizlere kitaptan bir parça; Mussolini ve Hitler, kitabın yazarı Yük. Mühendis Şükrü Er tarafından şöyle anlatılıyor:

– Her iki lider iktidara gelmek için sosyalizm sloganlarını ve sendikaları âlet olarak kullanmasını bilmişler, politik hayata komünistler safında atılarak diktatörlüklerini kurmuşlardır.. (K. Atatürk ve Teşebbüs Hürriyeti, s: 14) Yani neymiş? Mussolini ve Hitler, Allah geçinden versin, biraz komünistlermiş, «politik hayata komünistler safında atılmışlarmış.. öyleymiş.. Bunun için «diktatörlük»lerini kurmuşlarmış.

Gerçi Mussolini'nin gençliğinde biraz marksist-liği olmuştu ama Mussolini'nin «politik hayata komünistlerin safında atılarak diktatörlüklerini» kurduğu, herhalde yeni bir yorumdu.

Bilmiyordum, böylece öğrendim. , Dahası var. değerli işadamı Yük Müh. Şükrü Er'in Stalin hakkındaki görüşleri de şöyle:

– Sosyalizm sloganlarından daha çok, komitacılığın iktidara getirdiği Staün, diktatörlüğünde (sol)'un en büyük düşmanı olmuş ve Troçki'yl harcarken solculukla damgalamıştır..

115

Bu ifadeden anlaşıldığı üzere Şükrü Er. Stalin'-In solun düşmanı olduğunu kabul etmektedir. Bu yorumdan «sürekli devrim yanlısı» görüşleri savunan Troçkist'lerin çok hoşnut kalacaklarını söylemeye, herhalde gerek yoktur. Derler ya «aşırı uçlar birleşirler», böyle olmuş we Şükrü Er, «hür teşebbüs» adına «Troçkistlerle» aynı görüşü paylaşmıştır.

Şükrü Er komünist mi? Haşa! Ama görüşler bir noktada birleşmiş ne diyelim? Bu konuyu kapatmadan, bir de marksizmi Marks'm aşağılık duygusu ile açıklamaya çalışan «öğretiller» var. Bir de buna değineyim.

Bir değerli bilim adamımız, ders notlarında Marks'ın soylu aileden gelen bir kadınla evlendiğini, bu yüzden «aşağılık duygusuna» düştüğünü anlatarak şunları yazıyor:

– Bu kompleksin, daha başka olayların eklenmesi iie daha da derinleştiği, onun şahsiyetini, hırçın, kavgacı ve aragon (etrafını horgören) yapan unsurların biri olduğu söylenmiştir...

Marks'ın eşi Jenny, Baron Ludwig Von Westpha-len'ln kızıydı. Tarihçilerin yazdıklarına göre, Marks, ilk sosyal ve siyasal düşüncelerini, bu Alman soylusundan almıştır. Doğrusu, Marks'ın aşağılık duygusunun nedenlerini araştıran bu değerli «aydınsın niçin «Marks, aslında kapitalist görüşleri savunuyordu, kayınpederine yaranmak için Kapital'i yazdı» gibisinden yorum yapmadığını hayretle karşılıyorum. Ders Notları'nın başka baskılarında bu psikolojik yaklaşımın başka yorumlarına da rastlarız, kimbilir. Fıkra bayattır ama bu olaylara pek uygundur: Bfr adamı «komünisttir» diye yakalarlar. Adam

116

İtiraz eder: «Ben» der «komünist değil, anti-komü-nistim.»

Dinlemezler:

«Anti, mantı anlamayız, ha komünist, ha anti-komünist».. Atarlar içeri. Diyorum ki, bu konuda da biraz gelişsek, öyle «hümanist fraksiyon» gibi öneriler vermesek..

117

ISPARTALI SADRAZAMLAR

Osmanlı İmparatorluğu'nda, padişahlar, birçok vezir-i azam'ın (sadrazam, başbakan) boynunu vur* muşlar, birçoğunun da mallarına elkoymuşlardır. O zamanlar, vezirler, vezir-i azamlar hakkında, yok önerge ver, gensoru oylaması yap, Yüce Divan kur, gibi «formalitelere» pek yer yoktu. Bu bakımdan işler oldukça kolaydı:

– Tez vurun boynunu...

Padişahın ağzından böyle bir söz çıktı mı, tamamdı. Koskoca vezir, koskoca vezir-i azam, cellâtın elinde can verirdi.

Bir ilginç rastlantı, haklarında «yolsuzluk» nedeniyle kovuşturma açılan vezir-i azam'lar arasından üçünün Ispartalı oluşuydu!

Kemankeş Ali Paşa'nın 1624 yılında «rüşvetçiliği ve yalancılığı» nedeniyle boynunun vurularak öldürüldüğünü tarihçiler yazmaktadırlar. (Naima Tarihi, cilt 2, s: 262-263; İsmail Hakkı Danişmend, İzahlı Osmanlı Kronolojisi, cilt 5, s: 32-33; Ahmet Mumcu. Osmanlı Devleti'nde Rüşvet, s: 155).. Bu kaynaklardan öğrendiğimize göre Şeyhülislâm Zekeriyazade Yahya Efendi, Kemankeş Ali Paşa'ya «ter-i rüşvet babında tariz» etmiş, ancak görevinden olmuştur. Ancak, bu Ispartalı sadrazam, sonunda yolsuzluğu nedeniyle canından olmuştur.

118

Ispartalı sadrazamlardan Halil Hamid Paşa'nın da görevi sırasında rüşvet aldığı «Hakikat ü'l Vüze-ra»da yazılıdır. İbrahim Alâettin Gövsa'nın Türk Meşhurları Ansiklopedisi'nin 164'üncü sayfasında bu yolsuzluk savına yer verilmiştir. Gerçi, Halil Hamid Paşa'nın imparatorluğa hizmetleri geçmişse de bu yolsuzluk söylentileri Padişah Birinci Abdülhamid'in. kulağına kadar gitmiş ve Paşa, Bozcaada'da idam edilmiştir. Halil Hamid Paşa'nın Şehzade Selim'i tahta geçirmek istediği, bu nedenle öldürüldüğü de yazılmış ve söylenmiştir. Ancak, Paşa ile ilgili yolsuzluk söylentileri, tarih kitaplarına kadar yansımıştır.

Ben, yalnızca bunlara yollama yapmakla yetiniyorum.

Ispartalı ünlü sadrazamlardan biri de Hüseyin Avni Paşa'dır. Hüseyin Avni Paşa'nın «muhteris ve müstebit» olduğu, İbrahim Alâettin Gövsa tarafından yazılmıştır. (Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar, 2. basım, s: 500) Hüseyin Avni Paşa'nın, «maliyenin ızrarına, büsbütün izmihlaline» yola çıktığı için azledildiği, ayrıca Paşa'nın kızının düşününde sınırsız para harcadığı için Üsküdar'da yaptırdığı yalıya el konduğu da tarihçiler tarafından kaydedilmektedir.

Ben bu tarih kitaplarının yalancısıyım.

1876'da Çerkeş Hasan tarafından bir cinayet sonucu öldürülen Hüseyin Avni Paşa'nın da memlekete hizmetleri olmuştur. Meşrutiyet dönemlerinde oldukça adını duyuran ve önemli görevler ve de işlevler üstlenen Paşa hakkındaki bu söylentiler de tarih kitaplarına kadar yansımıştır; ben ne yapayım?

Dedim ya, ben bu tarihçilerin yalancısıyım.

Şimdi, Osmanlı İmparatorluğu'ndan 12 Eylül öncesi parlamentoya gelirsek, şöyle bir manzara ile karşılaşırız: Son onbeş-yirmi yıl içinde başbakanla-

119

rın, bakanların yolsuzluk yaptıklarına ilişkin savlar., hep gürültüye getirilmiş, kurulan komisyonlar çalıştırılmamış ve çeşitli ayak oyunlarına başvurulmuştur.

Alın size tutanaklara geçmiş bir örnek:

Bir ünlü politikacı hakkında kurulan Soruşturma Hazırlık Komisyonunun başkanı -ki bu ünlü politikacı ile aynı partidendir- komisyon çalışmaları sırasında bazı belgelerin kendisinden gizlendiğini, esr kilerin değiştiği ile «ibret verici» biçimde şöyle açıklamaktaydı :

– Raporumuzun 12 nci sayfasında (C) fıkrasının sonunda «son kredi tezyidinden sonra borçlu hesaplarda ay sonları itibarı ile depasmana sebebiyet verilmediği tesbit olunmuştur» ibaresi vardır.... Firmasının borç bakiyelerini gösteren karton ve föyle-rinin tetkiki neticesi yapılan bu tesbitin maalesef hakikati aksettirmedeği, muhtemelen bazı firma hesapları ile yapılan virmanlar ve muhasebe oyunları ile o tarihteki, takriben 3 milyon liralık depasma-nın gizlenmiş olduğu ve kasım ayında bu meblağın 5 milyon lirayı geçtiği bilgime ulaştırılmış bulunmaktadır.

Banka yöneticilerinin bu davranışı ile Sayın.....

arasında doğrudan bir irtibat kurmak mümkün görülmez İse de, kurulumuzun samimiyetle varmış olduğu kanaatlerin müstenidat ve sıhhati üzerine gölge düşürücü mahiyette oluşuna işaret etmek istiyorum.. (TBMM, b: 1. 16.12.1970. o: 2. s: 108)

Komisyon başkanının açıklaması çok açık; banka yetkilileri, bazı bilgileri, komisyondan gizlemişlerdir. Komisyon başkanı, bunu komisyon kararına «gölge düşürücü» nitelikte görmektedir.

Soruşturma önergeleri, yolsuzluk savlan, hep böyle olmuş, çeşitli ayak oyunları ile başbakanların.

120

bakanların adları çevresinde dolaşan yolsuzluk söylentileri, açıkça uyutulmuştur.

Fakat, tarih unutmuyor. Tarih, kimin kızının düşününde sınırsız para harcadığını, kimin, sadrazama «rüşvet'ten vazgeç» diye ricada bulunduğunu bile yazıyor. Tarihin belleği, kimimizin vicdanından daha güçlü, unutmuyor, unutturmuyor. Ispartalı Sadrazamlar, buyıa ilginç bir örnektir. Tabii anlayana! 121

BATILI SÖVGÜLER!

Bu sövgüler, yalnız bizlere mi özgüdür? Hiç şüphesiz değildir. Şu örnek, Amerikan Kongresi'nden:

William Allen White'nin Mançken adlı bir kongre üyesine saldırısı şöyle: «Hiçbir şey görmeyen domuz gözlü, bok seven domuz burunlu, kafası ahırdan başka dünya tanıma» yan, domuz beyinli, ancak canı yandığı zaman bağırır, uzun ve sivri dişli ağzını açtığı zaman yemesin diye kendi bokunun üzerine dökülen kirece sövüp sayan adam..» (Time, 31 Ağustos 1981, «Where have all the insults gone?, s: 30)

19'uncu yüzyılın ünlü Amerikan politikacılarından John Randolph'un esprileri ve sataşmaları da bugüne kadar anılabilmıştır.

Randolph'a yeni tanıdığı bir politikacı sesleniyor :

— Dün evinizin önünden geçmek zevkini tattım...

Randolph :

— Çok memnun oldum, hep öyle yapınız...

«Evime gelmeyin» demenin kibarca söylenmesi..

John F. Kennedy, 19'uncu yüzyılda yaşamış «Fazilet Mücadelesi» kitabında Thomas Hart Benton adlı bir Amerikan politikacısının bir seçim konuş-

122

masında söz atan Davies adlı bir politikacıya «Vatandaşlar şunun yüzüne bakınız, insan suratı var mı bunda? Bu yüz insan yüzü değil, köpek yüzüdür» dediğini kaydeder.

Dünyanın birçok parlamentosunda kızgın tartışmalar, zaman zaman kavgalı oturumlar ve karışıklı söz atmalar ojmıştır. Ama bütün bunların bir ölçüsü, bir tartısı, bir sınırı vardı. Bu sınır aşıldı mı. artık orada özgür tartışmadan söz etme olanağı kalmıyordu.

Tartışmalarda, hatta sövgülerde bir «zekâ pırıltısı» olsa, zekâ, sövgüyü bir ölçüde hafifletiyordu.

Cinsel açıdan «iktidarsız» olan Randolph'a bir politikacı saldırıyor:

— İlâhi kudret kendi âleminin icabına bakıyor. Ahlâkî ucubeler zürriyet yetiştirmiyor. Bu insanlar hiçbir şeye kadir olmadıklarından hemcinslerinin çoğalmalarına hizmet edecek kudret kendilerinde mevcut olmadığından, ellerinden, saf, yeşermiş ve mesut her şeye çamur atarak dünyadaki kötülüklerin çoğalmasına vasıta olmaktan başka birşey gelmiyor..

Randolph, bu saldırıyı şöyle karşılıyor:

— Sen hayvanı bir özelliğinden ötürü iftihar ediyor, böylelikle bir köleyi kendi aşağılık seviyene yükseltiyor ve bir eşeğin kendinden sınırsızca üstün olabileceğini kabul ediyorsun.. (N. Muallimoğlu, Politikada Nükte, İst. 1976, S: 70)

Bir politikacıyı, «ay ışığında parlayan ve kokmuş bir balığa» benzeten de Randolph'dur.

İngiliz parlamentosunda Earl Sandwich ile John Wilkes arasındaki atışma ilginçtir:

Sandwich'e adını veren ünlü kumarbaz, Wilkes'e takılır:

123

— Sir. darağacında mı öleceksiniz, yoksa frengiden mi, bilemiyorum..

Wilkes'in yanıtı gerçekten güzeldir:

— Bu, ilkelerinize mi yoksa metresinize sarılarak mı öleceğime bağlıdır.. (Time, 31 Ağustos 1981, s: 30)

Kendisi de bir «muhafazakâr» olan Disraeli'nin «muhafazakâr parttoyi tanımlı şöyle :

— Muhafazakâr bir hükümet teşkilâtlanmış bir riyakârlıktır.. (Muallimoğlu, s: 86)

Birbirleri ile amansız bir siyasal kavgaya giren İngiliz Başbakanlarından Disraeli ve Galdstone arasındaki söz düelloları da ilginçtir.

Disraeli'ye soruyorlar:

– Felâket ile talihsizlik arasında ne fark vardır?

Ünlü politikacının yanıtı şöyle :

– Talihsizlik, Gladstone'nin Thames nehrine düşmesidir, felâket ise onu birinin boğulmaktan kur-tarmasıdır..

Siyasette, söz atmada ya da atılan sözlere karşılık vermede İngiliz

Başbakanlarından Churchill'in

üzerine pek yoktur.

Churchill, İşçi Partisi lideri Clement Attle'yi şöyle tanımlar:

– Kuzu postuna girmiş bir kuzu..

Ya da şöyle:

– Alçak gönüllü olması için çok şeyi olan küçük adam..

Şu söz düellosuna ne dersiniz:

Lady Astor, kürsüde konuşan Churchill'e kızmış,
söz atıyor:

124

– Eğer kocam olsaydınız, kahvenize zehir katardım..

Churchill'den korkunç bir zekâ gösterisi ile yanıt hemen geliyor:

– Madam, kocanız olsaydım, bu zehiri hemen içerdim...

Bir küçük zekâ yarışı da Churchill ile ünlü yazar Bernard Shaw arasındadır.

Bernard Shaw, yazdığı bir piyesinin ilk gecesi İçin Churchill'e bir davetiye gönderir ve davetiyenin İçinde küçük bir not düşer:

– Size iki kişilik davetiye gönderiyorum. Bir |dosturuzu da getirebilirsiniz, tabii eğer varsa..

Churchill'in Shaw'a gönderdiği not şöyledir:

– Başka bir yere sözüm olduğu için oyununuzun ilk gecesine gelemiyorum. Piyenin ikinci gecesine gelmek isterim. Ama eğer oyunun ikinci gün de oynayabilirse..

İçişleri Bakanı Harbert Morrison ile Churchill'in otışmaları şöyle: Churchill :

– Mr. Morrison mahir bir sanatçıdır..

Mr. Morrison :

– Muhterem centilmen beni yüceltti..

Churchill:

– Maharet hem sanatkârlıkta, hem de sahtekârlıkta olabilecek bir kaabiliyettir.. (Muallimoğlu, «a.g.e., s: 202)

Churchill ile bayan milletvekili Bessie BracMcck orasındaki şu diyalog pek ünlüdür.

Braddock, kürsüde konuşan Churchill'e bağırır.

– Sarhoş..

125

Churchill'in ünlü yanıtı şöyle :

– Bayan, benim sarhoşluğum yarın geçer, ama sizin çirkinliğiniz devam eder..

Churchill, bir gün avam kamarasında konuşuyor. Konuşurken, söz gelişi «adam» yerine «man» sözcüğünü kullanıyor:

– Adam şöyle yapar, adam böyle yapar., gibi. Bir bayan üye «man» yerine niçin «human» sözcüğünü kullanmadığını, «mansın «erkek» anlamına da geldiğini, oysa «human»m hem kadını, hem erkeği kapsadığını söyleyerek, uyarıda bulunur.

Churchill'in yanıtı gerçekten büyük bir zekâ ürünüdür :

– Lady, man also embraces woman. «Hanımefendi, erkek, kadını da kucaklar» yani, bu sözcük, aynı zamanda kadını da kapsar!

İkinci Meşrutiyet Meclislerinde Babanzade İsmail Hakkı Efendi'nin «bananzade»i «yabanzade» diye okuyan divan kâtibine verdiği yanıtta kısa ve özlüdür :

– Babandır...

Bunun gibi, Millet Meclisi başkan vekili ile ağız dalaşına giren bir milletvekilinin «siz bir marangoz hatası yüzünden daha yüksek yerde oturuyorsunuz, aramızda ne fark var?» anlamında söylediği sözler de bir zekâ gösterisidir.

Ya şu kelime oyununa ne demeli?

İngiliz parlamentosunda bir üye:

– Bu parlamentonun yarısı namussuzdur..

Bu söz üzerine ortalık karışıyor, üye sözünü geri alıyor:

126

– Parlamentonun yarısı namussuz değildir..

Doğru, her parlamentoda sert tartışmalar, bağırımlar, karşılıklı sövgüler olur. Ama herhalde bunların bir ölçüsü, bir sınırı vardır. Parlamento tartışmaları, şu örneklerde görüldüğü gibi zekâ ürünleri olsa, kimse bunlara karşı çıkmaz. Ama «acıttı mı cicim, başını mı tuttun, hassiktir lan orospu çocuğu, pezevenk, teres, avradını sinkaf» gibi sözlerin «bunlar demokrasinin gereğidir» diye savunmanın herhalde olanağı yoktur.

Demokrasiden yana olmak, özgürlükten yana olmak demektir, özgürlükten yana olmak da her türlü düşüncenin konuşulmasına izin vermek, bu yolda çabalamak demektir. Küfür özgürlüğünün başladığı yerde de fikir özgürlüğü son bulur.

Sövgüde bile zekâlarını kullanamayanlar, Allah-aşkına neye yararlar?. Kim bu azınlık? Burjuva desen değil; burjuvalarda, bir burjuva terbiyesi, bir burjuva ahlâkı var, burjuva kültürü, zekâsı var; işçi sınıfı desen değil, işçi sınıfında sosyalist kültür var. ahlâk var, incelik var.

«Çoğulcu» dediğimiz demokrasi, burjuvazi ile işçi sınıfının belli ölçülerde dengelendiği bir rejimdir. Bu rejim, çeşitli düşüncelerle, birbirlerine karşıt, birbirlerinden farklı düşüncelerle gelişir, yücelir, kök salar.

Sövgü, bu tartışmaları önleyen, demokrasiyi yoz* laştıran, kendi kadrosunu parlamentolara sokmayan burjuvazi ve siyasal parti olarak örgütlenmeleri çeşitli güçlüklerle engellenen işçi sınıfı yerine «lumpen karakterli» yoz bir tabakanın siyasete egemen olması ve çeşitli partilere yayılmasının sonucudur.

Parlamento duvarlarını, kullandıkları iğrenç söv-

127

-gülerle, çirkin yazıların yazıldığı «istasyon helalarına» •çeviren siyaset kabadayıları, yalnızca özgürlükçü rejime zarar vermiştir.

«Küfür yerine fikir» diyeceğim ama adamda «fikir» yoksa ne yapsın? «Fikir suçu sanığı» olmaya «aile terbiyesi» izin vermiyor!

Evet, evet:

— Vermeyince mabut, ne yapsın Mahmut?